

WARRIORS

MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS —
LIETUVAI TĖVYNEI

TURINYS

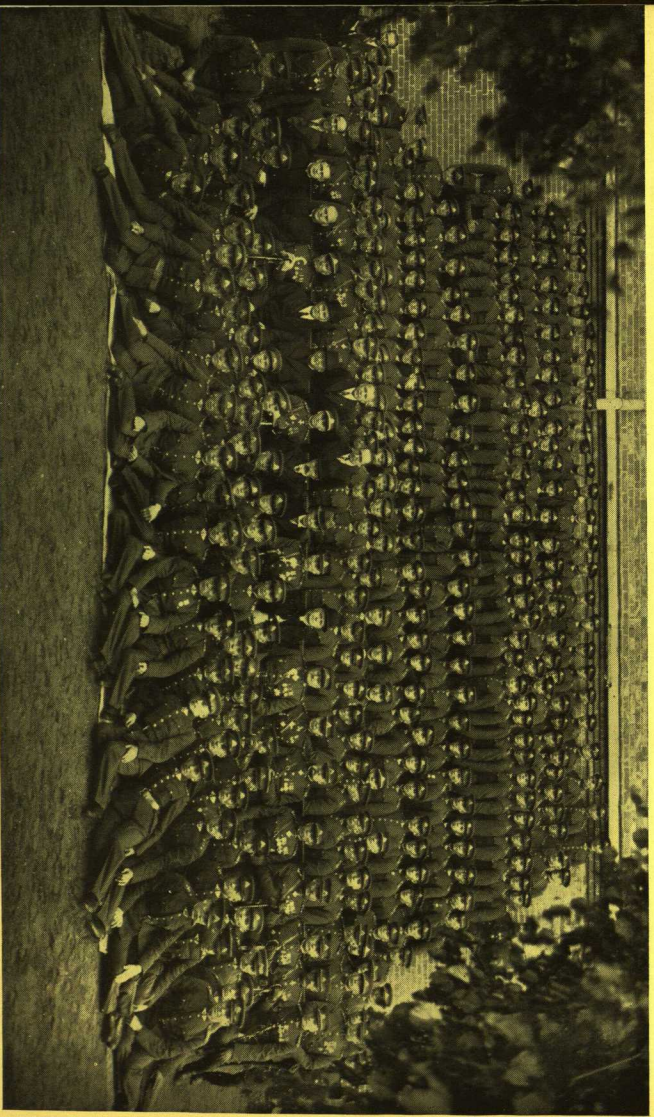
1. Valstybės Prezidento Antano Smetonos kalba IX. 15 d. per iškilmingus pietus ir pakėlus aspirantus į ats. j. ltn. laipsnį.
2. Ministerio Pirmininko J. Tūbelio žodis IX. 15 d. iškilmėse.
3. Krašto Apsaugos Ministerio brg. gen. Dirmanto kalba IX. 15 d. prie Vytauto D. paminklo.
4. Kariuomenės Vado gen. št. plk. sveikinimas iš manevrų lauko.
5. K. Mokyklos Viršininko brg. gen. Musteikio žodis IX. 15 d. iškilmėse.
6. Ats. j. ltn. Markulio, IX. 15 d. išleidžiamųjų karininkų vardu tartas žodis.
7. Bardzilauskas — Kariūno svajonė.
8. Vyt. Tamulaitis — Aro kritimas (vertimas).
9. Pr. Rimša — Pabučiavimas.
10. Petras Gailiūnas — Dėdžių atsisveikinimas.
11. J. Švėgžda — Ažuolas.
12. A. Ivanauskas — Tautų Sąjunga ir pasaulio taika.
13. K. Ulvydas — Kariuomenės vaidmuo bendrinės kalbos ugdyme.
14. Rimkūnas — Lietuviško Šveiko[®] debiutas.
15. Bražėnas — Taip gaila tų dienų.
16. Medelis — XX a. Verterio kančios.
17. Vl. Aleksandravičius — Grandinio „tragedija“.
18. S. Z. — Neamžina meilė.
19. Bražėnas ir Vazalinskas — Iš XII a. laiŕų paskutinio vakaro programos.
20. Vl. Aleksandravičius — Pirmosios dienos.
21. I. Žalys — Atsisveikinimas su pulku.
22. KoMoDa — Žiupsnis patarimų jauniems asp. kandidatams.
23. Bražėnas — Kariūno dienos.
24. Kritika ir bibliografija.
25. Mūsų sportas

Viršelyje — išleidžiamųjų ats. j. leitenantų priesaika prie
Vytauto Didžiojo paminklo.

KARIŪNAS P. L. P. Karo Mokyklos kariūnų ir aspirantų iliustruotas žurnalas. Leidžia kariūnų ramovė. Išėina kas du mėnesiai. Redaguoja ltn. NOREIKA. Prenumeratos kaina metams — 5 lt.; kariūnams, aspirantams ir moksleiviams — 4 lt. Adresas: P. L. P. Karo Mokykla, A. Panemunė. Telef. Tarybos val. per Šančių Karišką į K. Mokyklos štabą. Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto g. 2 nr. Telef. 2-66-65.

ATSKIRO NR. KAINA 1 Lt.

XIII-ji aspirantu atšargos jaun. Ietienantu laida

4-5 (29-30) nr.

Liepos-Spalį

1937 m.

BE DRAUSMĖS TAUTA NE TAUTA

Valstybės Prezidento Antano Smetonos kalba, pasakyta rugsėjo
15 d. per iškilmingus pietus XII aspirantų laidos proga

Mokykla ruošia jauną žmogų gyvenimui, mokykla praplečia jo protui horizontą, duoda žinių ir jį auklėja. Tą pat galima pasakyti ir apie Karo Mokyklą, tik dar pridėti reikia, kad ji ypatingai tvirtina žmogaus būdą. Tvirtas būdas — savo kraštui ginti. Jis ne vien tam: jis padeda ir savo buities kovoje. O tvirtas būdas pasiekiamas drausme ir susiklausymu ir jis reikalingas visuomet ir visur. Drausmė tačiau yra sunkus dalykas; reikia būti vedamam kitų, reikia savęs atsižadėti, kad būtų galima pasiekti aukštesnio tikslo. Per drausmę atsižadėti savęs reiškia kurti kilnesnį savo aš, sudaryti savo geresnę asmenybę.

Taigi, jaunieji leitenantai, išėję iš Karo Mokyklos, nemanykite, kad drausmės našta jau numesta, kad ji jums jau neberekalinga. Priešingai, ji reikalinga visuomet. Kasmet išeina iš Karo Mokyklos daug jaunų žmonių, kiekvienas jų verčiasi savo darbu ar eina kur pareigas. Jų paskirtis skelbti drausmę ne vien žodžiais, bet ir darbais ją rodyti. Juk be drausmės tauta ne tauta.

Drausmės pavyzdys senovėje buvo nedidelė lotynų gentis. Stebimės kaip ji sukūrė didingą Romos imperiją. Grįžtelėję at-

Po komandos „ginklu gerbk!“

gal į savo žiląją senovę, spėjame, kad jos vadams pavyko sukurti didelę valstybę, dėl to, kad lietuvių tuomet būta drausmingos tautos.

Ir šiandien tautų pedagogika yra susirūpinusi drausmės reikalu, kaip šit ypatingai Italija, Vokia, na, ir Rusija. To sąjūdžio linkmė vienur gali mums patikti, kitur nepatikti, tačiau turime suprasti, kad žmogus turi būti auklėjamas valstybei ir kad valstybės reikalai turi viršyti asmens reikalus. Kas sutinka su ta nuomone, tas turi suprasti ir drausmės reikalingumą. Drausmė nėra vienos kurios rasės ypatybė: ji įmanoma visoms tautoms.

Palikę savo auklėtojos mokyklos sienas, jūs, jaunieji leitenantai, išsinešite iš jos drausmės dėsnius ir būsite pavyzdžiu kitiems. Būdami teisininkai, inžinieriai, mokytojai ir kitoki specialistai, susitiksime su priaugančiomis kartomis. Šit jums bus progos jas auklėti drausmingai. Šeima, kiekviena organizacija ir visuomenė gerai laikosi drausme ir susiklausymu. Drausmės našta sunki, bet įprasta — darosi reikalinga ir dar gi maloni.

Kai tauta drausmingai išauklėta, tai kiti vengia jos liesti, nes žino, kad atspari. O kai trūksta jai drausmės, tai bet kas jos kėsina. Kaip nelaimingi kinai, nors tai didžiulė tauta (kone pusė milijardo žmonių!), kaip jie skursta ir kiek jie kenčia, kiek

K. Mokyklos Šefas atvyksta į parado aikštę

jie gėrybių savo krašto praranda vien dėl to, kad nesusiklauso ir kad neturi drausmingo auklėjimo!

Didis ir malonus jūsų uždavinys matyti savo tautą, kurią prisiekėte ginti, stipresnę, doresnę ir laimingesnę. Šitos idėjos vedami, manau, jaunieji leitenantai, drąsiai žengsite toliau gyveniman.

Drąsumas, ryžtas ir tvirtumas yra tie kertiniai akmenys, kuriais buvo grindžiamas jūsų auklėjimas. Taigi, išsiskirstę nepamirškite tų aukštųjų mūsų tautos idealų, kuriems esate pasižadę tarnauti. Jūsų paskirtis be galo svarbi ir dėkinga. Jūs iš auklėjamųjų tampate auklėtojais, drausmingai skindamies gyvenime kelią, skinate kelią ateitin ir mūsų tėvynei Lietuvai.

Dar ne taip toli 1919—1920 m., kai jai teko gyventi chaosas, pro kurį tvikstelėjo daugiau šviesos ir ėmė darytis daugiau tvarkos. Netrukus sueis 20 metų, ir Lietuva nebepažinti, tapo kitokia. Iš sunykusios, suirusios ji pasidarė naši, daugiau betikinti savo ateitį.

Jūs turite dirbti savo tėvynei dar daugiau pasiryžę, nekaip vyresnieji, nes turite geresnių sąlygų, nekaip anie, kad turėjo.

Praeis dar kiek metų, ir jus slėgs daugiau atsakomybė už mūsų krašto ateitį. Taigi ruoškitės. Juk ateitis, kuri jūsų laukia, vaidinasi jums tokia graži ir šaisti. Tenepristinga jums pajėgų vykti laisvosios Lietuvos idealais. O laisvė be ginklo nėra įmanoma. Filosofai, mokslininkai svajoja apie amžinąją taiką, gyvenimas tačiau rodo priešingai. Mokslas ir technika labai pažangūs, o tautų moralė maža tėra padariusi pažangos. Taigi, norint tautai būti laisvai, reikia jai būti ir ginkluotai, ir drausmingai auklėtai.

Palydėdamas jus, jaunieji lietenantai, į gyvenimą, į jūsų pasirinktą kelią, palydėdamas geriausiais linkėjimais, jūsų mokyklos viršininkui, jūsų auklėtojams ir jums visiems geidžiu geriausios kloties.

Valstybės Prezidento Antano Smetonos žodis,

*pasakytas aspirantams š. m. rugsėjo 15 d., pakeltiems atsargos
jaunesniais leitenantais*

Nuoširdžiai sveikinu jus, jaunieji leitenantai, pasiekusius pirmo karininko laipsnio. Ši diena iškilminga ne vien jums. Džiaugiasi mūsų tėvynė, kad jai padidėjo atsargoje šviesių gynėjų eilės, džiaugiatės ir jūs patys, laimingai ir sėkmingai baigę Karo Mokyklą.

Paskutinį kartą šiandien pražygiuosite savo Almae Matris kieme akivaizdoje savo vyresnybės, tačiau nepamirškite savo auklėtojos ir tuomet, kada, atsargon išėję, būsite pasklidę po Lietuvą. Paliks giliai jūsų atmintyje tie vieni metai, kuriais sudaryti tvirti saitai tarp jūsų ir jūsų auklėtojų. Linkiu, kad tie saitai būtų jums nenutrūkstamas ryšys su mokykla — jūsų darbuose. Gyvendami kas šau, būsite visuomet pasiruošę ginti Tėvynę ne tik pavojaus metu, bet ir prie kasdieninio darbo. Mokslas ir auklėjimas, jūsų įsigytas Karo Mokykloje, tebus jūsų ir Lietuvos naudai!

Dideliems žygiams reikia rengtis drausmėje

pareiškė Ministeris Pirmininkas J. Tūbelis per XII aspirantų laidos ats. karininkų išleistuves.

Mokykla mokyklai nėra lygu. Man teko matyti vyrų, išėjusių visas mokyklas, nuo pradedamosios iki aukštosios ir, pagaliau, patekusių į Karo Mokyklą. Mačiau, kaip jie skundėsi, patekę į Karo Mokyklą, girdi, čia nustoję visokios asmenybės ir laisvės. Vienam net ašaros riedėjo ir du jo Karo Mokyklos draugai jį ramino. Jis kalbėdavo apie dinamiką veikloje, drausmę, didelius žygius, bet kai jam prireikė pabūti Karo Mokykloje ir pajusti, kas yra šikšna ir degutas, jis tuojau ištižo. Daug mūsų tarpe yra kalbama apie didelius žygius ir darbus, bet jiems pradėti, prie jų prisirengti reikia pirma pabūti toje drausmėje, kurią duoda karo tarnyba ir Karo Mokykla. Tas, kuris yra kartą pagyvenęs karo drausmės gyvenimu, tas mokės, manau, ir tą dinamiką, apie kurią kalbama, vystyti, siekti didelių žygių, jeigu bus pats savo sieloje disciplinuotas, jeigu bus visuomeniškai sugyvenamas žmogus. Ir Jūs Karo Mokykloje tą vienu metų karo tarnybą, nemanau, kad visi iš pradžios maloniai būtumėt ėję. Bet po vienu metų, manau, visai kitaip galvojate, atvargę visokias bėdas, matę nuovargio, bet užtat matę ir gražaus poilsio. Kai išsiskirstysite po visas mūsų gyvenimo sritis, teks pamatyti ir vargą, gal kitokioje prasmėje, ir patirti nuovargio; bet jeigu būsite ištvėringi, tai turėsite ir gražaus poilsio bei džiaugsmo.

Jaunieji leitenantai, aš keliu taurę už tai, kad atmintumėte tuos savo sunkumus, nuovargį ir saldų poilsį, kad ateityje ieškodami dinamikos, suprastumėte, kas tai yra drausmė ir kada dinamiką galima parodyti, kad jūs atmintumėte savo mokyklos vadovybę, ir kad, būdami patys vadais ir kitų mokytojų, mokėtumėte taip pat reikalauti ir iš jų, savo būsimųjų mokinių, tos pat drausmės, to pat susiklausymo, kaip iš jūsų reikalavo mokykla.

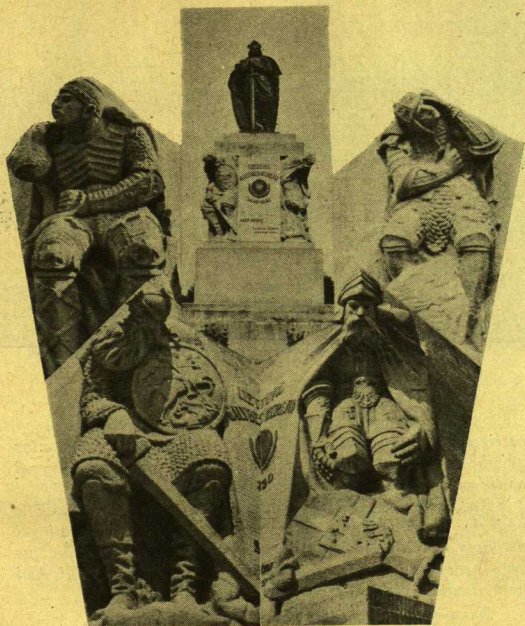

Buvusi 2a kuopa paskutinį kartą pralina iškilmės maršū

Krašto Apsaugos Ministerio brig. gen. Dirmanto žodis IX. 15 d. Karo Mokyk- loje po ats. jaun. leitenantų priesaikos

Tautos ir pavienių žmonių gyvenime pasitaiko ypatingai reikšmingų, nepamirštamų dienų. XII-oji atsargos karininkų laida yra žymus įvykis mūsų atgijusiai kariuomenei, o jūsų, tik ką pakeltieji leitenantai, gyvenime šis įvykis sudaro svarbiąją dieną. Kad ir įdomiausias ir turtingiausias gražiais žygdarbiais būtų jūsų ateities gyvenimas, šios dienos priesaika duos visai jūsų ateičiai ypatingą atspalvį ir žymę, kurią nešiosite iki gilios senatvės; ugninėm raidėm žibės ji jūsų ateities veikloje!

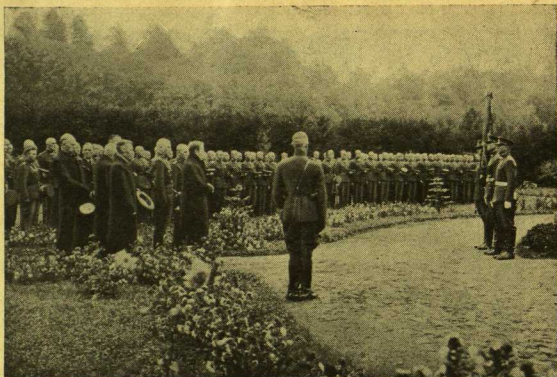
Nuoširdžios pamaldos ir gražios kariškos apeigos pakelia šios dienos iškilmingumą. Pono Respublikos Prezidento ir Vyriausiojo ginkluotų pajėgų Vado aktu jūs esate pakelti į kvalifikuotų Tėvynės gynėjų eiles. Kuklios leitenantų žvaigždutės, kuriomis tik ką pasipuošėte, tą įvykį visiems regimai atžymi; bet ne šios žvaigždutės padarė jus karininkais... Visų iškilmių reikšmingiausias ir savo vidaus turiniu giliausias momentas tai jūsų tik ką Valstybės Prezidento akivaizdoje antrą kartą duotoji kario priesaika. Ne tik mes, čia susirinkę, apie šį svarbų faktą

Vytauto Didžiojo paminklas, prie kurio jaunieji ats. leitenantai prisiekė

Foto kurs. Dičiaus

žinome ir džiaugiamės; apie ją jau šiuo momentu žino ir džiaugiasi dauguma mūsų kariuomenės, kuri šiuo metu vykdo mokomas kautynes tolimuose Žemaitijos laukuose; apie šį mus stiprinantį įvykį greit per radio ir laikraščius sužinos visa tauta; šį faktą nors trumpai įregistruos ir mūsų kaimynų štabai. Nes ir iš tikrųjų nemažas tai dalykas, kai pustrėčio šimto pilnai subrendusių inteligentų vyrų, vispusiškai parengtų žemesniųjų vadų

Atsargos jaun. leitenantai prisiekia

pareigoms eiti, tvirtai ir sąmoningai pasižada ginklu ginti tautos gyvybę ir garbę! Pasižada, reikalui ištikus, paaukoti Tėvynei ne tik savo jėgas, bet net sveikatą ir gyvybę!

Karininkai duoda pažadą tik gerai apsvarstę, pasiruošę ir pasiryžę. Todėl karininko garbės žodis ar priesaika yra ypatingai patikima ir tvirta: nuo šio momento karo vadovybė laiko jus savo patikimais žmonėmis ir kartu su visa tauta pasitiki, kad nesvyruodami eisite net pavojingiausių pareigų atlikti.

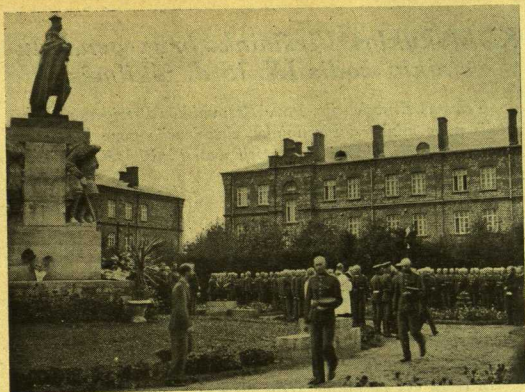
Kas nepildo pažadų — yra menkos vertės žmogus!

Kas laužo garbės žodį — yra negarbingas vyras!

Kas neištikimas kario priesaikai — tas yra biauiausias niekšas ir tebūna jis iš anksto tris kartus prakeiktas!

Jūsų tarpe tokių neturi atsirasti!

Prisiekėt prie mūsų senovės karžygio Vytauto Didžiojo paminklo. Šiam paminklui prieš savaitę suėjo penki amžiaus metai. Aš kaip jo statytojas džiaugiuosi, kad šia proga šis meno kūrinys tapo simboliškai dekoruotas nevystančiu vainiku iš 254 žiedų — priesaikų.

Ats. jaun. leitenantai po priesaikos bučiuoja kryžių, evangeliją ir
K. Mokyklos vėliavą

Tikras esu, kad šiuo metu Vytauto Didžiojo dvasia džiaugiasi, sulaukusi tokio akto ir su didesne viltimi žiūri link savo pavergtos tėviškės: į netolimus Trakus ir Vilnių!

Nemažesnis džiaugsmas ir viltis pripildo ir visą mūsų Tautą, jos dabartinio Vado Smetonos asmeny, kuris teikėsi nežiūrint ligos ir lietaus, šiuo kilniu momentu būti su jumis! Tad ir jūs būkite visuomet su juo!

Kariuomenės Vadas XII asp. laidą pasveikino būdamas didžiuosiuose rudens manevruose

(1937.IX.14 d. telegrama Karo Mokyklos Viršininkui)

Iš kariuomenės manevrų lauko siunčiu visos kariuomenės ir savo vardu naujiems p.p. karininkams mūsų nuoširdžiausius sveikinimus ir linkėjimus.

Pasirašė gen. št. plk. Raštikis

K. Mokyklos Viršininko brig. gen. Mu- steikio žodis IX. 15 d. iškilmėse

Tamstos Ekscelencija, Pone Respublikos Prezidente, eksce-
lencija pone ministeri Pirmininke, ekscelencija pone krašto ap-
saugos Ministeri, didžiai gerbiamieji svečiai ir išleidžiamieji atsarg-
gos jaunesnieji leitenantai!

Karo Mokykla šiais metais išleidžia dvyliktą aspirantų — at-
sargos karininkų laidą. Nuo 1926 mt., t. y. nuo pirmosios aspi-
rantų laidos, Mokykla, įskaitant ir šią laidą, bus parengusi su
kaupu 2000 atsargos karininkų. Toks skaičius kalba pats už
save — tai gražus indėlis mūsų krašto saugumui. Suprantama,
kad visuomenės tarpe pasklidę tie tūkstančiai, vieni daugiau kiti
mažiau, judina ir gyvina karinio parengimo darbą, nekalbant jau
apie tai, kad toks karininkų skaičius atsargoje sudaro didelį ka-
rinį pajėgumą — potencialą.

Ši laida yra paskutinė 12-os mėnesių. Sekančioji aspirantų
laida kariuomenėje turės išbūti 15 mėnesių. Aspirantų tarnyba
prailginama dėl to, kad buvo pernelyg sunku per tokį trumpą lai-
ką parengti tinkamus atsargos karininkus. Mokykla galėjo pa-
rengti būrio vadą. Karo mokslas palyginti labai sparčiai evolu-
cionuoja, darosi vis sudėtingesnis, reikalauja įtempto, sistemingo
darbo jungiant teoretinį pažinimą su praktika. Tos priežastys ir
vertė Karo Mokyklą susirūpinti, kad aspirantų mokymo laikas
būtų pratęstas.

Išleidžiamiesiems atsargos jaunesniesiems leitenantams aš
nuoširdžiai linkiu visos Karo Mokyklos vardu, išėjus į plačiąsias
visuomenės mases neužmiršti čia įgytų žinių, skleisti jas ir nuo-
latos būti pasiruošusiais vadovauti kautynėse. Dirbdami įvairiau-
siose profesijose, neužmirškite Mokyklos, jos Šefo ir visada eikite
tuo keliu, kuriuo jau nuo senai kviečia Jis eiti visus geros valios
žmones.

Kilniam mūsų Mokyklos Šefui, jo ekscelencijai ponui Res-
publikos Prezidentui, savo atsilankymu vainikavusiam šios dienos
iškilmių šventišką nuotaiką, aš kviečiu visus čia susirinkusius
sudainuoti ilgiasių metų!

Ekscelencijai ponui ministeriui pirmininkui, mūsų vyriausy-
bės galvai, įvairiais būdais nenuilstamai remiančiam Karo Mo-
kyklą — tris kart valio!

Ponui krašto apsaugos ministeriui — tris kart valio!

Atsargos jaun. ltn. Markulio, IX. 15 d. išleidžiamųjų karininkų vardu tartas žodis

Jūsų Ekscelencija Pone Prezidente, Tautos Vade, mūsų nuširdžiausiasis Šefe! Ekscelencija Pone Ministerių Pirmininke! Ekscelencija Pone Ministeri, Pone Generole, Mokyklos Viršininke! Prakilnus Prelate Protonotare! Garbus Vyriausias Kariuomenės Kapelione! Gerbiamieji Ponai! Camilitonai, vienos bendros buities broliai, lietuviško kardo ritieriai!

Kaip sakalai andai prieš metus čia suskridom. Išlydėjo mus iš tėviškės pastogės mylimos akys, pilnos džiugesingo išdidumo ir maldos, o sodo kerota liepa savo šlamėjimu išrašė naujo darbo kelią. Ir štai, ištisus metus vieningu darbu, žingsniu ir valia ejom, tvirtėjom, sėmėm, lyg anie milžinų palikimo sergėtojai, lyg visi anie, kurie žiebė Aušrą, nešė Viltį, kūrė laisvei sparnus. Kad ir mažu, bet Tėvynės Romuvos aukure, šapelium panorom suliepsnoti, kad to gaisro kibirkštys nušviestų pilko brolio dalią, kad laisvu alsavimu Tėvų Žemė pavasarin žengtų. Taigi, ir mokėmės Mokykloje, kaip tapti vertais kariais — atsargos karininkais, kaip tauriau kilnų lietuviško kardo žvilgesį paryškinti, palaikyti. Ką kalba šilų ošimas, ką virpina galūlaukės linelio drebėjimas, ką byloja pakelių samanotu veidu Rūpintojėlis įsiklausėm, perpratom poligone, kur prakaitą keitėm į ateigos kraują! Sudrūtėjom, tapom tvirtabūdžiais. Ir šią valandą esam kupini kilnaus išdidumo: esame Naujos Lietuvos kardo broliai, atsargos karininkai! Andai to kardo plienas mirko Juodose Mariose, duzgėjo prie Maskvos sienų, Perkūno siaubu užavo Žalgirio pergalei. Nūdienio kardo tvirtumą, jo plieno kietumą dar įrodysim. Metui atėjus, Kovų Varpams iš mūsų tautos šventovės Karo Muziejaus bokšto prabilus, parodysim, kad ir mes esam verti patikėtos garbės, kad ir mes mokam liūtu nors akies mirksnį užauti.

Dabar gi, grįžę į paliktas darbo vagas, mes nešim glaudesnio vienybės ryšio, visuomenės ir kariuomenės artėjimo mintį, mes siesim atsargoj esančius karininkus su garbinga aktyvios tarnybos karininkų šeima. Mes įdiegsim tai, kad išeinančius brolius, atlikti karinės prievolės, lydės motinų ir seserų džiugesingo akys, pilno džiaugsmo ramos žiburėlių, o jų lūpos kuždės tylią, pilną širdies maldą: pro patria. Dirbsim, krutėsime katrie savo barely. Tęsim

Kariūnai klaipediečių tarpe

pradėto buities rūmelio budavojimą ir vis jausim: kas esam, ko laukia Tėvynė iš mūs! Mes nešim Viltį, nešim tikėjimą garbinga ir didžia Lietuvos ateitimi, jos laime. Kad ir siaubūs kaimynų žvilgsniai, kad ir didūs jie, bet mes žygiuosim su broliais pergalėn Dovydo keliu. „Vieninga, viena širdimi plakanti tauta nežus, jos nieks neperkims“ — girdim Tumo Vaižganto žodžius.

Nūn, prieš išsklindant po Lietuvos padange dirbti darbų, jaučiu, visų kolegų pavestas, didžiausią garbę ir pareigą pareikšti dėkingumą mylimam mūsų Šefui, savo buvimu, mums dangų atnešusiam. Jo sidabro gijos rodo, kiek kentėta dėl Tėvų Žemės, o kiek pamilta mūsų broliai regim iš viso turiningiausio ir tauriausio gyvenimo. Kaip aukštą pavyzdį sekdami, kaip Vadą jausdami ir mylėdami, mes vesim brolius kur Šefas eini, kur mus vedi.

Dėkojam visai Prakilniai Aukštajai Vadovybei, dėkojam mūsų pamiltam Mokyklos Viršininkui. Juk kiek Jojo didžiausios kultūros ranka, tauriausio kario kilnus pavyzdys ir tas širdies žodis mus mokė, skatino, rodė ir prašė: būti tauriais Tėvynie kariais — karininkais. Ir liks Jis jau širdyse, kaip kilnaus tėviško Vado meilus prisiminimas, kaip didis exemplum movens ateigos dienoms.

Dėkingi esame visiems ponams lektoriams, visiems, kurie mus lavino, mokė, tiesino ar tašė, kad taptum geri laisvės sargai, garbingo vardo verti vyrai. Mes minėsim gyvenime vieno iš Mokyklos Karininkų žodžius: „Karys — kietas sau ir mokąs tvirta būdžio žodį tarti kitiems!“

Pilna dėkingumo ir kraupaus atsisveikinimo kartėlio krūtine paliekam šias sienas, kur tiek dienų vienu alsavimu alsavom, vienu tvinksniu plakė širdys. Daugis išklysim, kaip paukščiai į tėviškes ir ten jau vartysim dabarty praeigos netolimos lapelius, ten ras mus pavasariai ir iš ten pakvies Baltijos Marios savo krantų gintų ar Vilnijos Motina vaduoti pašauks.

Visų, kurie per ištisą metą ar šiandien mums tarė žodžius, rodė keliams gaires, — juos saugosim, kaip lobį užburtą, iš ten imsime darbams išvermės ir paskatos. Gi regėdami visų milžinkapių vėlių bylą, girdėdami šimtmečių ažuolų ošimą ir didaus Nemuno vilnyjimą regėdami mes eisim jau pramintais keliais. Eisim atnešti Tėvynei žėrinčios laimės žiburio.

Collegos, prieš nubraukiant atsisveikinimo rąsas, keliu stiklą už gražią Lietuvos ateitį, už lietuviško kardo garbę už kilnųjį Šešą, už Vyriausybę ir Karo Vadovybę, už auklėtojus, už brangiąją Mokyklą ir už mūsų brolišką, vieningą ateigos dienų kūrybą! Gi padėkos giesmę, priesaikos ir pareigos tęsėjimą plaka širdys, o mano žodžių nuoširdumą, tikrumą, jauno vieko liepsnina gumą parodys griausmingas mūsų valio!

Martynas Jankus tarp karių

Kariūno svajonė

Saulė pasislėpė už aukšto, medžiais ir krūmais apaugusio, Jesios upelio šlaito...

Vakaro prieblanda nuslinko slėniu, apgobdama Karo Mokyklos rajoną...

Trimito garsas, atsidauždamas į medžių viršūnes, tamsiomis Nemuno bangomis į tolį nuskriejo.

Triukšmas palengva tilo... Tik elektros šviesa, skarotose eglaitėse žaisdama, kartais smarkiam vėjui papūtus, apšviesdavo Vytauto Didžiojo paminklą. Šakelės baimingai suvirpėdavo, bet, atslenkančios rimties paguostos, vėl nusiramindavo...

— Kas tau pasidarė, Antanai?... Nuo kurio laiko pradėjai žiūrėti pro langą tada, kai nieko nesimato?... Gal įsimylėjusio liga sergi?... — ir visas kazematas pasileido juoku...

Pasijutau liksiąs auka draugų džiaugsmui, todėl eidamas nuo lango, skubėjau kalbą nukreipti kita linkme:

— Ar nežinot, kodėl rytų nebus rytinės gimnastikos? Gal kartais... — Bet šiuos mano žodžius dar garsesnis juokas palydėjo. Gerai, kad kuopos būdėtojas, pravėręs kazemato duris, pranešė ateinant budintį karininką. Tuojau visi atsirado po atklodėm...

— Iš tikrųjų, gal kartais bus pavojus?... — pagalvojau gesindamas šviesą, bet nenorėdamas draugams daugiau apie save priminti, tylėdamas atsiguliau.

Staiga nakties tylą sudrumstė išgąstingais šoksniais skardinčios trimito gaidos, kurios, susimaišiusios su ausį veriančiu švilpuko ilgu trukčiojančiu skrydžiu, ir nesiderindamos su, į bendrą triukšmo chaosą įsimaišiusiu, kuopos būdėtojo balsu „pavojus!..., pavojus!...“ — sukėlė visus ant kojų.

Ramų miegą pakeitė triukšminga netvarka. Tamsioje kaiškas negalėjo surasti savo drabužių, todėl viską vartydamas kėlė dar didesnę sąmišį. Kažkur girdėjosi stėnėjimas traukiant ne ant tos kojos užmautą batą... Nieks niekuo nesirūpino, kiekvienas stengėsi kuo greičiausiai savo daiktus surasti ir susitvarkyti.

Aš, trindamas užmiegotas akis ir gailėdamasis nutraukto skanaus sapno, baigiau rengtis jau iš vakaro sutvarkyta šarvuote. Paėmęs šautuvą tyliai išslinkau iš triukšmu perpildyto kazemato į rajoną, kuriame nakties tamsą pradėjo keisti rytas, migla slėnį apgaubdamas. Rytuose blanko aušra, o pietuose skleidėsi vis didėdama raudona prošvaistė.

Rajone išaugo tamsios plieninės gretos...

Iš už debesų išlindęs mėnulis savo šalta sidabrine šviesa apšvietė pasiryžimu spindinčius veidus.

Nieks nežinojo, ką reiškia dangų nurausvinusi žaižaruojanti šviesta, bet kiekvienas instinktyviai nujautė, kad atėjo lemiama valanda. Tai mūsų amžinas priešas vėl atnaujino dar neužgijusią žaidžą, kurios gėlą kiekvienas lietuvis nešiojo savo širdyje, ją jau senai puoselėdamas. Ir štai atėjo lūkesiui galas: — Arba dabar, arba niekad... — šnabždėjo vidujis balsas, kraujo tvinksniais pulsuodamas. Mes laukėm, ilgėjomės... ir buvom teisūs ne tik prieš pasaulį, prieš Dievą, bet ir prieš žmoniškumą, kurio išdavos jau ne kartą patyrėm... Ar daug apie draugišką teisėtumą supranta tas, kuris nuo senai įpratęs, kitiems padaryta skriauda, pasipelnyti? Jo kiekvienas žodis — melas, o kiekviena mintis — suktumų raizginys. Nūdien baltasis aras vėl suplasnojo savo gruoboniškais sparnais... Užmiršo gal Giedraičius ir Širvintus?!... Prisimeilinęs galingam kaimynui, jo šešelyje išdrįso vėl užpulti krauju ir pasiryžimu iškovotą laisvąją Lietuvą... Sukilkite liūtai!... Kas besulaikys jus, skaudžią gėlą slėpusius krūtinėje iki šios atsiteisimo valandos... Ypač dabar, kada priešas vėl į kovą iššaukė: ugnimi sodybas naikindamas ir nekaltai gyvybes atimdamas. Kodėl pasaulyje nėra teisybės?... Ar tik niekšams ir išnaudotojams yra leista džiaugtis gyvenimu?!... Dievas sustvėręs pasaulį, juo naudotis visiems lygias teises paskyrė. Jis neleis smurtui įsiviešpatauti ir atlygins skriaudas...

Tokios ir panašios mintys pynėsi mano šalmu pridengtoje galvoje, išėjus pro Šefo vartus ir einant į ten, kur kerštas ir neapykanta visus vienminčius vedė žūtbutinei kovai: saulėtam gyvenimui, arba garbingai mirčiai...

Betekanti saulė džiaugsmu pripildė krūtines. Aplink pasigirdo linksmos kalbos ir nerūpestingumu sklindą juokai. Mano minčių gijas nutraukė kaimynas iš kairės, kuris visada būdavo judrus, kaip gyvas sidabras.

— Klausyk, Antanai, kodėl tu toks užsimąstęs? Nejaugi artėjančių kautynnių baimė palietė tave?...

— Kam šiuos bereikalingus žodžius svaiddai, — atsakiau, — jei savo mintyse baimės jausmą narpliočiau, tai nebūčiau vertas eit su tavim vienoj gretoj. Tuo tarpu jaučiuos labai patenkintas, kad galiu tavo veido spindėjimu grožėtis...

— Tik nepradėk per daug mano sąskaiton važiuoti... — atkirto jis. — Geriau prisipažink geruoju, kas tave taip smarkiai paveikė, kad leidai žvilgsniui kažkur į nežinomybę nuskrieti?... O gal širdies paguodą palikęs?... Tiesa?!...

Ką turėjau jam į tai atsakyti? Jo linksma nuotaika visai išblaškė mane, todėl, norėdamas kalbą nutraukti, nepagalvojęs atsakiau:

— Nepalikau, bet rasiu... — ir liūdni prisiminimai stėjo prieš akis...

Saulė nusileidus, tamsa apgobė žemę.

Begalinė rintis viešpatauja miške... Tik kartais vėjo banga, susiūbavusi medžių šakas, slėpiningą pasaką ošia. Kažkur sutraška sausa šakelė, neatsargaus žingsnio paliesta... ir vėl ramu.

Į priekį slenka tamsūs šešėliai. Iš neramaus žvalgymo galima spręsti, kad jie kaž-ko ieško. Slinkdami nuo medžio prie medžio, trumpam laikui stabteli, įsmeigia tankmėn aštrų, kibirkštis svaidantį žvilgsnį, rodos, kiaurai peržvelgtų prieky esančią priedangą. Nepastebėję nieko įtartino: nei regėjimu, nei klausa, vėl atsargiai koja už kojos žengia į priekį.

Medžiai retėja. Dėmesys dar daugiau sukaupiamas. Rankos kaskart stipriau spaudžia savo ištikimą kovų bičiulį — šautuvą. Durtuvai paruošti dūriui... Staiga prieky pasigirsta įtartinas garsas, kuris priverčia visus prisiglausti prie žemės sustingusio paviršiaus, pasinaudojant aukštos žolės ir tankių krūmų priedanga. Akys greitai nukrypsta į tą pusę, iš kurios pasigirdo paslaptingas šlamesys. Nuosą jauta pastebėjusio neapvilia, nes po kiek laiko iš už žolių kupsto pasirodo šalmas, o po juo taip pat ieškančios akys, kurios bailiai žvalgosi, nedrįsdamos drąsiai pažvelgti į slėpiningą miško tamsumą.

Tamsūs šešėliai pradeda tvarkytis. Tarp jų slankioja lieknas vadovaujantio siluetas, kurio energingi judėsiai ir ryškus savimi pasitikėjimas, visiems teikia drąsos.

Sutartas ženklas pakelia visus nuo žemės. Prieš tai buvusią rimtį sudrumsčia griausmingas kovos šūkis. Galinga ugnis apniaukia priešą švinu ir mirtimi. Durtuvai šuvių šviesoje klatingai blizga... Pasiryžimo nieks sulaikyti negali!... Kaip viesulas praužė sakalai, priešo vaitojimų toli toli palydėti.

Nenusakomu džiaugsmu prisipildė krūtinės, kai akys tolumoj išvydo Gedimino pilies bokštą ir jame plevėsuojančią trispalvę vėliavą, kurią broliai vilniečiai, sukilę ir išvarę engėjus, iškėlė su šūkiu: „Lietuva atgimė gražiam klestėjimui, nes joje vėl pradėjo plakti širdis...“

Nauji karžygiai ant tėvynės aukuro vėl krauju laisvės aklą pasirašė. Naujų kryžių vėl priaugo laukuose ir apkasais dirvonai išvagoti. Tik rauda motinų ir sesių liko ta pati, kai gėles ant kapo sodindamos nubraukė ne vieną gailią ašarą.

Jau daugel metų praėjo nuo to laiko, kai okupantų persekiojamas turėjau apeisti savo gimtinės prieglobstį, tėvelius ir savo mylimąją Laisvę. Ir štai vėl grįžtu... bet ar lauks manęs kas nors?... Tėveliai jau seniai numirę, o Laisvė gal sau kitą susirado?!...

Ilgesio sparnais skrendu į Panerį... ir jau iš tolo matau gimtinės namus baltuose obelių žieduose skendinčius.

— Gal aš ją ir surasiu!... šnabžda sukepusios lūpos, ramindamos krūtinėje besiblaškančią širdį. Pribėgau prie namų: tarpdury nieks nelaukia ir gėlėmis neapmėto... Įbėgu pro duris ir sustoju žaudo netekęs. Prie lango sėdi mano numylėta Laisvė, savo ašarotą žvilgsnį į pilies bokšte plevėsuojančią vėliavą įsmeigusi.

— Laisve, mano brangi Laisve, — sušukau prišokęs prie jos. Mūsų širdys vėl meile prakalbėjo, kai lūpos negalėjo nė žodžio ištarti.

— Aš akis pražiūrėjau į bokštą bežiūrėdama ir ašaras išverkiau tavęs belaukdama, Antanai, — sušnabždėjo ji...

— Aš jaučiau, kad tik tada tu sugrįši, kai pilies bokšte suplėvėsuos trispalvė vėliava. Meldžiausi, verkiau ir Dievas išklausė mano maldos... Einam, brangusis, įlipsim į pilies bokštą ir ten po trispalvė vėliava pradėsime naują gyvenimo kelią... —

Mums einant, pakelėj vyšnios baltais žiedais šypojojosi... O balti lapeliai krisdami po kojomis, kelią į laimę dabino...

Saulė jau leidosi, purpuru padabindama debesėlių keteras, kai rankomis susikabinę kopėm bokšto laiptų pakopomis...

Švelnus pavasario vėjelis meiliai glostė trispalvę vėliavą, kuri džiugiai plevėsavę, klausydama mūsų širdžių priesaikos amžinai meilei...

*
*
*

Pabudau... Iš lėto atmerkiau akis žvalgydamasis aplinkui. Kazemate tylu. Visi saldžiai miega. Ryto šviesa palengva skverbiasi pro langus. Koridorium nuaidi kuopos budėtojo žingsniai... Retkarčiais toluoj krūmuose susuokia lakštingala... Ir vėl grįžta rintis. Nesinori tikėti!...

— Neįau visa tai tik sapnas?!... —

Skaitykime

„MŪSŲ ŽINYNĄ“

Aro kritimas*)

„Tiktai vienas šventas batalijonas
prieš armiją sustoja numirti“.

Pagaliau Napoleonas supranta, kad viskas baigta. Iki paskutinio momento jis tuo abejojo. Balandžio 6 d. jis abđekavo aiškiai ir paprastai. Jau ir maršalai pripažino karalių, jau ir Bordeaux džiaugsmingai pasikvietė Angulemo grafą, jau ir Arkos grafas vyko užimti savo brolio vardu karalystę.

Imperatoriaus abdikacija buvo pranešta Paryžiui. Priešingai, sąjungininkai pasirašė konvenciją, kuria suteikė Napoleonui imperatoriaus titulą ir suverenitetą Elbės saloje, esančioje tarp Italijos pakraščio ir Korsikos.

Degraduotam suvereniui buvo užtikrinta du milijonai įplaukų. Keturi šimtai savanorių kareivių galėjo lydėti savo vadą.

Kada jis paėmė į rankas traktatą, jis pasakė:

— Ar tai svarbu? Arklio ir vienai dienai valgio, tai viskas, ko man reikia.

Paskui jis nuėjo ir užsidarė savo kambaryje. Apie vidūnaktį tarnai buvo pabudinti dejavimo. Jie skubiai įėjo pas imperatorių ir rado jį besikankinantį baisiuose skausmuose. Jis norėjo nusiūduoti ir jau buvo išgėręs dalį nuodų, kuriuos jam buvo paruošęs jo gydytojas laike žygio į Rusiją, tuo metu, kai jis bijojo pakliūti kazokams į rankas.

Ar tai per silpnas nuodų veikimas ar kas kita, bet jo nepriveikė. Vėmimas, vis dėlto, išgelbėjo imperatoriaus gyvybę. Jis pats apie tai labai paprastai tarė savo artimiesiems:

— Aš netikėjau, kad taip būtų sunku mirti.

Keletą dienų Napoleonas buvo užsidaręs vienas. Daugumas jo draugų nutolo.

Pagaliau balandžio 20 d. apie pietus Napoleonas įsakė savo gvardijai susirinkti Fontainebleau rūmų kieme, tame pačiame kieme, kuris nuo laiko buvo pavadintas atsisveikinimo kiemu.

Kai sužinojo, kad gvardija susirinkusi, jis išėjo iš savo darbo kabineto, iš lėto nusileido geležiniais laiptais, kur laukė jo draugai. Jų nebuvo daug. Matėsi maršalas de Bassano, generolai Belliard ir Foulér, pulkininkas Bussy, jo draugas Bricne, grafas Turenne, baronas Fain ir jo ypatingas sekretorius.

Visiems imperatorius paspaudė ranką.

Toliau stovėjo sąjungininkų komisarai, o dar toliau jo gvardijos dalys.

Į juos, į savo senuosius ginklo brolius, kurie kovėsi drauge su

*) Iš knygos „Napoleonas“, leidžiamos „Sakalo“ būvės.

juo Italijoje, prie piramidžių ir prie Austerlico, kurių daugelis ant savo nušutusių uniformų turėjo raudonus kaspinus — narsumo ženklą, į juos kreipėsi jis:

— Mano narsiosios armijos kareiviai! — tarė jis stipriu balsu. — Aš jums sakau sudiev!

Jis ištarė keletą sakinių. Senosios gvardijos kariai verkė. Sąjungininkų komisarai, jo priešai, negalėjo paslėpti savo susijaušdinimo.

— Sudiev, mano vaikai! — baigė Napoleonas. — Aš norėčiau jus visus prispausti prie savo širdies. Aš prispausiu ir pabučiuosiu bent jūsų vėliavą.

Generolas Petit, gvardijos komendantas, išėjo laikydamas savo rankose vėliavą. Napoleonas apkabino generolą ir pridėjo trispalvės vėliavos kraštą prie savo lūpų.

Dar kartą tarė jis:

— Sudiev, mano senieji ginklo draugai! Kad šitas paskutinis pabučiavimas išmigtų į jūsų širdis.

Pamažu imperatorius nuėjo link vežimo. Jis įlipo į vežimą gan gyvai.*

Vežimas nuvažiavo Lyono link. Napoleonas nebematė Marijos Luizos^o, nei Romos karaliaus^{**}). Jis jų daugiau ir nebematys.

Keturi sąjungininkų komisarai jį lydėjo. Rusų caras savo atsto-
vui buvo įsakęs: „Tu man atsakysi savo galva už vieną plauką, kuris nukris nuo Napoleono galvos“.

Šis perspėjimas nebuvo be vertės, nes daug kartų prieš Napoleoną buvo pasikėsinta. Žmonės, kurie pirmiau su tokiu įkarščiu džiaugusmingai jį pamatę šaukė, dabar terodė tik pilnus pagiežos veidus. Norėdamas išvengti smurto ir įžeidinėjimo, Napoleonas turėjo persirengti vieno sąjungininko komisarą uniforma.

Gegužės 4 d. Napoleonas išlipo Porto-Ferrajo, jo mažosios buveinės uoste. Ir jis, kuris valdė tiek milijonų žmonių, ėmė administruoti su tokiu pat rūpestingumu kelis tūkstančius salos gyventojų, kuriuos Europa jam dar buvo malonėjusi suteikti.

Tuo tarpu Vienoje, prie žaliojo stalo, visų valstybių diplomatai dirbo. Dirbo norėdami atstatyti Europos žemėlapią tvarką, tos Europos, kuri tiek kartų buvo suardyta per paskutinius metus.

Staiga buvo suminėtas vienas vardas. Tas vardas iš pradžių buvo suminėtas tyliai, bet tuojau jis suskambėjo, kaip perkūno trenksmas.

Vėl Napoleonas!!!

Buvo kalbama, kad jis palikęs salą, kad jis vėl vykštąs į Paryžių, kad vėl užsidsiąs naujas karas.

Žinia, kad ir kažkaip neįtikėtina rodės, tačiau buvo tikra, nors visi žinojo apie tą apsaugą, kuri buvo pastatyta saugoti ištremtąjį.

*) Napoleono antroji žmona. **) Napoleono sūnus.

gali savo kariuomenę.

Napoleonas, užlipęs ant laivo, vardu „Inconstant“, išplaukė iš Juan Pankos 1815 m. kovo 1 d. Jis su savim vežėsi generolus Bertrand, Cambronne ir Drouot, 600 savo asmeninės gvardijos kariuomenės ir 30 korsikiečių. Iš tikrųjų, tai buvo silpnutė kariuomenė, kad galėtų taip nužaidinti Europą.

Išlipęs ant kranto Napoleonas sutiko Monako kunigaikštį.

— Kur jūs dabar einate? — paklausė imperatorius.

— Namų, pone.

— Aš taip pat, — atsakė Napoleonas.

Napoleonas Prancūzijoje buvo sutiktas gan palankiai. Prie jo prisidėjo nemaža generolų su savo kariuomene. Naujasis karalius pabėgo. Bet liaudis netikėjo jo liberaliniais pažadais, juo labiau užsienis netikėjo jo pacifistine proklamacija. Tai buvo sunkiau da-

bar, negu kitados. Iš tikrųjų, kariuomenė, ta karingoji jaunuomenė, džiūgavo mąstydamą apie pergalės laurus, bet kiti šitame imperatoriaus grįžime matė naujo karo pradžią ir pavojingas avantiūras. Tuo pačiu laiku Europos valstybės paskelbė, kad „Napoleonas, kaip priešas ir pasaulio taikos ardytojas turi būti viešai nubaustas“. Europos valdovai su juo visai dabar nesiskaitė.

Pirmasis Napoleono rūpestis buvo suruošti karą.

— — — — —
Karas prasidėjo birželio 15 d. Imperatorius prieš save turėjo austrus, prūsus, rusus ir anglus, kuriems vadovavo Wellington, jo Ispanijos priešas — — —

Birželio 18 d. rytą lijo. Vienuoliktą valandą didelė ir nelygioj lygumoj imperatorius, perėjęs frontą, davė įsakymą pulti.

Waterloo mūšis prasidėjo!

Buvo keletas blogai suprastų įsakymų.

Tačiau, nežiūrint anglų kavalerijos svarumo, Wellingtono armija ėmė linkti: Ney su nepaprastu ir žavinčiu smarkumu paleido savo 5000 raitelių į patį anglų centrą. Prancūzų kariuomenė užėmė Mart-Saint-Jean lygumų raktą. Wellington pamatė, kad pergalės vainikas jam jau slysta iš rankų. Tuo tarpu Ney pareikalavo iš Napoleono pėstininkų, kad būtų galima išsilaikyti.

— Iš kur aš juos paimsiu? — sušuko Napoleonas.

Buvo laukiama generolo Grouchy, kurio žinioje buvo 50.000 kareivių. Kai jis atvyks, pasiųs Ney pėstininkų ir tuoj bus laimėta. Toli pakyla dulkės. Napoleonas jas seka žiūronu.

— Tai Grouchy, — tarė jis.

Bet tai buvo Bulow'as su savo prūsais, kurie vyko padėti anglams.

Valandos eina. Iš dešinės į kairę verda mūšis, milžinų mūšis, kur kiekvienas kareivis yra didvyriu. Priešai priešinasi ir žūsta savo pozicijose.

— O kad duotų man Napoleonas savo asmeninę gvardiją, tuos narsiuosius vyrus, — reikalauja Ney.

Imperatorius nenori. Gvardija yra jo paskutinis šaltinis.

Štai dešinėje sužiba saulėje rajonetės.

— Grouchy! — sušunka Napoleonas.

Tai buvo Blücheris su prūsų likučiais.

— Siųskite gvardiją, — pagaliau sukomanduoja imperatorius.

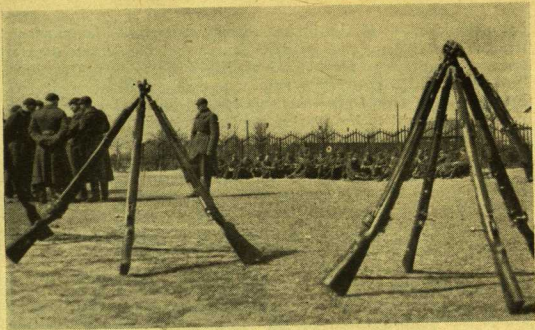
Ir senieji jo kareiviai įeina į ugnies pečių.

Keletą kartų žavingai puola narsieji batalijonai. Jie atstumiami pragariška ugnimi ir dešimt kart didesne jėga.

Napoleonas pačiumpa kardą ir pats vadovauja savo kareiviams. Jis ieško mirties, bet mirtis jo nenori.

Prancūzų armija iš visų pusių spaudžiama, kaujasi traukdamosi. Lygumą asmeninė imperatoriaus gvardija nė judėte nejuda. Keletą kartų kavalerijos eskadronai nori ją palaužti, bet veltui.

Jie yra vieni, visiškai vieni po balzgana mėnulio šviesa. Tai

Pasitaisyk!...

Foto Daugėlos

penki šimtai kareivių prieš anglų ir prūsų armijas. Jie, tos nugalėtosios kariuomenės likučiai...

Pagaliau jų ugnis pasidarė silpnesnė. Trūksta šovinių. Gvaras dija sudaro trikampį ir iš lėto ima trauktis.

Pagaliau telieka tik šešiasdešimt. Visi sužeisti. Jie taupo šovinius.

Reikia viską baigti. Priešų vadai pailsta nuo tos saujelės pasiutiško priešinimosi. Ji jaučia, kad kol šie žmonės bus čia, jie nebus karo viešpačiais, jie nebus nugalėtojai.

Atgabenti patrankas! — šaukia anglų generolas.

Pasigirsta pabūklų bildėjimas ir karininkų įsakymai. Keletą kartų buvo pareikalauta gvardijos likučių mesti ginklus.

— Ne! Ne! — šaukė granadieriai.

Tada generolas Maitland išeina į priekį su balta vėlevėle rankoje. Jis ją judina, norėdamas, kad ją pamatytų naktį.

— Narsieji prancūzai, pasiduokite! — šaukia jis.

Bet generolas Cambronne, viduryje savo išiotusių kareivių, visą kruviną, atsakė:

— Gvardija miršta, bet nepasiduoda.

Pasigirsta trumpas įsakymas ir anglų patrankos perrėžia tamsą raudona šviesa. Jos šaudo be perstojimo ir, kai jos nutyla, paskutinis gvardijos kareivis sudrimba ant žemės.

Prancūzija neteko tą dieną visko, išskyrus garbę.

Malmaison'o sode nervingai žingsniuojama terasa žmogus. Jis ru-

dai apsirėngęs, užsidėjęs apvalią skrybėlę. Jis valandėlei sustoja ir pažvelgia į puikias rožes, kurios pripildo orą maloniu kvapu.

— Vargšė Žozefina, — šušnabžda jis liūdnai su melancholija akyse, kuri joms neįprasta, — ji taip jas mėgo...

Rusvai pasirėngęs žmogus buvo vardu Napoleonas.

Žozefinos jau čia nebebuvo. Ji buvo mirusi praeitais metais, kai ji ištrėmė į Elbės salą. Tiktai rusų kareiviai tesuteikė pagarbą karstui tos, kuri prieš dešimtį metų Notre Dame katedroj buvo vainikuota Prancūzijos karaliene.

Ir jis dabar rusvais drabužiais apsirėngęs vaikščioja susimąstęs dėl savo ateities. Jis nėra kalinys, bet generolui Bockerui Fouche įsakymu yra pavesta prižiūrėti ir ypatingai jį saugoti. Dabar Beckeris yra Paryžiuje. Napoleonas jam buvo pavedęs rūpintis provizorine valdžia.

Napoleonas pereina kambarius. Čia jis buvo priėmęs sutikimą tapti imperatorium. Čia jis žaidė su Žozefinos vaikais, su ponios Coupon mokiniais. Dažnai jis čia parpuldavo, bet vienu šuoliu vėl pakildavo. Jis tada buvo jaunas. Dabar jis jau senas. Keturiasdešimt šeši metai. Bet kiek jis dirbo, kiek praleido savo kambarių naktų bedarydamas planus, beruošdamas įstatymus, bevaldydamas Europą, bemokydamas valdovus...

Jis jau senas... Reikia tik pažvelgti į jo sulinkusį kūną, sulinkusius pečius, netvirtą žingsnį...

Staiga pasigirsta muzika. Kareiviai eina keliu. Dūdų orkestras groja maršą, tą patį maršą, kuris skambėjo Vienoje, Berlyne, Maskvoje, Austerlice...

Kareiviai eina išilgai parko sienos. Jie nemato, kad Napoleonas yra čia du žingsniu nuo jų parke. Bet jie žino, kad eina pro imperatoriaus buveinę ir sušunka: „Vive l'Empereur!“

Napoleonas išsitiesia. Jis ne senis. Provizorinė valdžia stengiasi suteikti jam „generolo Bonoparto“ titulą. Jis jaučia, kad jis tuo ir yra, tuo pačiu generolu, kuris buvo prie Lodi, Arcole, piramydžių. Jis grįžta į savo kambarį. Po valandėlės vėl išeina, bet jau apsvilkęs savo žaliaja uniforma, užsidėjęs kepurę, prisisėgęs kardą ir apsimovęs batus su pentiniais.

— Ar generolas Beckeris dar negrįžo iš Paryžiaus, — paklauso jis vieno karininko.

— Ne, pone!

Jis grįžta į savo biblioteką, kur kitados tiek daug dirbo, kur buvo atėjusių tiek didžiųjų asmenybių.

Pagaliau buvo pranešta, kad Beckeris grįžo.

Grįžusio išvaizda rodė, kad atsakymas nebus toks, kokio Napoleonas laukė. Jis drebėdamas klausia:

— Ar pasakei jiems, kad sąjungininkai leido elgtis savo kariuomenei neleistinu būdu? Ar pasakei, kad šita beprotybė, šitas laikymas apsupto Paryžiaus su 80.000 kareivių jiems brangiai kaštuos. Ar pasakei, kad aš reikalauju mobilizuoti kariuomenę ne kaip

Kursantai bandymuose

Foto kurs. Dičiaus

imperatorius, bet kaip generolas, kad laimėjęs mūšį vėl būsiu paprastu žmogumi ir tuoj išvyksiu į ištėrimo vietą.

— Aš jiems pasakiau tai.

— O ką atsakė Otranto hercogas?

Beckeris kalbėjo dusliu balsu:

— Hercogas atsakė, kad mes kvailiai. Jis man davė įsakymą keliauti su Jūsų Didenybe į Rochefort, kur du laivai „Sade“ ir „Meduse“ mūsų laukia. Jis man kalbėjo ir apie jūsų palydovus, kurių pareikalavo iš Anglijos...

Napoleonas išėjo iš kambario.

Truputį vėliau jis vėl vaikščiojo parke rudais drabužiais, be uniformos, be kardų, be pentinų...

Kitą dieną jis išvyko į Rochefort. Čia jis atvyko liepos 3 d. Palydovai dar nebuvo atvykę. Kai kurie valdžios organai ėmė nepasitikėti Napoleono saugumu.

Pagaliau įsako jam lipti į laivą. Jis abejoja. Keletas anglų laivų įplaukia į priep্লাuką. Pagaliau nusprendžia grįžti į Aix salą.

Sala Aix buvo mažytė. Nuolatos vėjų šluojama, skurdžiai apšodinta medžiais. Trys gatvelės, einančios šale žemų, vieno aukšto

namų, sudarė salos sostinę. Gale vienos gatvės buvo namas, kiek aukštesnis už kitus. Čia ir įsikūrė Napoleonas.

Šitas namas buvo pastatytas paties Napoleono, kai jis vizitavo salą. Jis paskyrė tą namą vietos komendantui, negalvodamas, kad čia pasistatė savo paskutinę buveinę ištremimo kelyje. Sode buvo vinkšna ir ąžuolas. Savo vizito prisiminimui savo rankomis jis buvo juos pasodinęs.

Iš savo kambario lango jis ilgai žiūrėjo į tuos medžius...

Daug planų buvo pasiūlyta Napoleonui. Penkiolika šimtų jūrininkų buvo pasirengę sekti paskui jį, kur tik jis norės. Luaros pietuose kariuomenė pareiškė jam tikrą savo prisirišimą. Bet Napoleonas buvo pavargęs nuo karo.

Jam buvo pasiūlyta bėgti prekiniu laivu, pasislėpus statinėje, bet jis atsisakė.

Jis ilgai svarstė, kaip pasielgti. Pagaliau parašė Anglijos kunigaikščiui regentui laišką:

„Karališkoji Didenybe, aš jau pabaigiau savo politinę karjerą ir atvykau kaip Temistoklis atsisėsti prie anglų tautos židinio. Aš atsiduoodu įstatymų globai, kurių prašau Jūsų Karališkos Didenybės, kaip galingiausio, pastoviausio ir kilniausio savo priešo“.

Liepos 15 d., pasitikėdamas anglų kilniadvasiškumu, jis išėdo į laivą. Tuojau jį nugabeno į Angliją.

Bet anglai neleidžia jam išlipti, ir jis sužino, kad anglų vyriausybė, sulaužiusi ištikimybę, laiko jį savo belaisviu. Tuoj jis buvo išsiųstas į tolimą Šv. Elenos salą kartu su savo trim draugais, kurie nenorėjo jo palikti. Tai buvo: Montolono grafas, generolas Bertrand ir baronas Gourgant.

Bet tai nebuvo tie, kuriems jis būtų daugiausia padėjęs ir kuriuos jis būtų daugiausia apdovanojęs.

Šv. Elenos saloje jis tapo piktų kankinimų objektu iš anglų pusės, ypač iš salos gubernatoriaus Judson Love, jo kalėjimo viršininko.

Anglai negerbė jo nė kaip generolo. Jie jam nepripažino jokios pagarbos, prideramos jo rangai. Dieną ir naktį jis buvo saugojamas ir šnipinėjamas. Joks laiškas jo nepasiekdavo neatplėštas ir neperskaitytas.

Neapolyje buvo pardavinėjami jo daiktai, net iki miekniekių, kad būtų galima bent kiek pagerinti jo būvį. Maistas buvo nepasitenkinamas: bloga mėsa, neįgeriamas vynas. Bet jis nerodė jokio nepasitenkinimo. Išstis dienas buvo užsidaręs savo kambarėlyje.

1810 metais, popiežiui tarpininkaujant, buvo leista vienam katalikų kunigui ir gydytojui atvykti pas ištremtąjį. Jie atnešė ir tikras žinias, ne tas, kurias skelbdavo anglų laikraščiai, pilni pamfletų prieš jį. O jie buvo vienintelė jam leista lektūra.

Žinios buvo liūdnos. Marija Luiza jį užmiršo. Jo sūnus, užaugęs Vienoje ir tapęs Reichstadt'o hercogu, mažai ką prisiminė iš praicities. Nors sūnus jį mylėjo. Bet Napoleonas niekuomet ne-

Pabučiavimas

Nusibodo, mieloji, tos kančios,
Ta širdyje rudens dargana,
Išsilgus gyvent atminimais
Ir tuo tenkintis mums negana.

Balys Serevičius

Kai saulė apsnūdusi ir leisgyvė lėtai grimzdo į Nemuną ir iš vandens kilo rausvos miglos, grįžau išvaikščiojęs Jėšės šlaitus. Švarko atlake nešiau laukinės rožės šakelę. Buvo tai daili šakutė. Trys karpyti lapeliai ir tarp jų dvi raudonos uogos. Dabar beliko tik plikas stagaras su drebančių nuvytusių lapeliuku. Lapeliš šiureno lengvučio vėjo pučiamas. Buvo ilgu. Prisiminimai apgulė širdį, kaip skėrės, kaip tie piktieji vabzdžiai, kurie viską drasko ir naikina. Jų sunaikinta tapo ir mano giedri krykštaujanti nuotaika.

Grūmojančiai stovėjo dideli raudono mūro flygeliai, lipant kurčiai aidėjo tuščiose rūmų erdvumose geležiniai laiptai, buvo keistoka kaukšėti cementinėj ąsloj. Bet ta didybė manęs neslėgė. Nesąmo-

žinos, kad vienam prancūzui, važiuojančiam per Vieną, jo sūnus, Napoleonas II, tyliai pasakė:

— Ak, kad mano tėvas žinotų, kaip aš jį myliu . . .

1812 m. kovo 12 d. imperatoriaus sveikata, jau keli mėnesiai pašlijusi, sukėlė nerimą. Balandžio 15 d. jis padaro testamentą. Balandžio 19 d. jam kiek geriau. Bet tas pagerėjimas sukėlė vilčių tik jo draugams, ne jam.

— Aš nepasiduosiu iliuzijoms, — tarė jis daktarui, — aš žinau, kas yra. Mano pabaiga arti.

Paskui, atsigręžęs į savo draugus, tarė:

— Kai aš būsiu miręs, jūs būsite patenkinti, nes galėsite grįžti į Europą. Jūs vėl pamatysite tėvus, draugus, Prancūziją . . .

Jo buvo tiesa. Jis greit nusilpsta.

Gegužės 5 d., penktą valandą po pietų, pasigirsta jo tylus šnibzdėjimas:

— Vadas . . . Armija! . . .

Po penkiolikos minučių jis dar atsidūsta ir . . .

Imperatoriaus nebėra.

Jį palaidojo prie šaltinio, kurį jis taip mėgo. Gluosniai savo šešėliais uždengė jo kapą. Anglija uždraudė įrašyti bet kokį įrašą ant jo antkapio. Gal būt dėl to, kad Didžioji Britanija bijojo ir drebėjo, kad ši baisioji dvasia neišeitų iš kapo, jei kada koks nors praeivis perskaitytų antkapio akmenyje iškaltą šitą baisų vardą: Napoleonas.

ningai gėriau iš daiktų trykštančią jėgą, nuo sienų girdėjau kilnius pavyzdžius į mane kalbančius. Ir mano siela tą valandėlę buvo bepradedanti vėl džiūgauti, nujausdama čia esant kitokį pasaulį, kurio ji dar nepažįsta. Bet tai tebuvo tik įspūdžio sužadintas džiūgavimas.

Širdis ilgėjosi praeities ir troško būti su savim. Todėl nenuėjau, kur geležinių lovų tiesios eilės, kur ant plikų čiūžinių gulinėja, neturėdama ką veikti, margų margiausia minia, kur draugai ir klegesys. . . Atsistoju prie lango, ant šalto stiklo padėjęs karščiuojančią galvą. Ar ilgai taip stovėjau, nežinau. Tik atėjo Jonas ir sakė:

— Kokia graži naktis čia. Dangus taip tamsiai mėlynas, kaip lazūras, ir va, kur turėtų būti mėnulis, ten tik gili juoda skylė, tartum kas būtų išlaužęs lopą dangaus.

Nuostabus dangus. Mėnuo buvo užėjęs už juodo juodo debesio. Spinduliai, trykšdami iš po jo pakraščiuose, tik dar daugiau tą juodumą paryškino.

Jonas šukuoja užkritisia ant antakio šviesių plaukų kuokštelę. Sudraiko ir šukuoja, vėl sudraiko, vėl šukuoja.

— Tu džiaugiesi plaukais ar šukomis?

— Plaukais, žinoma.

— O man atrodo, kad daugiau šukom . . . (nes tai buvo moteriškos šukos).

— Ryt lieps nusikirpti.

— Tegu kerpa, — patylėjęs atsako jis. — Bet už tat gausiu diržą, baltą diržą! Oho, ryt jau — aš, tu, Balys, Antanas; — ryt jau būsime kariūnai!

Matau, kaip jo veidas užsidega džiūgiu laukimu. Ir mano, tur būt, taip pat, nes baltas diržas buvo visos vasaros svajonė. Jonas šukomis prismeigia plaukus ant viršugalvio.

— Ot, o kur šukas dėsi?

— Padėsiu, — sako šypsodamasis.

Ir toje šypsenoj lengvai skaitai, kad jis dabar prisimena mergaitę, kurios šukas nešioja. O kągi aš prisiminimui gavau? Rodos, nieko . . . Nemylėjo, tai ir prisiminti nieko nedavė. Ir todėl taip liūdna ir nyku širdy darosi, kad ateina noras bent pasišukuoti, kol dar nenukirpo.

Švarko kišenėlę pirštai užgriebia kažką panašaus į sulūžusias šukeles, bet tai nebuvo jos. Kai ištraukiu, žiūriu, — tai sutraiškytos paežerio geldelės būta! . . . A, kaip ji pas mane atsirado? Ar tai tam ji iš vasaros užsiliko, kad vėliau visu skaudumu primintų ežerą ir mergaitę, tą geldelę kišenėlėn tyčiomis įkišusią?

Juodas debesys paslenka į šoną, ir mėnulio šviesa krisdama laisvai sminga į Nemuno miglas, tyliai tylutėliai, kaip žirnis į vilną. Nuo šlaitų ir krantų, iš žiburiuojančio miesto nutysta liepsnos stulpai, paskėsdami upėje, kurios dugne dega kitas paskendusis miestas. Tylį naktis. Įsiklausau į jos tylą ir įsiklausęs girdžiu šauksmą,

pritolusį, iš širdies kylantį ilgesį ir bandau išspręsti klausimą, kuo pasibaigė mano meilė.

Jonas nuėjo gulti. Įmetė kaklaryšį spintelėn ir dureles pritrėškė, tarsi civilišką gyvenimą ten užrakindamas. Rytoj iš ryto jau paskutinį sykį kaklaryšį bepasiriši, civilis žmogau. O dabar, Jonas, tu civilis žmogau, dar atsidūsti iš lovos ir tari man kartumo sugniužintu balsu:

— Ė, mergaitė greit pamiršta...

Tada ir aš atsiminiau, kad nuvargęs esu. Patiesiu sąnarius greštimoj lovoj ir jaučiu, kaip gyslose tvinksi nuovargis. Bet miegas į akis nelenda. Aš vis galvoju: argi tiesa tai, kad mergaitė pamirštų, ką mylėjusi?

— Ne, netikiu.

— Patikėsi... Še, pasižiūrėk!

Ir žiūriu, ir netikiu. Mergaitė pusiau guli, pusiau sėdi ant rugių pėdo, alkūnėmis į gubą atsirėmusi. Suknelė kairėj nuslinkusi, ir saulės neužgautas baltas krūtis sirpstau kaitraus vasario vėjo šiurenamas. Vaikinas sėdi priešais. Palinkęs žiūri į ją per išsidraikiusias ant veido šviesių plaukų kuokštes, o ant lūpų kraštelio tartum kažkuri nepasakyta mintis užkliuvusi. Netyčiomis atverčiau kitą pusę ir perskaitau. Ten žaliu rašalu išrašyta:

— Finišas nebetoli...

Žodžiai Maratono! Bet veiziu į draugo veidą ir nematau džiusgios žinios atspindžio. Jis tik niekingai pamoja ranka sakydamas:

— Ar manai pirmam man ji tiek pat meiliai pozavo?

Ir praėjusi vasara beatrodo tik graži pasaka, išlikusi neužmiršta tik nuotraukose ir prisiminimuose. Senam sode prie senos vyšnios stovi rankas sunėrusi būtybė, kukliai nulenкта galvute, kurią susirišo paprasta skarele. Ir sako ji tyliau virpančiu balsu:

— Aš lauksiu...

Šis lietuviškos Solveigos vaizdas nusinešė mano mintis su savim. Pro akis, kaip neužmirštama Peer Gynt'o filma, ėmė slinkti vaizdai paskutinio prieš išvažiuojant į Karo Mokyklą vakaro, kurį praleidau Angelės tėviškėje.

Sutemų pilkumoj susigūžusios obelys gūrinio pakalnėn, linguodamos vaisiais aptekusias šakas. Prinokę saldžiarūškščiai dar tebežeravo rausvai geltono dangaus atošvaistėj. Miško šešėliai lyžčiodami jau jau siekė išlaukinę sodelio tvorą. Ir pelkės ėmė rūkti... Ir tame gamtos peisaže plasnojo kažkuri neramybė. Tai artėjo naktis šiltam rudens alsavime, kada kraujas pabunda ilgėtis ir nerimti.

Tik kambarėlyje tarp gėlių ir knygų, blyškioj prietemėlėj, mums buvo ramu ir gera. Aš glaudžiau galvą į jos apvalų liemenį, o ji, silpnai remdamasi į petį, lupo obuoliui žievę. Būčiau mielai apkabines, prie širdies karštai priglaudęs, bet ji mokėjo būti rimta. Vietoj to prašė padėti jai valgyti, nes ji privalanti suvalgyti visus obuolius, kiek jų krepšelyje buvo. Pakėliau galvą, bet ši vėl linko

atgal, ir išilęs žandas vėl gulo senon įšildyton vieton. Tingėjau valgyti...

Tada mergaitė nutarė tinginį pati valgydinti. Supiausčiusi obuolį, ėmė vieną jo skiltį, tepė medumi ir raudonuodama nešė prie lūpų. Kandau, bet ir ji turėjo iš to paties kąsti. Mylimos ranka penimas kąsnis tapo dieviškai skanus, saldus. Bet jos akių žvilgsnis, kuriuo mane glamonėjo, buvo ir už tą saldesnis. Saldesnis ir už saldžiausią kvepiantį medų ir skaistesnis už baltą remunės žiedelį, išėjusį į laukus saulėn pasižvalgyti. Ir kodėl tik dabar tesuprantu, ko nesupratau andai, kad tai buvo jos, kad tai buvo ne banalus meilės išpažinimas, didesnis negu aistrus bučinys aistriame glėbyje ir... uždušę, prigniaužti šnabzdėjimaisi mėnesienos naktį?

Ji mylėjo pirmąja meile. Mylėjo ir bijojo sau prisipažinti, kad myli. Jos meilė tebuvo dar tik gležna pavasario gėlė, kukliai atšlaitėje skleidžianti lapelius į saulę. Tai jazmino šakelės kvapnus alsavimas tylų gegužės vakarą, kai tolumose girdi melancholišką pievų giedojimą. Tai ilgesys, sukylęs sieloje, kai balzganam dangiue išplaukia baltas mėnuo ir paberia tūkstančius miglose skęstančių žiburėlių. Tokia nekalta ir skaisti buvo jos meilė. Ir nebuvo vietos joje nei bučiniams, nei aistriems glamonėjimams.

Žvilgterėjęs į sieną, kur laikrodyje išvydau mano viešėjimui artėjančią pabaigą, ūmai pasidariau nekantrus ir, žingsniuodamas nuo vieno kampo prie kito, prikalbėjau mergaitei daug kvailysčių:

— Pagaliau, Angėle, esi naivi... Kodėl tu nenori suprasti, kad viskas pasaulyje evolucionuoja. Ir meilė negali palikti tame pačiame taške. Pradžioje nedideli buvo jos reikalavimai: užteko tik keleto meilių žvilgsnių, tik šypsniio... Bet dabar reikės daugiau.

Ją juokino nepaprasta, baisiai rimta įžanga. Juokdamosi klausė:

— Pavyzdžiui, ko norėtum...

— Pirma, kad rašytum...

— O tu?

— Žinoma.

— Rašysiu, — sako ji staiga surimtedama, ir aš mačiau, kaip tarsį debesys užklojo jos veidą liūdesiu ar nerimu. Ji valandėlę mąsto ir jos prasiplėtusios akys tartum įstengia išvelgti ateitį per pilkšvas laiko uždangas. Ne, kažkur už lango liepos šlamino nugeltusius lapus, ir ji, pakreipusi galvutę, klausėsi, ką jos, kaip anie trys varnai neregio pasakoj, apie ją porino:

— Tą mergaitę ištikis didelė širdperša. Kai tai atsitiks, mergaitė išbėgs į kiemą, sukepusiomis lūpytėmis šnabzdėdama meilės žodžius vėjui ir lietuvi. Bus ruduo, bus vienas iš nykiausių vakarų, ir vėjo siūbuojamos obelies šakos ims braižyti šiaudinio stogo kraštą. Tada ji ims klausytis ir girdės žingsnius per sodą šlamancius... Neramiai plakančia širdimi lauks jau bildesio prie durų, jau priemenės duris praveriant, jau bėgs pasiruošusi sutikti, bet tai nebus jis — tas laukstasis, tas akelėms nužiūrėtasis, svajonėse išbučiuotasis... Tai verks akis užsidengusi, kūkčiodama, krūtimis prie aštraus stalo kampo pri-

gludusi, arba drebės išsigandusi, persekiojama pažįstamo veido vizijos...

Paskui pasiryžėlės balsu ji paklausė:

— O kas antra? Ko daugiau iš manęs reikalauši?

Ir tas berniokas, kurs taip drąsiai pasišovė statyti sąlygas, nebeišdrįsta balsu pakartoti tai, ką jis užmanė. Tik apkabina mergaitę pečiuose, priglaudžia ir už minkštučio smakriuko atlošia galvą. Lūpos, kaip tik-ką prasiskleidžiančios rožės rausvi lapai. Du. Ji nusjaučia, ką jis darys. Nurausta.

— Angėle, dabar aš tave pabučiuosiu.

Po šių žodžių ji dar daugiau nurausta, tarsi saugodama savo skaisčias lūpytes, ji lenkia galvutę. — Tu to nedaryk, — girdžiu išsigandusį jos balsą. Ir tiek jame tilpo nėgalės, kad vos įstengiau numalšinti sukylantį manyje tam tikrą lyg ir pasišlykštėjimą moterišku silpnumu, ir tiek kalnus griaujančio tikėjimo, kad niekas neišdrįs jos paliesti be jos pačios valios ir sutikimo. „Moteris stipri savo silpnų bėje“ — atsiminiau kažkur girdėtą pasakymą. Ta moteriškės negalė nugalejo mano lūpų alkį. Nebeišdrįsau jos paliesti. Įnoris bežiūrint pranyko, tartum nebuvęs. Bet už tat ir širdy likosi tuščia ir nejauku. Atėjo galvon pikta mintis: ji tavęs nemyli... Todėl nuo jos minkštų pečių, nuo išlakaus stuomens palengva nuslydo ranka, prieš valandėlę su tokia gaivališka jėga glaudusi, nes ji ūmai paliko visai abuojas daiktas, kaip Biblijos druskos statula tyruose už aistrų sudęginto miesto vartų. Nebejaučiau jokio jausmo tai mergaitei. Tuo metu net ėmė rodytis, kad niekad jos nebuvau mylėjęs.

Nejaukumas apėmė mus abu. Mergaitė susigūžė kamputyje, lyg nuo šalčio, kuris papūtė nuo vienos atvėsusios širdies. Bet to nebuvo gana. Užėjo baisus noras jai atkeršyti, bent aštresniu žodžiu įžnybti. Ai, kaip buvau nemandagus, sakydamas:

— Vadinasi, sapnas išnyko... Tai valio, realus gyvenime!

Aštrūs žodžiai neišsklaidė mus supančiojusios tylos. Tik mergaitė nulenkė galvą ir ėmė šluostyti įdrėkusias akis. Ar tai dėl to, kad meilės sapnas turėjo išnykti?

Ir atsitiko tas, kas turėjo būti. Ašaros sutirpdė ledą. Ėmiau graužtis dėl savo elgesio. Bet raminiui sunku jau buvo rasti tinkamą žodį. Supratau, kad atėjo metas atsisveikinti su jos namiškiais ir liūdnam keliauti į stotį.

Neramus, kaip išgąsdintas paukštis, buvo jos žvilgsnis. Ir taip kankinantis! Kai išėjau iš pirkios, ji sutiko mane kieme, ant plaukų užsimetus tetulės skepetaitę. Išlydėjo už sodo. Vėjas plėšė nuo galvos skarelę, ir jai žengti buvo labai sunku. Todėl sustojova prie lūžusios sodo tvoros, užsiglaudę už senos vyšnios kamieno. Ten buvo užuovėja.

— Ar nepyksti, Angėle?

Jos toks skausmingas veidas, kad užmiršt nebegalima. Suspaudė mano rankas, pažiūrėjo ilgokai ir pratarė:

— Jei važiuosi pro mus, atiek... Aš lauksiu.

Per lauką nulydėjo mano kelią jos žvilgsnis. Klimpdamas per nulytą pievą, atsigrėžęs dar mačiau nakties tamsumoje baltą skarelę. Ten, kur sukrypę varteliai, šalia lazdynų krūmas, kur pirmąsyk palydėjus, buvau jos sulaikytas, kad toliau nebeičiau, kad jos tetulės neprikelčiau.

Lauke pražygiavo dainuodama kadro kuopa. Po to girdžiu trimitą. Nuaidi gūdus jo garsas mano gyslose, išblaškydamas minčių pynes, svajones. Kažkokia keista nuotaika pagauna girdint pirmąsyk trimito garsą. Net šiurpulys pereina... Kazematuose jau užgesino šviesas, ir būsimieji kariūnai ir aspirantai keliavo į sapnų pasakos kraštus. Tebegirdžiu sunerimusios širdies smarkius dūžius. Kai užmiegu, ateina šviesi mergaitė, sėdėdama galūgaly švelniai glosto plaukus ir išeidama bučiuoja į kaktą. Įspūdžio sujaudintas pabundu ir verkiu, kad tai tebuvęs tik sapnas. Nubraukiu nuriedėjusią ašarą ir stebiuos, argi tai mano ašaros būta: aš — karys, aš negalėjau verkti... Žiūriu — ir matau: teka saulė gaivi ir linksma, kaip upėj išsimaudžiusi mergiotė. Krūtinėn kaupiasi džiaugsmas. Pakeliu galvą nuo priegalvio ir klausiu: kas tai — ar pats regėjimas toks saldus, ar Tavo atleidimas, Angėle, Angėle?

*
* *

Praėjo šeši mėnesiai.

Stoviu poste prie Šefo vartų. Jau saulė pabudo, saulė! Plūkšta sniego pusnis šalia būdelių, vanduo trykšta srovele iš apačios ir vinguriuoja pro mano kojas į šaligatvį, per gatvę, į griovį. Nemunas pražydo baltomis lelijomis, — tai ižas plaukia. Nuo kalno leidžiasi la kuopa. Iš užsiėmimų grįžta... Štai, bėga... Kas greičiau į pakalnę!... Nuo kalno padulka sniegas.

O mergaitė laiške rašo:

— Ar teks pasimatyti?

KOL VILNIAUS NETURIME — KIEKVIENAM NAUJAM PILIEČIUI REIKALINGAS ANTRAS KRIKŠTAS — VILNIAUS KRIKŠTAS — ĮRAŠYMAS Į VILNIAUS KOVOTOJŲ EILES. TO ANTROJO KRIKŠTO METRIKA — TAI JO VARDU IŠIMTAS VILNIAUS PASAS SU REGULIARIAI Į JĮ LIPINAM AIS VILNIAUS ŽENKLELIAIS.

Dėdžių atsisveikinimas

Jau gerai trys dienos prieš tą sekmadienį, kada Neidynėje atsi-
būva smarkūs Švento Petro atlidai, iš pagirto apylinkės ūkininko
Baltašiaus kaminų nuolat veržės dūmų kamuoliai, ir kaimynai tai
matydami žinojo, kad Baltašius rengia sūnaus išleistuves. Bernai,
šienudami lankas ir ramstydami ant dalgių, šnekėjosi:

— Uh! Trenksim koją pas Baltašių. Alus liesis, jautis bus pa-
trenktas...

— Tai kad ir netrenksim, — priešinosi Ramono bernas, raudos
nais plaukais ir storomis lūpomis, — Baltašius tik gimines prašys.
Pats Baltašius išleistuvių visai nenori. Sakąs, kam tas bildžius.

— Ot, siutęs, — stebėjosi vyrai, — į kariuomenę išeina, kari-
ninku žada būti, o išleistuvių nenori...

Tikrai, Ramono bernas sakė teisybę. Baltašius buvo nu-
sprendęs dvi trumpas atostogų savaites praleisti kuo ramiausiai,
šveisti raudoną kumpį, mauti grietinę, užvaryti vieną kitą kilo-
gramą ir vėl kuo ramiausiai išnykti iš kaimo, visai drąsiai atsiran-
dant ant komendantūros svarstyklių. Taip planavo mokytas žmo-
gus ponas Antanas Baltašius, bet tėvai iš sūnaus lūpų išgirdę tokias
mintis, stojosi piestu:

— Ką, vaike? Bernai į kariuomenę išvažiuodami šoka po kelias
naktis, o tu karininku ketini būti ir išeisi be nieko. Netaip, vaike!
Sukviečiu gimines, kaimynus, pamušu gaidį, karvę piaunu, ant ieško
maunu, valgykit sveteliai į sūnaus karininko sveikatą. — Juokėsi
tėvas. Savo žodį dėjo ir motina:

— Antanėli! Dvylika metų, kai tu vis po miestus... Nuo gi-
minių atratai, kaimynai vos pažįsta. Išeisi vėl... o jeigu karas...
— motinai ėmė birti ašaros, ir sūnus turėjo nusileisti. Jis tik išsi-
derėjo, kad išleistuvės bus kuo trumpiausios, mažai svečių, tik ar-
timieji giminės.

Taigi tris dienas rūko Baltašiaus kaminai, o atėjus sekmadieniui
Neišdnyėje Švento Petro atlidai, virte virė. Iš visų pusių į mies-
telį plaukė pėsti, birzgė vežimai, dviračiais skriejo jauni, raudoni
vyrai. Švytavo, margavo moterų skepetos, žvilgėjo saulėje mad-
lyvios suknišos. Ubagai spiečiais gulė šventoriaus duris, aplink
bažnyčią liūliavo maldininkų minios, sklido giesmė ir atsidūsėjimai
iš gilybių... Pamaldoms užsibaigus, žmonės pylėsi rinkoje, gimis-
nės darė suėjimus, kimšo bonkas, piaustė dešras, liejosi traškios
šnekos.

Smagus buvo Neidynės Šventas Petras, ilgai linksminosi žmo-
nės, o kad saulė tą dieną paėmė kelią į vakarus, ir žmonės — kurie
ne-kurie svyruodami ir bliaudami linksmas talaluškas — pylėsi lau-
kais, takais ir keliukais, ne viena brička suko iš vieškelio ir dar-
dėjo į Baltašiaus kiemą. Bričkoje, žinoma, liumpėjo dideliais ūsais

dėdė su tetule, kuri ant kelių laikė pyragus su skilandžiu ir įtukusi, kaip tešlą, vaiką.

Erdviame Baltašiaus kieme klegesys, kalbos ir juokas. Ant grandinių traukėsi du dideli, lyg veršiai, šunes, gąsdindami svečių vaikus, kurie segėsi į sijonus motinų, besiglébiuojančių, besibučiuojančių.

— Marijonute, ui, Marijonutee, ui, — stenėjo apskrita dėdienė krisdama į glėbį šeimininkei, kuri stūmė svečius, tempė juos už skverną, kvietė, maldavo į vidų; atsisukusi į viešnią nušvito visu veidu, puolė bučiuotis:

— Krikštamočia! Ponui Dievui dėkui, kad atvažiavota. Toki keliai, toki galai, — glėbščiavo viešnią ir atsisukusi dairėsi sūnaus:

— Antanėli, bėk šen!

Šis atsispraudė iš tarpo dėdžių.

— Ar pažinsi? — sulaikė kvapą motina ir atsilošė pasigėrėti tuo retu vaizdu, kada seniai nesimatę artimieji atpažinsta vienas kitą.

— A, podė, — siekdamas rankos pradėjo Antanas, bet jo balsas tuoj buvo užstelbtas:

— Vaikeli, Antanėli, tu mano! Išaugai tiesus, gražus, kaip klevas... Didelis, lieknas. O, rodos, dar tik vakar nešu aš jį iš seklyčios, klausiu močios, kokį vardą duoti, o šis judošiukas spardosi, rėkia, kojas vis ištraukia iš po vystyklų. Prisimenu, kaip vakar, — lingavo žilą galvą krikštamočė ir akimis glostė liekną Antano liemenį.

— Vaikeli, — priėjo jį artyn, — o ko tu į tą kariuomenę smelkiesi? Jaunas esi, gražus... Ten sveikatą...

— Pode, — liūdnai ir kurčiai atliepė Antano balsas, — tai būdavo seniai, kai rusai mus spaudė. Tik po caro valdžia nevienas mūsiškių palydėjo sveikatą. Dabar laisvoje Lietuvoje, — Antano balsas kliuvo, — dabar mūsų kariuomenėje vyrai pasidaro dar gražesni ir sveikesni.

— Nežinau, Antanėli, kaip dabar, tat mano dėdės pusbrolis į Astrakavą buvo nugrūstas. Ramatą kojose parsinešė. Geldavo naktimis, oi, geldavo...

Valandėlei kurčia tyla stojosi tarp žilutės krikštamočios ir liekno, kaip ažuolas, sūnaus.

Paskui ji vėl:

— Devynis metus kentė nabagas, ant lazdų vaikščiodavo...

— Moče, ką tu čia? Su jaunu žmogum jį apie ramatus, — staiga atsiradęs riktelėjo dėdė Sabastijonas ir išskėtė rankas:

— Sveikas, Antanuk. Ką tu čia su tom bobom, dargi su senom! Dėkis prie vyriškių, ketinam buteliui galvą nusukt.

— Matai, dėde, podė, štai, mane į kariuomenę ketina nebeleisti, — juokėsi Antanas, stūmėdamas svečius link trobos, kur pulkėliu varėsi ir kiti.

— Na, na, moče, niekus šneki. Nebijok, toki ažuolai ramatų

negauna. Pamatysi — parvažiuoja Antanas šventei, pentinai žybt, žybt. Policininkai jam iš tolo pagarbą vis cikt, vakt... Mergiotės pasistiebdamos žiūri. Matysi, moče, — tekšnojo delnu Antano pečius dėdė, o krikštamočios veidas nuolat giedrėjo:

— Antanėli, ar teisybė, kad karininkas ir už policininką aukštesnis? ...

— Tikriausia tiesa, pode ...

Svečiai per darželį artėjo į seklyčią. Pro atviras duris spruko gardus blynų kvapas, tarškėjo lėkštės, šnypstė kemšamas alus.

— Sveteliai, sveteliai! Alutis nuputos, mėsa katės išnešios. Greičiau į vidų! — iššokusi iš virtuvės skubino Baltašienė, — tėvai, Antanuk, varykit svečius.

— Nesiskubink, šeiminkėle, nesiskubink, — atsiliepė dėdė Sabastijonas, — svečių nasrai platus! Prie stalo sėsime, lašinius suėsime, dešrą pukšt, į kišenių šmukšt, ar ne? ...

— Taip, taip, — klegėjo visas pulkas.

— Na, tai nežiopsokit, — vėl klegino visus Sabastijonas, sėsdamas už stalo ir šalė savęs tempdamas Antaną:

— Sėskim, gerkim, stiklus kelkim, už Antaną, už karininką ...

Svečiai sėdosi, raginosi, pyragą laužė, o Sabastijonas drožė tolyn:

— Matysit, pareis Antanas, kardas prie šono, sagos auksinės. A, tai gražu, — ir išmetė dėdė stiklą, o juo sekė kiti.

— Į sveikatą, Antanuk!

— Kad generolu pastotum ... Pylėsi linkėjimai, liejosi alus; trošku ir linksma darėsi už stalo. Iš virtuvės tuo tarpu pasirodė žąsis rausvai iškepta, beplaukianti savo pačios taukuose, ją sekė jaunas, skersai piaustytas paršiukas, toliau gaidieną, vištiena, kalakutiena, blynai su uogom, šviesiai geltoni obuoliai iš miltų ir kiaušinių, auselės, varškė su blyneliais, veršiukas, košeliena ...

Kimšo, valgė svečiai, o viešnios nuo jų neatsiliko. Iš šalies buvo gražu žiūrėti, kaip bet kuriai tetulei per gerklę nuslenka viščiuko sparnas, kaip ji paskui jį pasiunčia dar vieną ir tik retkarčiais pasisuka į kaimynę:

— Šaunus vyras.

— A, šaunus, — atsakys kita ir užsiiminėja toliau su kalakuto kulšimi.

— Kai aš buvau dar jaunas, — išmetęs uzboną alaus atsilošė dėdė Sabastijonas ir pasišluostė ūsus prieš ilgesnį pasakojimą:

— Tai, kai aš buvau jaunas, teikėsi man sykį, amžinaatilsį, kanaaninką Dimšą vėžint į atleidą. Arkliai, žinote, oboliuoti, riesti, piestu eina, žinote. Gražūs arkliai. Gubernijoje tik ketvertas tokių buvo. Važiuojam mes vieškeliu, pro ausis vėjas švilpia, aš sau cigara, ką pusrublį atsieidavo, traukiu, tik žiūriu priešais karieta ketvertu kinkyta — galvoju, kas čia velnias būtų, karieta ketvertu. O ji ant tų žodžių stabt. Velnias neims, galvoju, stabdysiu ir aš. Trrr... Kanaaninkas, žinote, nustebo. Kiša jis galvą lauk, o ir iš

anos karietos pakyšt galva. Na, galva. Kieno manote? — Jenerolo... Ant pečių tresai, kryžiai...

Tuo pačiu metu, kada Sabastijonas buvo bėpėišas generolą visoje jo didybėje, kieme suriko šunes ir per vartus įlėkė dar vienas svečias. Dėmesys nuo generolo tuoj persimetė į naująjį svečią, ir visi sužiuo pro langus. Pakilo ir pats Baltašius:

— Dėdė Ešerys. Iš arklio uodegos pažįstu. Piemens per at laidą nupiovė... — nusprendė Baltašius ir susirūpinusiu veidu išėjo atleisti svetį.

— Na, išleistuvės geruoju nesibaigs, — šnibštelėjo teta Monika kaimynei, kuri užvertusi galvą, lyg višta, į gerklę leido alų.

— Nesibaigs, — atsiliepė ta ir baugiai pastatė stiklą.

Girkšt, smarkiai atsivėrė seklyčios durys. Jose stovėjo įraudęs dėdė Ešerys.

— Sotink, Dieve! Kad jums pilvai sprogtų, — žengdamas prie stalų palinkėjo Ešerys ir ėmė kaišioti didelį savo delną tai vienam, tai kitam.

— Sveikas, vaikel! Nors ponų ir dykūnų nekenčiu, bet tavo tėvai geri žmonės, — sveikino Ešerys ir Antaną, pariesdamas ūsus bei nušnypsdamas nosį. Antanas nukaito ir mėgino kalbą statyti geresne vėže:

— Dėde, susivėlinot, o mes jau senokai vaišinamės. Turėsite dabar už viską atgerti.

— Vaikel, ar aš bosas, kad į mane piltum kibirus? — rūsčiai atsakė Ešerys ir paeiliui išmetė tris kupinas stiklines. Alų jis užkando paršiuko galva ir sukosi į Baltašį, kuris prisėdo šalia naujo svečio:

— Neįgaliu valgyti. Kitą syk, būdavo, kiek aš lašinių paimu, o dabar vos, vos pusę paršiuko. Senysta. O pats kaip?

— Susenau ir aš, — numykė Baltašius, — arti nepajėgiu, rankos dreba...

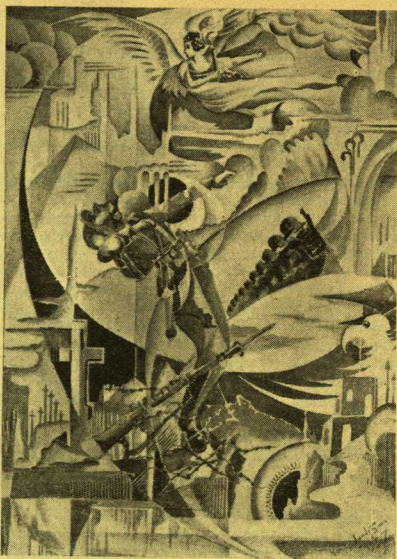
— E, tu, — sukriokė Ešerys, — duoti tau. Sūnus po miestus, ponas mat, o tėvas dirba, kaip jautis. Kur teisybė?... Dabar vėl, o kam tu jį į tą kariuomenę leidi? Kad ir ponas vis tik sūnus. Sveikatą atims...

Visi svečiai sužiuo į Ešerio pusę. Antanas sėdėjo, lyg žarijose. Stojosi tyla.

— Ešery, ar į ubagus rengiesi, kad ponų ėmei taip nekėsti? — užvėžė Ešeriui dėdė Sabastijonas ir stalai prapliupo juoku. Ešerys gi nurijo kąsnį ir lyg niekur nieko varė tolyn:

— Į kariuomenę, — palingavo jis ūsus, — o kas iš kariuomenės? Ką ta Lietuva? Ateis germanas, driokst, iš armotos ir nėra Lietuvos...

— Oi, tu žlibas Ešery! Kad tu tiek užaulėj turėtum, ką gali tokios šalys, kaip Lietuva, — pasigirdo tvirtas Sabastijono balsas, — ar žinai, kur šalis Belgija?

Pro Patria

— Na, kur nežinosiu, — piktu balsu atsiliepė Ešerys, — mano kaimyno visos kumelės paeina iš Belgijos. Kalnai ne kumelės...

— Tai matai, Ešery! Šalis Belgija žemių turi tiek, kaip ir Lietuva, o laike Didžiojo Karo vokiečiai brakšt ir išsisuko dantis į Belgiją. Supranti, jis galvojo — šoks, paims į valandą Belgiją, pas-kui Franciją ir jau viršuj. A, neruš! Belgija pastatė keterą, vokiečiai šoka šiaip, šoka taip, kaip lapė apie ežį, neina ir gana, o Francija tuo tarpu išsigalando ginklus ir surietė vokiečių.

Ešerys, nors politikoj jautėsi žlibas, dar spyrėsi:

— Ką čia man kiši tą savo Belgiją. Aš tik sakau, kad kariuo-menė sveikatą atima. Ana, mano pusbrolio kaimyno brolis strėnų nevaldo. Rusas į kariuomenę buvo nutvėręs...

— Tu aklas kurmi, — pyktelėjo dėdė Sabastijonas, — kada tai

tautiškas šventes apvaikščiojam, bekonus siunčiam į Angliją, laisvi esam, o jam vis rusas. Gėda, Ešery! — Suniekino dėdė Sabastijonas Ešerį ir pasisuko į Antaną:

— Nežiūrėk to pasišiaušėlio. Matai, akis užšipylęs ...

Tikrai, Ešerio ūsai vis sviro žemyn.

— Paduokit šen tą košelieną. Viduriai tušti, — jau apykęs paprašė jis ir užsigulė lėkšte.

Vėl ėmė atgyti kalbos, vėl sušnypštė alus, skimbtelejo pilstomos stiklinės. Vėl buvo linksma ir trošku, vėl kilo rankos su gėrimu:

— Į sveikatą ...

— Į sveikatą. Toks gražus vyras.

— Ažuolas, ne vyras ...

Ir nuslinkdavo meilus žvilgsnis į Antaną, kuris rimtas sėdėjo šale dėdės Sabastijono, pilstė alų, apsimesdamas žodžiu su vienu, su kitu, šypsniu atsiliepdamas į švelnius tetų žvilgsnius.

O diena jau baigėsi. Saulė apskriejusi dangų jau kišo savo spindulius į medžius, vištos tupėjo laktose, stambi rasa krito į sodrią pievos žolę.

Sukruto svečiai. Šeimininkams puldinėjant, prašant dar prisėsti, užkąsti, gnytojosi, sakė namai nerimstą, vaikai vieni, gyvuliai bliaušna. Poravosi svečiai grūdosi priemenėje, moteriškos skepetas plaikstė, pintines čiupinėjo. Veltui Baltašiai puldinėjo prie vieno prie kito. Svečiai rengėsi atsisveikinti.

Pirmasis, su botagu rankoje, pradėjo Ešerys:

— Sudiev, vaike, — atsisveikinęs senius priėjo jis prie Antano, — sudiev. Draudžiau, neklausėi — žinokis. Neparneši sveikų strėnų ... ir išėjo dėdė Ešerys.

Kitų dėdžių ir tetų širdys buvo daug šiltesnės.

— Antanėli, mirsiu, neužmiršiu išleistuvių. Išėini ... Žinau, kad grįši, bet tokia jau širdis ... — kukčiojo krikštamočia, kai Antanas pasilenkė bučiuoti jai ranką.

Graudžiai atsisveikinėjo tetos, dėdės, ilgai spaudė ranką, į akis žvelgė. — Ką žinai žmogus: gal vėl pakils karas, kris žmonės, kaip musės, brolis brolio neatras, vaikai nuo tėvų bus atskirti ...

Priėjo ir dėdė Sabastijonas:

— Tu mano ažuole! Parvažiuok, jei ne jenerolu, tai nors pulkininku ... — ir panardino dėdė Antano veidą savo ūsuose ... —

Išvažiavo svečiai. Tylu radosi troboje. Tamsa leidosi ant žemės. Antanas vienas išėjo už vartų, pasirėmė į tvorą. Ten toli, toli va karuos, kur geso dangus, vos užgirdimai dainavo vyrų, arčiau dobiluos garsinosi griežlė, kvepėjo šienas ... Antanas skendo giliose mintyse ir apsvarstinėjo dėdžių žodžius. O iš pietų retkarčiais pūstelėdavo vos juntamas vėjelis, susvyruodavo, sumirgėdavo beržo lapai. Jie šlamėjo:

— Sudiev, Antanai! Grįžk bent pulkininku ...

Ažuolas

Ant aukšto Bružės kranto, po senu ažuolu, jo pavėsio glamonėjamas, sėdėjo Algis. Jo akys nardė po Bružės srovę, kurią, anot dėdės Prano, supykęs galėtum peršokti. Skaidrus, kaip ašara, vanduo ritosi per baltus, raudonus ir pilkus akmenėlius, glostė maurus ir drebino gležnias nendres bei ajerus, o jame tartum kadrilių šokdamas gaminio vienos kitą didelės ir mažos žuvelės.

Algio tamsiai mėlynos akys nenuilsdamos mirko vandeny, bet jame nieko nematė. Skersai aukštos rudai įdegusios kaktos lyg juodas stulpas stovėjo gili raukšlė. Gražiam ir išdidžiam jo veide nebuvo jaunystės džiaugsmo.

Ne džiaugsmui gimė — ne džiaugsmus skynė.

Šešių metelių būdamas neteko motinos. Lyg per miglas atsimens juodai apsirengusius žmones, kurie paėmė gulinčią motiną, įkėlė ją į karštą ir užkalė. O kaip jis tuomet verkė. Jis puolė juos suspaudęs kumštelius, jis gynė motiną. Verkė, maldavo, bet niekas jo nepasigailėjo. Išvežė.

Kiek jo mažytė širdelė perkentė, niekas to nematė. Pabudęs naktį, būdavo, praverdavo lūpeles norėdamas išstarti brangų vardą — tuoj prieš jo akis stodavos laidotuvių vaizdas ir įsikniaupęs į pagalvę pravirkdavo. Verkdavo kol netekdavo jėgų. O ar kas paguodė jį? Ar numaldė?

Tėvas girtas parėjęs, savo kieta kumštīm paglamonėdavo verkiančiam šonus ir tai buvo viskas. Vaikas pamažu pradėjo jausti, kad nebetenka tėvo, o pagaliau ir visai jo neteko.

Už metų po laidotuvių tėvas vedė kitą. Algis matė antras iškilmes. Iškilmes linksmas su riksmis, dainomis ir šokiais. Tėvas privedė jį prie jaunos gražios moters ir pasakė:

— Štai, Algi, tau mamą parvedžiau.

Vaikas instinktyviai pasitraukė į šalį.

Nors veidas naujos „mamos“ ir buvo gražus, bet jos akyse pamatė ledą. Algis nepasijuto, kaip jo lūpos liūdnai ištārė: „Čia ne mano mama“.

Ji paraudo, o tėvas supyko.

— Paršas, — prakošė pro dantis ir tekstėlėjo plaštaku Algiui per veidą.

Pilnomis ašarų akimis žiūrėjo vaikas į naujosios mamos veidą, bet jame nebuvo nei per nago juodumą užuojautos.

— Bėk iš akių! — sušuko tėvas ir vėl užsimojo.

Tartum sumuštas šunytis išsprudino iš kambario ir nuėjęs į sodą griuvo, paslėpė veidą minkštoj žolėj — į ją liejo savo sielvartą.

Ir prasidėjo pragaras.

Po vestuvių tėvas buvo visai nesukalbamas. Kur kas pasidarė

— Algis kenčia. Višta padvėsi — Algis kaltas; karvė susirgo ar avis apšlubo — vis, būdavo, suverčiama ant vaiko galvos.

Stovėdavo prie bandos, šaltam rudens lietuvi plūrijant. Kaleno dantimis — drebėjo visu kūneliu. Dažnai negaudavo pusryčių. Tai laiko nebuvo, tai lietus lijo. „Pakęs iki pietų“, — sakydavo pamotė.

Vieną kartą atvažiavo jo motinos vyriausioji sesuo. Atvažiavo išgirdusi, kad skriaudžiamas našlaitis. Pamatė jį utėm ir spuogais aptekusį ir apsiverkė. Suskaudo senutei širdį.

Po didžiausio lermo ir grąšinimų pasiėmė vaiką ir išsivežė.

Ne ką ir ji teturėjo. Nedidelę krautuvėlę miestely. Gyveno viena — vyras buvo seniai miręs, o vaikų neturėjo. Todėl pasiėmė Algimantėlį pas save. Dalinosi su juo duona ir druska, kaip beįmąnydama leido jį į mokslus.

Pradžios mokyklos suolų prisiminimuose skaidriausiu šviesuliu spindi juodplaukės Gailutės veidas. Gyvendamas pas tetulę jis ją dažnai sutikdavo, žaisdavo. Ji jam buvo kaip tikra sesuo. Kiekvieną laisvą valandėlę praleisdavo kartu tai klausydami tetos pasakojimų, tai skaitydami, tai pindami savo lakia vaikiška fantazija ateities planus.

Paskui išsivežė ją tėvai ir nuo to karto jis daugiau jos nebematė. „Kur ji dabar?“ — dažnai klausdavo savęs, bet tas klausimas liko davo visuomet be atsakymo. Jo širdyje rūsendavo noras sutikti ją. Juk tai buvo trečia širdis, kuri jį visad suprasdavo.

Baigė pradžios mokyklą. Teta atitraukusi nuo savęs duonos kąsnį išsiuntė jį į gimnaziją. Vėl verkė vaikas įrodinėdamas, kad jam bus liūdna, kad jai bus sunku, bet ji buvo užsispyrusi.

— Paskui dėkavosi, vaikel. Nebūk ožys! — subarė jį. Peržegnojo, pabučiavo ir išlydėjo.

Parvažiavęs atostogų, vesdavo visas tetos prekybos operacijas. Krautuvėlė pamažu plėtėsi ir pagaliau visai susitvarkė.

Baigęs gimnaziją stojo į Karo Mokyklą, baigė ją ir gavęs atostogų parvažiavo namo — pas tetą.

Dabar sėdi ant Bružės kranto ir žiūri į sruvenantį vandenį.

Žiūri į vandenį, o mato praeitį, mato vargais nuklotą ir darbais papuoštą kelią. Jam pasidaro graudu ir kartu malonus šiurpas nuvilnija per krūtinę.

Iš mažo sustyrusio piemenėlio, visų užguito, per užsispyrimą ir vargą, štai pasiekė tikslą. Jis armijos karininkas. Pagalvojęs apie tai nusišypso šviežia malonia šypsena, bet vėl staiga apsiniaukia.

— Mama, — automatiškai sušnibžda jo lūpos.

Koks jis būtų laimingas, jei šale būtų jo motina. Jis galėtų atverti jai savo širdį, įvesti ją į savo slaptus sielos labirintus, parodyti savo sielos žaizdas... Bet...

Aplankė jos kapą. Savo rankomis nuravė žoles, pasodino našlutes, palaistė, ekstazėj sukalbėjo maldą...

Šimtametis ažuolas šnera savo sunkiais lapais tartum sekdamas pasaką, tartum guosdamas jį. Daug matė ažuolas žydinčių jaunuolių

ir iškaršusių senelių sėdinčių po jo plačiomis šakomis, daug paguodos suteikdavo, daug kilnių minčių įkvėpdavo milžinas Lietuvos girių valdovas. Paguodė ir Algį, sustabdė beištrykštančias ašaras savo paslaptingu šnarėjimu: „Esi karys, būk kietaširdis, bet ir kilnus“, — tartum išgirdo ažuolo šakose balsą.

„Šypsokis liūdėdamas, šypsokis kentėdamas, šypsokis mirdamas“, — prisiminė Algis, — sugniaužė rankas ir užsimerkė.

— Kaip sunku šypsotis, kai širdis rauda, — ištarė virpančiom lūpom.

— Ašaros apvalo sielą, — staiga išgirdo užpakaly savęs žodžius. Jis pašoko kaip įgeltas.

Prieš jį stovėjo Gailė Jovaišytė. Jos juodos akys žiūrėjo klausiamai į jį ir šypojo.

Algis užsimerkė — nuleido galvą ir vėl pakėlė. Nenorėjo tikėti, kad mato ją prieš save.

Gailė! Gailutė... Ta maža mergaitė, kurios jau septyni metai kai nematė, stovėjo prieš jį suaugusi, graži.

Ilgai žiūrėjo jai į akis ir vėl nuskrido į praeitį ir prisiminė: „Algiuk, kai užaugsim, pasistatysim tokius mažus gražius namelius ir gyvensim, ot bus smagu“. Tai buvo prieš dešimt metų, bet kažin kodėl jie visu savo vaizdingumu sušvito jo mintyse. Jis nusišypojo.

Jos veide taip pat pradėjo žaisti šypsena. Ištiesė jam ranką. Dvi jaunos širdys žiūrėjo viena į kitą ir šypojo, o rankos stipriai susispaudė.

Susėdo tylėdami vienas šale kito ir susimąstė.

Ažuolas šnibždėjo lyg padykęs senis pasakodamas pasaką ir tyliai, tyliai juokėsi. Upelis gurgėjo šliaušdamas per akmenis, kurių tarpe žaidė sidabrinės ir pilkos žuvelės.

— Kai užaugsim pasistatysim gražius namelius... — svajingai prabilo ji. — Atsimeni?

Ir vėl žiūrėjo vienas į kitą ir šypojo.

— Atsimenu, — atsakė. — Nors tai buvo seniai, bet atrodo lyg šiandien būtų įvykę... Tuomet, — jis susimąstė. Po petraukos. — Tuomet mes buvome laimingi vaikai.

— O dabar? Ar dabar turi liūdėti? Juk tu baigei mokslo kursus, esi savistovus žmogus.

— Tu tokia pat kaip ir pirma, — jis šypsos ir paglosto jos ranką. Ji paraudus nuleidžia akis.

— Atleisk. Aš užmiršau, kad mes jau suaugę.

Ji pakėlė akis. Jos rimos.

— Aš dažnai tave prisimindavau, — sako ji.

Jo krūtinėj ritasi šilta banga.

— Ir aš... Dažnai... — atsako.

Norėtų daugiau pasakyti, bet liežuvius palaidas, o protas visai neveikia. Jis tik žiūri jai į akis, į juodus, kaip nedėguliai plaukus, kurie supo jos įdegsį veidą, o jame dvi prinokusios vyšnios ir dvi baltos dantų tvorelės.

— Dažnai sapnuoju, kad esu maža mergaitė ir žaidžiu su tavim, o kai pabundu, tuomet man liūdna. Gailiuos, kad tai tebuvo sapnas.

Ot jam kažkas pakutena gerklę ir suveržia gomurį. Jis nepratęs prie atvirumo, o ji tokia nuoširdi.

Pamažu Algis atgauna žadą. Užsimezga šnekta ir jie nepastebi, kad ateina vakaras.

Kai nutyso juodi šešėliai ir užgrojo turkliai ir lakštingalos, o mėnulis iš už miško išlindęs nusišypsojo savo šaltu veidu, jie pakilo ir nuėjo Bružės krantais vingiuojančiu takeliu. Takas tekinas bėgo šlaitu žemyn ir dingo baltame rūke, kuris lyg balta marška tysojo ant laukų.

Pasišokėdami nusileido takeliu žemyn, laikydamies už rankų ir nuskriejo per lanką, o rūkas, lyg jaunosios nuometas, sekė pas-
kui juos.

— — — — —
Bėgo dienos šviesios ir niūrios, su audrom ir spengiančiom ty-
lom. Saulė juokdavos per dieną, o naktį mėnulis ją pavaduodavo.

Algio širdy buvo giedra. Veidas švietė džiaugsmu, lūpose žaidė dvi juoko raukšlės. Senutė teta pastebėjo tą permainą ir pranašingai lingavo galvą.

Vieną kartą Algis pasakė:

— Gailę mačiau. Ji čia vėl gyvens.

— Žinau, — atsakė senutė. — Užaugo mergaitė. Graži.

Algis paraudo. Jam kažkaip keistai pasirodė, kad teta viską žino. Po pietų jis išdūmė iš namų ir nuėjo per lanką prie Bružės, prie ąžuolo.

Šiandieną jis nebuvo viskam abejingas. Jam atrodė, kad diena šviesesnė, kad pievų žaluma mėilesnė. Atrodė, kad nei vargu, nei skausmų nematė.

Visą vaikystės metą gyveno vienišo nuskriausto vaiko gyvenimu. Tiktai ji jam širdį rodė ir jis to neužmiršo. Dabar sutikęs pajuto krūtinėj kažką mezgantis. Pajuto bujojant jausmą, apie kurį niekad negalvodavo.

Atėjo prie ąžuolo susimąstęs, bet ne apsiniaukęs.

Žiūrėjo į milžiną užvertęs galvą. Lapai tyliai, tyliai virpėjo ir tas virpėjimas buvo lyg paslaptina kalba.

— Tu pastovus. Šimtus metų stovi toj pačioj vietoj ir visuomet esi atsparus audroms ir nuotakai nepasiduodi, — šnibždėjo Algis, glamonėdamas akimis plačias ąžuolo šakas.

— Juk ir aš galiu būti toks nepalaužiamas, didus ir pastovus. Aš turiu toks būti — aš būsiu.

Dustelėjo vėjas ir lyg pritardamos Algio pasiryžimui, ąžuolo šakos stipriau sušlamėjo.

Staiga jo mintys nuskrido pas Gailę. Jis neprašė jos ateiti po ąžuolu, o ji nežadėjo. Ar ateis?

Atsilošė į ąžuolo kamieną ir įsmeigė akis į toli mėlsvuojančias miško viršūnes.

Jei ateis... Jis pajuto, kad širdies plakimas tankėja. „O vistiek aš perdaug ūmus“, — pagalvojo. „Turiu rimčiau žiūrėti į vykskantančius veiksmus.“

Neramiomis akimis apsižvalgė ir įsižiūrėjo į lankoje vingiuojantį takelį, bet jame nieko nematė. O vistiek būtų labai patenkintas, jei pamatytų raudoną kaip ugnis jos suknelę.

Kaip ir aną kartą pasigirdo užpakaly jo žodžiai ir privertė jį krūptelėti:

— Svajoji, Algi?

Atsistojo ir ištiesė abi rankas.

Ji padėjo savas į jo stiprius delnus ir juokėsi.

— Išgąsdinau?

— Išgąsdinai, bet aš tau už tai atleidžiu.

— Tu geras, — šelmiškai šypsos.

Susėdo vienas šale kito ir tylėjo pasinėrę savo mintyse, bet tas tylėjimas buvo savotiška kalba. Jie juto vienas kitą tuo šeštuoju jausmu, kuris perspėja žmogų nelaimėje, kuris apie artimą praneša iš už tūkstančių kilometrų. Juos pradėjo rišti tas jausmas.

Po ilgo tylėjimo Algis tarė:

— Aš tikėjau, kad tu ateisi.

Ji žiūri ir šypsos.

— Negalėjau iškęsti. Jaučiau, kad tu čia sėdi. Panūdo ir atėjau. Juk mes taip senai matėmės.

— Taip senai... O ar tu žinai aš dabar laimingas jaučiuos, — kalba jis.

Ji parausta — supranta jo žodžių prasmę ir širdis šuoliuoja krūtinėj. Staiga jos galvoje švysteli klausimas: „Nejaugi?“... Vogčio mis žvelgia iš po ilgų blakstienų į Algio veidą ir junta nematomą giją, kuri traukia ją prie jo. „Kodėl taip?!“ Ar širdis klausia kodėl taip? Širdis sakymų ir paliepiamų nežino. Kuo labiau žiūri tuo aiškiau ima suprasti, kad jis vienintelis žmogus, kurio gali trokšti.

Jis pasuka veidą ir jo akys susitinka jos žvilgsnį. Vienai akiai mirkai mergaitės akyse pamato sumišimą, paskui svają ir...

Ji palinksta prie jo, priglaudžia rausvą skruostą prie jo peties ir atsidūsta.

Kraujas subėga jam į galvą, apglėbia jos pečius ir švelniai lyg bijodamas ižeisti, priglaudžia veidą prie jos galvos.

Be iškalbingų žodžių, be lengvo flirto pasakė vienas kitam tai, ką širdys diktavo.

— — — — —
Bėgo dienos nesusilaikomos, bėgo kaip ir visuomet, kai laimė ateina ir nebematai kasdieniško pilko gyvenimo vargo.

Prabėgo ir Algio atostogos, kaip penkių minučių auksinis sapnas. Apsivilko žvilgantį mundurą, o širdis pašėlusiu ritmu vis kartojo: „Gailė, Gailė“... Tas vienas žodis buvo vertas saulės džiaugsmo. Stovėjo prie lango žiūrėdamas į tolimą horizontą, o lūpos pusiau šypsojos. Šią akimirką pasiryžęs buvo išbučiuoti visus, pasidalinti savo džiaugsmu, nes juo buvo kupina širdis. To pasiryžimo didžioji dalis teko tetai, kuri įėjo į kambarį.

— Sulaužysi, vaikeli, seną daiktą, — gynėsi senutė nuo stiprių glamonėjimų, o džiaugsmo ašaros, kaip pupos, ritosi per jos skruostus.

— Tu verki, tetule?! — nustebo Algis.

— Ar aš? ... Iš džiaugsmo vaikeli, iš džiaugsmo... Bet tu taip greit išvažiuoji...

— Baigiau atostogas. Reikia. Aš tau parašysiu. Dažnai parašysiu, tetule...

Senutė linguoja galvą ir šluosto akis, kurios su begaline meile žiūri į jį. Ji gėrisi savo seserėnu, bet kartu ir gaila su juo skirtis. Mylėjo jį, kaip savo vaiką, o, be to, jis jos viltis pateisino.

Išvažiuojant iš kiemo, senutė stovi tarpuvarty ir seka jį akimis, o lūpos kruta: „Sveika Marija... Šventa Marija...“ Kalba maldą prašydama jam Dangaus malonių, o vėjas visai abejingai glosto jos prazilusius plaukus ir tingiai dūšaudamas, tartum pritardamas jos maldai, skrenda sodo link ir pasislepia vešlių medžių tarpe.

Atvažiavęs į stotį suranda laukiančią Gailę.

— Atvykau tavęs palydėti, — prabilo ji sveikindamosi.

Algis laimingas. Graudu skirtis su ja, bet kartu ir džiaugiasi, kad palieka asmenį, kuris jo gal daugiau lauks sugrįžtančio nei teta.

— Zinai, Gailute, mes greit pasimatysim ir tuomet jau nesiskirsime, — kalba jai. — Daugiausia du mėnesiu teks laukti, o kai gausiu leidimą... — giliai žvelgia į jos juodas akis, — tuomet lydėsi mane, padėsi kiekviename darbe, padėsi dalintis vargais ir džiaugsmu. Gerai?

Ji suspaudusi lūpas ryžtingai linkteli galvą.

Bučiuoja jos ranką, o paskui...

Ilgai žiūri pasirėmęs vagono lange sekdamas ją, o ji stovi su iškelta ranka, kiekvieną sekundę toldama nuo jo. Pagaliau medžiai uždengia ją.

Traukinys ritasi blizgančiais bėgiais skubėdamas vežti Algį į tarnybą, vis pirmyn ir pirmyn. Dūsta, stena, pūksčia. Tarpais sustoja ir vėl skrenda, o pro vagono langus skrieja įvairūs vaizdai papuošti namais, miškais, pavieniais medžiais ir pribrendusiais javų laukais. Tarpais pasirodo išdidus sidabrinis bažnyčios bokštas ir vėl pasislepia. Tik Algio mintys neskrenda su traukiniu. Jos tartum sukaustytos, tėviškėje, tai apie Gailę, tai apie tetos pastogę sukasi.

Ir vėl slinko dienos. Algis nepulė į svajonių tvaną, bet karštai

griebėsi darbo. Su visa savo jauna energija įsikibo į kareivinių gyvenimą — įsigilino į darbus.

Nežiūrint darbų, atspėjamu laiku parašydavo į namus tetai laiškutį, kuri visuomet išsiilgusi laukdavo. Keitėsi su Gaile ilgais laiškais, kuriuose spindėjo beįvykstanti viltis.

Pagaliau ilgai lauktas leidimas vesti buvo gautas. Pilna džiaugsmo širdimi parašė Gailė laišką ir nekantriai laukė atsakymo.

Sekantį rytą jis gavo laišką tik — ne jos braižu. Nustebeš žiūrėjo į nepažįstamą braižą negalėdamas suprasti iš kur. Plakančia širdim, lyg nujausdamas kažką blogo, atplėšė. Rašė Gailės draugė. Ryte prarijo laiško eilutes ir staiga uždengė plaštaku akis.

— Ne, ne! Aš sapnuoju. Pabusių ir viskas pranyks...

Bet jis nesapnavo. Atmerkęs akis vėl pamatė baisy laišką savo rankose ir bijojo antru kart skaityti. Bijojo, kad neišlaikys kario rimties. Ir vėl sušvito prieš jo akis žodžiai: „Šypsokis liudėdamas, šypsokis kentėdamas...“.

Sukandantis ir lėtai, neskubėdamas perskaitė antru kart:

„Gerbiamasai,

nors man ir labai skaudu pranešti Jums šią žinią, bet, deja, turiu. Atleiskit, kad aš be jokių išsisukinėjimų rašau. Manau, kad Tamsta būdamas karys supras mane ir šiuos žodžius įvertinsi.

Šią naktį 12 val. Gailė mirė plaučių uždegimu.

Daugiau nerašysiu. Perdaug skaudu man netekus geros draugės.

Irena S...“.

Perskaitęs atsiduso ir nušluostė šaltą prakaitą nuo kaktos.

Sėdėjo kuopos raštinėje ir žiūrėjo pro langą. Rajone žygiavo kareivių būrys ir dainavo:

„Marš į sostą Gedimino,
Ten Pilis Šventa...“.

— Marš į sostą Gedimino, — nesąmoningai pakartojo pabalusiomis lūpomis, o akys buvo tokios liūdnos, — O vistik tu manęs neįstengėi sulaukti, — sudejavo.

Ašaros ištriško iš akių.

— Nejuo aš toks silpnas, kad negaliu savęs suvaldyti? — paklausė pats savęs. — Turiu būti kietas ir atkaklus visoms nelaimėms.

Ašaros nudžiūvo. Atsistojė ir įsmeigė akis į žygiuojančius karius. „Mylimuosius tik kapuose tegaliu lankyti“, — pagalvojo.

Stovėjo prie karsto tos, kuriai paaukojo širdį ir gyvenimą. Stovėjo rūstus, o akys įsmeigtos į tolumą matė gyvą jos vaizdą; rausvą įdegsų veidą ir juodas garbanas.

Kuomet užbėrė žemėmis karstą, jis pasijuto toks vienišas, kaip ir pirmiau. Atsiklaupė ir vėl jo lūpos krutėjo siūsdamos Tvėrėjui maldą, skūsdamosios skaudžiu likimu, bet neburnodamos.

Parėjo namon tetulės lydimas, kuri ašarotom akimis žiūrėjo į jo kančią. Jei būtų galėjusi būt paėmusi bent pusę to sielvarto iš serėno, kad tik jam palengvintų. Neguodė jo, nes ir kuomi galėjo paguosti. Ėjo šale jo karštai melsdamos, kad jis perneštų tą skaudų smūgį ir kad nesmuktų dvasioje.

Algis gyveno lyg miglose, įsigilino į praeitį, ir tik jaja gyveno. Sutikęs tetulę nusišypsodavo, pasakydavo keletą meilių žodelių, bet toj šypsenoj ir žodžiuose buvo tiek daug sielvarto, kad senutė apsi-ašarojusi išeidavo iš kambario. Perdaug skaudi buvo jai Algio kančia.

Išvažiuodamas vėl matė tarpuvarty tetos sulinkusią figūrą ir baltą skarelę, kuria ji šluostė akis.

— Tetule, juk ne visam laikui išvažiuoju, vėl greit pasimatysim, — guodžia šypsodamas.

— Dievo valia vaikeli... niekam nežinoma, — atsakė senutė pro ašaras.

Važiavo traukiniu paskendęs mintyse, kurios sunkiai narpliojosi jo apmirusiam prote. Staiga plykstelėjo gundanti mintis: „Šok iš traukinio ir bus baigta visoms kančioms“.

Abėjingai pažiūrėjo į slenkančius pro langą vaizdus. Sprendė. Tingiai atsistojo ir išėjo į aikštelę. Sekė ritmingai tuksenančius vagono ratus. „Kaip mažai trūksta, nukritai ant bėgio ir baigta“, — gundė paslaptingas balsas. Jį apėmė keistas mieguistumas. Nusižiovavo ir vėl žiūrėjo įspyręs akis į slenkantį geležinį kaspiną, kol pradėjo akys raibti.

Išsitiesė visu ūgiu. Žvalgosi plačiom akim į bėgančius laukus. Stipriai įtraukė orą į plaučius ir žvilgterėjo žemyn.

„Vienu smūgiu užbaik viską“, — gundo balsas. „Nei kančių, nei vargo. Amžinas sapnas laukia“.

— O jei taip nutraukus gyvybės siulą? — neva pats savęs paklausė.

Prieš jo akis pasirodė sulinkusi tetos figūrą ir tartum išgirdo jos žodžius: „Dievo valia vaikeli...“.

— Karys drąsus ir kantrus. O aš?

Paskui...

— Kiek būtų skausmo tetulei, — sušnibždėjo.

Griežtai apsisuko ir įėjo į vagoną. Per krūtinę nuvilnijo pasitenkinimo banga dėl laimėtos kovos.

Grįžęs į pulką griebėsi vėl darbo, tarėsi užsimiršęs, bet neįstengė nusikratyti užgulusio jį slogučio.

Dirbo sukandęs dantis, šypsojos, vaidino linksma, nors krūtinėje virė pragaras. Visi kolegos žinojo apie jį ištikusią nelaimę ir stengėsi būti jam atydūs. Su pagarba ir užuojauta sekė jį matydami jo dvasios kovą. Matė ir jis jų pastangas ir buvo dėkingas už jų tylią užuojautą. Net kartais užmiršdavo skausmą, bet neilgam.

Vieną povakarį sėdėjo raštinėj. Kaip tik buvo ta pati valanda, kai gavo nelemtą laišką. Vėl užpuolė jį nusiminimas. Prieš jo

akis stojos visas laidotuvių vaizdas. Valdėsi, kaip bejmanydamas, bet neįstengė. Sukniubo ant stalo ir paslėpė veidą delnuose.

— Prakeiktas likime! — sudejavo. — Kuo aš kaltas, kad mane taip nuskriaudei?!

„Nusišauk, nusišauk“, — kurstė paslaptingas balsas.

„O tie asmenys, kuriems tu brangus, kaip jie liks?“ — prieštaraavo kitas balsas.

„Jų nėra, neklausyk! Spiauk į viską!“ — piktas balsas.

„Teta, draugai...“

„Draugai pasijuoks iš tavęs!“

„Pagalvok, ką rasi už gyvenimo ribos!“ — perspėjo antrasis.

„Juoda užmirštis, amžinas miegas“, — gundo.

„Tu karys, turi būti drąsus ir turi gyventi“, — meta paskutinį argumentą antras balsas.

„Cha, cha, cha“, — skamba jo ausyse pašiepiantis juokas.

„Karys ne žmogus? Gyvenk, kentėk ir griaužk pirštus, jei įstengi!“

Staiga už lango pasigirdo dainos žodžiai:

„Marš į sostą Gedimino,
Ten pilis šventa...“

Algis pašoko iš užstalės, ištraukė iš makštų revolverį ir įleido šovinį į tutą.

„Ten, iškėlus bokšte Vytį,
Laimė mums prašvis.
Visi linksmai uždainuosim,
Prasijuksim mes!“

Skamba daina.

„Cha, cha, cha!“ — spengia kvatojimas. „Gyvenk, jei permažai vargų ragavai...“

Pakėlė revolverį, akys klaidžiojo po rajoną. Matė žalsvai pilkus kareivius, kurių linksmi veidai švietė jaunyste ir sveikata, nors sunkūs žygio rūbai ir slėgė juos. Jie neliūdėjo, nesiskundė, bet žygiavo, suprakaitavę, per rajoną ir dainavo išdidžiais balsais.

Griežtu judesiu įdėjo revolverį į makštis.

— Ar turiu būti už juos blogesnis. Ne! Gyvensiu, — griežtai nusprendė. — Gyvensiu broliai, dėl Tėvynės, dėl jūsų ir dėl mylimųjų kapų, — užbaigė žiūrėdamas į nutolstančius karius.

KOVA UŽ VILNIŲ TIK ŽODŽIAIS LENKAMS NEPAVOJINGA, O MUMS NENAUDINGA. TIK DARBAS IR PASIAUKOJIMAS MUMS VILNIŲ GRAŽINS.

MŪSŲ MOKSLAS

A. Ivanauskas

Tautų Sąjunga ir pasaulio taika

Karas, kaip tarptautinių ginčų sprendimo ir kaip nacionalinės politikos priemonė, visais amžiais buvo ir paliko plačiai tautų santykiuose vartojamas. Lygiagreta su tuo visą laiką reiškiasi gyvos pastangos suorganizuoti taikias tarptautinių ginčų sprendimo priemones ir pašalinti karą tautų tarpusavio santykiuose.

Po Didžiojo Karo visos žmonijos taikos įgyvendinimo viltys yra nukreiptos į Tautų Sąjungą, kurios įsteigimas kaikiurių optimistų politikų buvo laikomas amžinos taikos pradžia. Tačiau T. Sąjungos, kaip pasaulinės taikos faktoriaus, reikšmė paskutiniaisiais metais labai sumažėjo, nors ir šiandien daugelio, ir ne be pagrindo, yra manoma, kad taikos išsaugojimas yra galimas tik per T. Sąjungą. Socialinei tvarkai ir taikai išlaikyti yra reikalinga teisinė tvarka ir atitinkama jėga. Tautų Sąjunga šiandien egzistuoja daugiau kaip teisinė sistema, kurios išsaugojimui nėra suorganizuota jėga. Bet ateis laikas, kai T. S. Pakto nuostatus parems reali jėga ir T. Sąjungos reikšmė pasaulio taikai bus lemianti.

Karas Tautų Sąjungos ribose atrodo visai nesuprantamas dalykas. Jis, atrodo, tegali būt tik kaip policinė operacija, šalinanti tarptautinio gyvenimo drumstėjus. Bet T. S. nėra kokia nors supervalstybė, o tik laisvas nepriklausomų suverenių valstybių junginys. Ir pats Sąjungos Paktas karo visai neuždraudžia, o tik įveda jį į tam tikras teisines ribas. Vėliau Kelogo paktu buvo norėta karą, kaip nacionalinės politikos priemonę, absoliučiai uždraust. Pagal T. S. Paktą gali būt, vad., legalus ir nelegalus karas. Vis dėlto pagrindinis T. S. uždavinys yra pasaulio taikos išsaugojimas. Čia mes trumpais bruožais ir panagrinesime Pakto nuostatus pirmiausia grynai juridiniu aspektu, kiek jie liečia karą ir taikos išsaugojimą.

Būdai, kuriais T. S. Paktas numato sudrausti karą, galima skirti į tiesioginius ir netiesioginius. Pirmųjų tikslas — taikos išsaugojimas. Tų būdų yra keturi: a) ginklavimosi apribojimas, b) T. S. nariams jų nepriklausomybės ir teritorialinio integralu-

mo garantija, c) absoliuti prievolė pavesť kilsius ginčus taikioms reguliavimo priemonėms ir d) sankcijos pradėjusiai nelegalų karą valstybei.

1. Nusiginklavimas daugelio pacifistų laikomas tinkamiausia priemone pašalinti karą. Nusiginklavimo klausimas buvo iškeltas 19 a. pabaigoj. Hagos taikos konferencijose 1899 ir 1907 m. šiuo reikalu buvo priimtos rezoliucijos, bet konkrečiai nusiginklavimo klausimas buvo paliestas po D. Karo sudarytose taikos sutartyse, pagal kurias nugalėtųjų valstybių ginklavimasis buvo prievarta apribotas. Šis ginklavimosi apribojimas buvo laikomas įžanga į visuotinį tautų ginklavimosi apribojimą. Paktu T. S. nariai pasižada sumažinti ginklavimą iki minimumo, kuris turi būt suderintas su nacionaliniu nepavojingumu ir tarptautinių pasižadėjimų vykdymu. Tautų S. Taryba turi išdirbti ginklavimuisi sumažinti planą, kurį tačiau turi atskiros valstybės išžiūrėti ir nutarti. Sąjungos nariai pasižada teikti viena kitai žinias apie savo ginklavimosi dydžius, karo, jūros ir oro programas ir įmones, kurios gali būt karui išnaudotos. Taigi Paktas labai nedrąsiai organizuoja nusiginklavimą, pavesdamas nusiginklavimo planą priimti laisvai kiekvienos valstybės nuožiūra ir nenumatydamas nei tarptautinės kontrolės ginklavimosi apribojimui vykdyti, nei sankcijų nevykdantiems plano. Ratifikavus Paktą buvo įsteigta prie T. S. daug įvairių komisijų ir organizacijų nusiginklavimo reikalu, bet jos jokio konkretaus darbo neparodė ir ginklavimosi apribojimui jokios įtakos neturėjo.

2. Sąjungos narių politinės nepriklausomybės ir teritorijalinio integralumo garantija numatyta Pakto 10 str. irgi yra labai svarbi taikos išsaugojimo priemonė. Ta kolektyvi garantija ypatingai svarbi mažoms valstybėms. Pagal 10 str. valstybės iš vienos pusės pasižada neperžengti kitų valstybių integralumo ir nepriklausomumo, iš kitos — teikti pagalbą prieš išorinį užpuolimą.

Kaip turi būti vykdoma ši garantija, Pakto komentatoriai nevienodai aiškina. Juridiškai eventuali T. S. garantija nėra pakankamai efektyvi. Kaip dauguma aiškintojų pripažįsta. 10 str. numatyta garantija nereikalinga vienbalsiškumo. Atskiri nariai turi teisę patys spręsti, kada yra išorinis užpuolimas ir savo iniciatyva panaudoti atitinkamas priemones 10 str. pasižadėjimams vykdyti, tuo išsikišdami į bet koki tarptautinį konfliktą. Tatai labai silpnina garantijos efektyvumą ir veda prie konflikto išpli-

timo. Jei aiškinsim, kad šiai garantijai vykdyti yra reikalingas vienbalsiškumas, dar labiau ji pasidarys iliuzorinė.

3. 12 str. numato prievolę visus iškilusius tarp valstybių ginčus, kurie gali privesti prie santykių nutrūkimo, pavesti Hagos Tribunolui, arbitražo teismams arba T. S. Tarybai reguliuoti. Šiuo straipsniu karas nėra visai uždraudžiamas, kaip konfliktų sprendimo priemonė, bet tik įvedamas į teisines normas. Būtent, jei ginčas yra pavestas nagrinėti T. S. Tarybai ir jei Taryba dėl jo sureguliuavimo nepadaro vienbalsaus sprendimo, ginčo šalys turi pilną laisvę veikti taip, kaip joms atrodo reikalinga.

4. Jei konfliktą išsprendžia teismas ar dėl jo sureguliuavimo Taryba padaro vienbalsų sprendimą, nei viena valstybė negali skelbti karo prieš narius, vykdančius šiuos sprendimus. Jei narys stveriasi tokiu atveju karo, toks karas laikomas neteisėtu ir užpuolikui taikomos sankcijos. Neteisėto karo galimumų yra Pakte numatyta ir daugiau.

Pagal Paktą sankcijos yra dvejopos: ekonominis boikotas ir kolektyvi ginkluota akcija. Nariai pasižada su neteisėtai pradėjusia karą valstybe nutraukti visus komercinius ir finansinius santykius ir uždrausti savo valdinių finansinius, ekonominius ir asmeninius santykius su peržengusios paktą valstybės valdiniais. Sankcijose dalyvaujančios valstybės pasižada remti viena kitą, jei kyla dėl sankcijų taikymo nuostolių. Taryba turi pasiūlyti suinteresuotoms vyriausybėms reikalingas karo, jūros ir oro jėgas, kurias turi atitinkamai suteikti Sąjungos nariai ginkluotai pajėgai, paskirtai Sąjungos pasižadėjimams apsaugoti. Pirmą kartą sankcijos buvo pritaikytos italams kare su etiopais. Prie kolektyvios ginkluotos akcijos nebuvo prieita. Tai buvo iš viso pirmas bandymas pavartoti sankcijas, kurios faktinai reikšmės neturėjo, nes ne visos valstybės pilnai jas taikė ir, be to, nebuvo išlaikytas tarpusavės pagalbos pasižadėjimas, kadangi Etiopija iš T. S. prašytos paskolos negavo.

Reikia pasakyti, kad sankcijos yra, gal būt, tinkamiausia priemonė išlaikyti pasaulio taiką, nes griežtai jas taikant, niekas nenorės karo pradėti. Netiesioginės priemonės, padedančios išlaikyti taiką ir suvaržyti karą yra: sutarčių viešumas, sutarčių ir tarptautinių situacijų revizija ir priešingų Paktui sutarčių nutraukimo prievolė.

18 str. įveda visai naują tarptautinėje teisėje sutarčių viešumo principą. Visos Sąjungos narių sutartys turi būti registruo-

Kariuomenės vaidmuo bendrinės kalbos ugdyme

Šalia žymesniųjų rašytojų, kurie meno kūriniais prabyla į skaitytojų širdis, šalia kalbininkų, kurie stebi ir normuoja žmonių šnekamąją kalbą, išvesdami jos dėsnius, mokykla ir kariuomenė vaidina labai žymų vaidmenį mūsų bendrinės kalbos kultūros kėlime. Šiandien ne naujiena, kad jaunuolis, atlikęs karinę privalę, namie jau kalba kitaip, negu prieš išeidamas kariuomenėn. Kariuomenėje per tuos pusantrų metų jis girdėjo savo viršininkus kalbant daugiau ar mažiau taisyklinga bendrine kalba. Ir toks jaunuolis, bet kurios tarmės atstovas, nejučiomis pats ėmė savintis bendrinės kalbos tartį bei žodyną.

Šio straipsnelio uždavinys pažvelgti, kiek kariuomenė jau dabar sąmoningai ar nesąmoningai kelia mūsų bendrinės kalbos

jamos Sąjungos Sekretariate ir jo viešai skelbiamos. Neįregistruotos sutartys laikomos negaliojančiomis. Seniau buvo mėgstama daryti slaptaip ypač aliansų sutartis. Sutarčių viešumas turi reikšmės pasaulio taikai.

T. S. susirinkimas gali kviesti narius reviduoti sutartis, kurios pasidarė nesutaikomomis su tarptautine politine padėtimi ir kurių vykdymas grėsia pasaulio taikai. Taip pat susirinkimas turi teisę svarstyti tarptautines politines situacijas, kurios grėsia taikai, ir jas reviduoti. Taigi, Paktas esamos tarptautinės padėties nelaiko nekeičiama. Tai labai svarbus nuostatas, kuris tinkamai taikomas padėtų išvengti bereikalingų konfliktų.

20 straipsnis numato, kad sutartys, kurios nėra sutaikomos su Paktu, turi būti nutraukiamos. Paktas palieka galiojančias santarvių sutartis. Tatai, žinoma, mažiau reikšmingas nuostatas.

Taigi, kaip matome, Pakte yra numatyta daug svarbių būdų pasaulio taikai išlaikyti. Bet, deja, sutarčių raidė gyvenimo faktų dažnai yra žiauriai laužoma. Panašiai įvyko ir su Tautų Sąjunga.

Prisiminkime Vilniaus, Mandžiurijos, Etijopijos užgrobimus, dabartinį kinų — japonų karą. Bet apie tai kitą kartą.

kultūrą ir kiek ji dar galėtų toje srityje pasiekti, jei tik būtų atkreipta į tai daugiau dėmesio.

Jei mokykla ugdo tiek sakininę tiek rašytinę bendrinę kalbą, tai kariuomenės vaidmuo bendrinės kalbos ugdyme liečia daugiausia pirmąją tos kalbos pusę, vadinasi, sakininę. Gyvas, skambus, ryškiai ištartas žodis yra priemonė kariui išsakyti visiems jo minties virpėjimams. Draugų savybėje, teoretinių ir praktinių pamokų metu, pagaliau kreipdamasis į viršininą ir į pastarojo klausimus atsakinėdamas, — visur ir visad karys verčiamas tarti gražų lietuvišką žodį. Ir todėl nenuostabu, kad net tie kariai, kurių gimtoji kalba yra buvusi ne lietuvių, kurie net nemokėjo susikalbėti dorai mūsų valstybine kalba, patarnavę kariuomenėje išmoksta jos ir grįždami atsargon jau tiek jos moka, kad gali skaitytis visiškai sąmoningais piliečiais. Juk be doros valstybinės kalbos mokėjimo mes negalime įsivaizduoti pilietinėms pareigoms eiti pasiruošusios asmenybės. Kiti kraštai valstybinės kalbos mokėjimo svarbą yra supratę ir įvertinę jau labai senai. Juk tos kalbos doras mokėjimas yra tautinės ir valstybinės ambicijos klausimas. Jei šiandien mums kas gali prikišti bendrinės kalbos nepakankamą mokėjimą, pačios rašybos nesunormavimą iki šių dienų, tai čia didžiausia dalimi yra kaltas tas istorinis mūsų tautos kelias, kuriuo ji iki nesenų laikų yra ėjusi.

Dar tik mūsų tėvų tėvai tarnaudavo rusų kariuomenėje ilgus metus ir iš ten grįžę su savo namiškiais jau nebegalėdavo susikalbėti gimtąja kalba: tiek jau buvo ją pamiršę, gyvendami ilgą laiką svetimoj aplinkoj. Dar jeigu turėsime galvoj spausdintojo žodžio draudimą, mokyklų nebuvimą, tai ir turėsime priežastis, dėl kurių mūsų bendrinės kalbos kultūra nėra pasiekusi tinkamos aukštumos.

Šiandieną vejantis mus pranokusias šalis, lenktyniuojant su kaimynais įvairiose kultūrinio gyvenimo srityse, svarbu mums nepamiršti vieną to gyvenimo aspektą: bendrinės kalbos ugdymą. Jei kariui brangi mūsų žemė, jei jisai dėl kiekvienos jos pėdos kiekvieną momentą ryžtasi aukoti savo brangiausią turtą — gyvybę, tai lygiai jam brangi ir toje žemėje gyvenančių žmonių kalba, kuria mūsų sentėviai kalbėjo, kuria mes gležnučiais kūdikio kalbos padargais tarėme pačius pirmuosius žodžius.

Susidomėjimą bendrinės kalbos reikalais galima pastebėti ir toje visuotinėje mūsų valstybės organizacijoje — kariuomenėje. Šias eilutes rašančiam, einant naujų apmokymą pulke

teko sutikti žemesniųjų viršininkų tarpe žmonių, kurie gyvai domisi įvairių kariškų terminų bei išsireiškimų tikslumu, pagaliau pačia šnekamąja kario kalba. Mat, jie nori taisyklinga kalba instruktuoti savo pavaldinius. Nereikia čia išrodiuoti, kad viršininkas kariui turi didžiausios įtakos. Karys, klausydamas savo viršininko įsakymų, paliepiamų, pamokymų, seka jo pavyzdžiu. Todėl lengva suprasti, kad kariuomenėje tarnavusių žmonių, kad ir iš skirtingų tarnės plotų kilusių, tartis ir žodynas priartėja bendrinės kalbos tarčiai ir žodynui. Juk viršininkai kalba dažniausiai bendrine kalba, todėl čia jais paseka ir pavaldiniai.

Juo daugiau instruktuoja viršininkas yra pasisavinęs bendrinės kalbos tartį ir žodyną, juo daugiau jis galės tuo atžvilgiu padaryti įtakos savo valdiniams. Tik tuomet, kai karys turės gražaus ir taisyklingo tarimo pavyzdį iš viršininko pusės ir kai pats viršininkas reikalauje reikalauja, kad karys tarnyboje kalbėtų, atsakinėtų, raportuotų, klausytų ne tik garsiai, bet ir taisyklingai, lietuviškai, — tuomet kariuomenė sąmoningai viršiumiu mūsų bendrinės sakinės kalbos ugdymo veiksmu.

KELETAS MŪSŲ NEVYKUSIAI VARTOJAMŲ TERMINŲ

1. Kiekvieną dieną šimtus kartų tariame žodį *tvarkinys*. Taip mes vadiname karį, kurs gyvenamoje būstinėje tvarką daro, bet nepagalvojame, kad žmonių šnekamoje kalboje panašiam reikalui toks žodis visiškai nevartojamas. Mūsų priesaga *sin-sys* vartojama ne asmeniui, bet daiktui pažymėti. Sakome: *siuvinys, mezginys, taikinys*, ir turime galvoje tai, kas siuvama, mezgama ar į ką taikoma. Tiesa, turime žodžius *siuntinys* ir *pasiuontinys*; pirmuoju pasakome daiktą, kurį siunčiame, antruoju žmogų, kurį pasiuončiam ko nors. Pastarasis ir bene bus vienintelis ta priesaga žodis, reiškias asmenį.

Tvarkinio vietoje galėtume vartoti *tvarkdarį*. Tas žodis ir gyvoje kalboje vartojamas. Statute kazemato tvarkdarys vadinamas naujai nukaltu terminu *tvarkininkas*. Tas žodis taisyklingai

būtų sudarytas, tik blogai kirčiuojamas. Jo turi būt kirčiuotas priešpaskutinis skiemuo: *tvarkininkas*, kaip *karininkas*.

2. Šovinių dedamąją odinę dėžutę tūlas mūsų vadina *nevykusiai šoviny* nu. Žmonių šnekamoje kalboje priesagą *syn-as* turi žodžiai, reiškias vietą, kurioje yra daug vienos kurios rūšies daiktų (eglynas, pušynas, purvynas...). Vadinasi, *šoviny*nas reikštų vietą, kur gausu šovinių. Tuo tarpu indą, kuriame laikome druską, vadiname *druskine*, kur nuberiame rūkydami pelnus — *pelenine*. Tai ir šovinių laikomąją dėžutę turime vadinti *šovinyne*.

3. Kreipdamies į kuopininką sakome: *tamsta kuopininke, būrininkui leidus, prašau leist kreiptis* ir t.t. Kiekvienam krinta į akis to posakio stilistinis nesklaidumas, nes čia pat pasakome *leidus* ir *leist*. Sklandžiau ir lietuviškiau būtų, jei sakytume: *būrininkui sutikus, prašau leist kreiptis*.

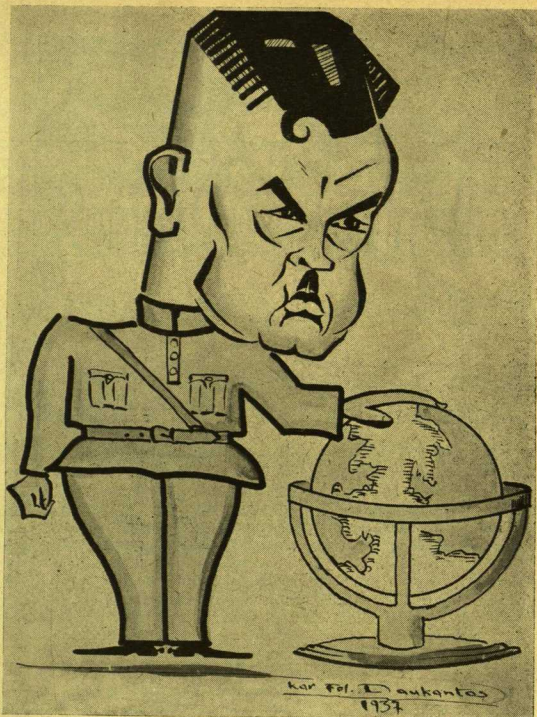
Rimkūnas

Lietuviško Šveiko debiutas

Tezė — kiekvienas originalus išradėjas randa pasekėjų ir kada (dar iš nesenos mano mokyklinio gyvenimo praktikos) vienas mano klasės išradėjas laike direktoriaus pamokos sugavo musę ir, ją pamirkęs į rašalą, paleido vėl skraidyti ir kada aukščiau paminėta musė nutūpė ant direktoriaus plikės ir savo grakščiomis kojytėmis išmargino garbingą pedagogo galvą lietuviškais motyvais, rytoj visa klasė, išskyrus vieną žydėlį su amžinai nustumusiom kelnėm ir išsipešusiais marškiniais, atsinešė degtukų dežutėse tiek musių, kad per savaitę klasė buvo išdekoruota atitinkamai direktoriaus plikei, o žydėlį už tai, kad tokias išdaigas daro (durną ir bažnyčioj muša) direktorius išvarė iš mokslo židinio, be teisės sugrįžt...

Taigi nenuostabu, kad originalusis ir nemirtingasis Hašeko kūrinys Josef Šveik turėjo, turi ir, kol pasaulis gyvas ar kol miegojimas po trimito „kelk!“ bus traktuojamas kaip žiaurus nusikaltimas, turės pasekėjų minias. Aš manau, kad su laiku bus ir alma matris atskira „simulantica racionalis“ arba „protingosios simulacijos“ kad tedra kur etatiniais lektoriais daug vilčių turi patekti šios srities specialistai a la Jurgis Stasys ir Ko (kai paieškomi recidivistai).

Vieną tokių, matyt, giliausiai persiėmusių Šveiko mokslu, jaunuolių prieš porą mėnesių teko garbės ir man pažint. Sėdėjo jis Kretingos stoty, tikriau sakant stovėjo prieš nuo 1933.V.27 d. veikiantį geležinkelio judėjimo tvarkaraštį ir raudonu pieštuku pabraukinėjo į Kauną kursuojančių traukinių valandas. Stoties budėtojai įspėjus, kad valdiškam tvarkarašty žymėjimų daryt negalima, jis mandagiai

Topografijos lektorius plk. lt. Krūvelis

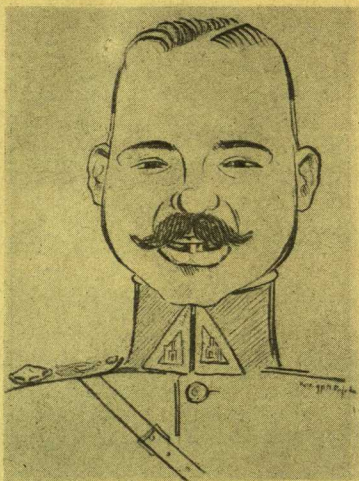
atsiprašė, pažymėjimus sakė ištrinsias, ir, nuėjus budėtojai, jaunuolis papasakojo man, kad, kada dar jis buvo gimnazijoje, tai pirkdavo senus vadovėlius pas Berną Leibą tik su raudonai pabrauktomis vietomis, kas būvę labai patogu per rašomuosius, o ir direktorius

Į kariuom. Št. iškeliamas mjr. Požela,
K. Mokykloje karininku išbuvęs 13 mt. 9 mėn.

pataręs skaitant spaudą pasibraukti svarbesnes vietas... Po to pasakojų vyksta į Kauną stoti Karo Mokyklon į aspirantus kandidatus ir, dar po to, paseilino rodomąjį pirštą ir, pagal susitarimą su stoties budėtoju, visus pažymėjimus „ištrynė“ ir, kadangi iš Kretingos į Kauną kursuoja apie penketą traukinių, tai gerb. stoties budėtojas, atėjęs po pusvalandžio, rado tvarkraštį su penkiomis kumščio didumo skylėmis... o gerb. Šveiko pasekėjas Pranciškus važiavo III-čios klasės kupe jau netoli Telšių ir vedė malonią kalbą apie kosmetiką ir rudens madas su vis-a-vis sėdinčia, studijuoti važiuojančia būtybe — būsima, iki atsiras „asistentas“, ekonomiste.

Nuo to laiko aš Pranciškaus ir nemačiau. Tikiu, kad jis visose sveikatos tikrinimo komisijose laikėsi vyriškai, kaip tikras Šveikas, kada pagal dr. Grinšteino receptą jį kas rytą nuogą vyniodavo į šlapią paklodę, 2 kart į dieną darė skrandies plovimą ir tris kart, nuo reumatizmo, statė klizmą su aspirinu. Atsitiktinai sužinojau, kad Pranciškus, kas labai gaila, į mokyklą nepateko, dėl kaž kaip ne-

Mjr. Urbonas, 2-os kadro kuopos vadas

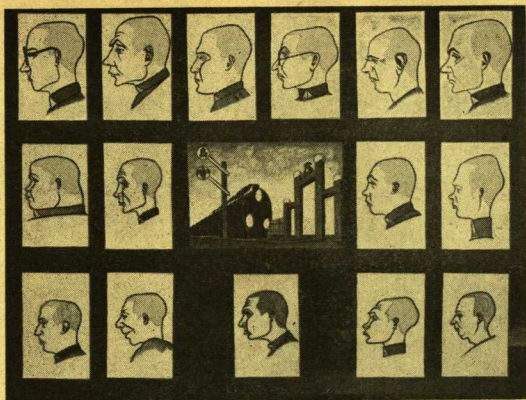
laimingai iškrypusios nosies pertvaros. Netrukus po stojimo sveikatos tikrinimo rezultatų paskelbimo komisijos vadovybė gavo iš ne-liūstančio Pranciškaus tokio turinio laišką:

„Didžiai gerbiami Ponai!!!

Pirmiausia dovanokit man, kad aš noriu Jus sutrukdyt ir kad Jūs prarasite taip Jūsų branginamo laiko valandėlę.

Aš, baigęs N. Gimnaziją norėjau, kaip savanoris patekti kariuomenės aspirantu kandidatui. Tačiau dėl nosies pertvaros iškrypimo negalėjau pasiekti savo tikslo. Dėl ko, dėl ko, bet kad dėl nosies pertvaros būsiu atstatytas nesitikėjau, nes nė karto nesu jaukęs nosy didesnių negalavimų ir bėgiot galiu, nors nesu iš lengviausių tipų.

Kad manęs nepriėmė, tai dar nėra didžiausia pasauly nelaimė. Būna kartais kitiems ir blogiau. Man irgi nėra liūdna dėl to, kad esu nepriimtas, bet labiausia dėl to, kad iš susijaudinimo, jog nepriėmė aš palikau Jūsų vedamaj mokykloj, įėjus pro šonines duris, kur parašyta: „Pirmojo Prezidento Karo Mokykla“, inžinerijos sky-

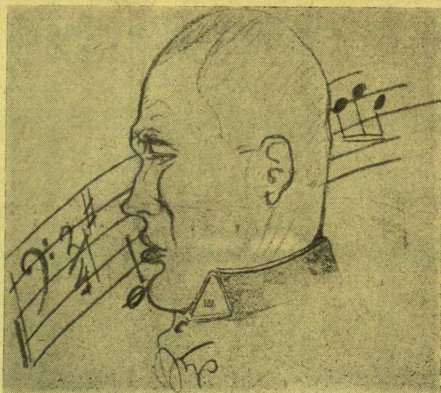
XII I. aspirantų grupė, stažavusi Radviliškio iguloje
Šaržai asp. Žemaičio

riuj, antrame miegamajam, kairėj pusėj, pirmos lovos spintelėj be-
gulintj savo šepetj: mūsų pačių namų darbo, juodų ilgų arklio ašu-
tų, dėl gražumo prikalta rusvai „maliavota“ lentelė; ir taip pat,
toje pačioje spintelėje, tik žemiau, yra mano mažas pagalvis: už-
valkalas papuoštas su aptais, pats pagalvis — raudonas. Be to, už-
valkale yra didelė dėmė, tur būt, medaus, kurio vežiaus atstatyt pra-
rastai kariuomenėj energijai, nes tik dvi savaitės po brandos egza-
minų, kurie visu balsu šaukė: „Tik daugiau energijos, tik daugiau!“ . . .

Tvirtai tikiu, kad mano paliktieji daiktai nepražuvo, nes Jūsų
mokykloj vagių nėra, ką rodo ir tai, kad nors išbuva Jūsų Mo-
kykloj keturias dienas ir išvažiauvu tik po rungtynių su rumunais,
kuriems velniškai sekės, ir nors visas keturias dienas mano portfelis
buvo neuždarytas, tačiau visas keturias dienas niekas nė trupinėlio
nepajudino mano provizijos esančios portpely . . .

Nors jūs kantriai skaitot (jūs esat laimingi, kad turėjot progos
užsigrūdinti Karo Mokykloj, į kurią pakliūti ir aš ne dėl ko kito
troškau) vis dėl to dovanokit, kad aš dar truputį Jus pavarginsiu.

Prisipažinsiu, kad esu atviras, ką gal jau pastebėjot, lietuvis,
vienybės šalininkas, nes skaitau visų pakraipų laikraščius, nors visų
ir neįstengiu užsisakyti; jie visi trokšta savo kraštui laimės: jiems
labai malonu, kad visi tautiečiai būtų apsišvietę ir kultūringi, be to,
prisipažinsiu, kad esu silpnesniųjų irnuskriaustųjų užtarėjas; savo

Kar. psk. Rinkūnas

akyse skriausti silpnesnį, žinoma, jei galima, neleidžiu, nors mane patį ir visi gali skriausti.

Taipgi turiu daug paklusnumo, taip pat moku kada užsisipirti, nes esu žemaitis, gimęs vidury Žemaitijos. Žodžiu, kai įsakytumėt — gal išpildyčiau...

Baigdamas dar drįstu, nes tai didžiausias mano klausimas, paklausti gal galėtų rudenį pamėginti stot kandran kandidatu kariūnu? Aš iš savo pusės, nuvažiuočiau Klaipėdon į ligininę, kur man atities iškrypusią nosies pertvarą...

Galiausiai, jei daiktai ir žūtų, prisiųskite, jei galima žinių apie kadrą, kad žinočiau ar važiuot Klaipėdon ar ne, mat, galiu gyventi ir be operacijos..."

Dovanokit!

buvęs kand. į aspirantus Kandidatas
Pranciškus".

Komisijos pavestas turiu garbės pranešti, kad, nežiūrint visų mano gerų norų ir Pranciškaus optimizmo, nei arklio ašutų šepečio, nei pagalvio su aptais neradau, ...o dėl to stojimo į kadrą turiu pranešti, kad, Šveikō nuomone, dideliu vadu pasidaryti neapsimoka, nes kada dar jis tarnavo 91 Uralo pulke vieną kapralą rado iš po nakties negyvai subadytą ir patikrinus žaizdas iš 27-nių 12-ką buvo mirtinų, o kitam vėl puskarininkui iš 75 pulko kareiviai

XX a. Verterio kančios

O, mano mylimoji, buvo laikas, kada tavęs nesupratau. Nežinojau tavo stebuklingos jėgos. Nepastebėjau tavo „graciškos konstrukcijos“. Tada nesupratau, kas yra meilė, tikroji kančia ir ilgesys tų saldžių valandų, kada tave gali glauti prie savo liepsnojančios krūtinės. Buvau dar vaikas, kaip ir kiti vaikai, be Gilesnių jausmų, be tikros gyvenimo nuovokos.

Bet dabar, kada tave pažinau. Kada išvydau tavo spindintį veidą, kada pajutau tavo karštą alsavimą, pamilau. Pamilau labiau už save. Meile audžiu monotoniškas gyvenimo dienas, kančia išrašau prarymotas valandas.

O, mano brunete, tik tu viena mane supranti. Ilgas valandas glaudžiu tave prie savęs. Tu tylėdama, savo nekaltumu spindinčiu veidu, daugiau pasakai už didžiausius meilės prisipažinimus. Neklausiu tavo amžiaus, nors žinau, kad nebepirmas tave glaudžia, ne pirmam tu rymai ant peties... Ne pirmosios nekaltybės dienas audi. Nors gyvenimo rūdys įsimeta į tavo širdį, bet aš, kuris tave labiau už savo gyvybę branginu, ašaromis ir prakaitu nuplaunu, lyg atgailaujantis Dovydas, tavo nupuolimą. Ir tu vėl spindi pirmos nekaltybės šypsena. O ypač šeštadienį tu graži, kada po nuodugniausios vonios nusišypsai kūdikio šypsena. Būk visada tokia, o nesivaikyk moderniškos dvasios. Nesulaikysi bėgančios jaunystės nei tikslingiausiaisiais manikiūrais, nei aliejaus masažais. Ateis senatvė nelaukta, netikėta, nekviesta...

Bet tu esi žiauri, negailestinga Atlantida. Pati žinai, kad tave saugau labiau už savo akį. Net dulkelę nubraukiu nuo tavo veido. Už ką mane įskundei? Vos už mažą dulkelytę ant tavo kojos pado. Buvau iš koneveiktas, viešosios opinijos pasmerktas. Tu man primatei neištikimybę. Kas iš to? Nubaudė mane 2 valandas viešai tave glaudžiu... Tu... pripratus, bet aš..., pasigailėk mano jaunystės kuklumo. Atmink, tik dėka mano prakaito esi graži. Oi, bus kerštas! Baisus senmergės prakeiktas likimas. Kodėl savęs nekaltini? Prisimink, prašiau būti gera, paklusnia. O tu isterikė, tragikomikė. Kam pažeminau mane? Tu sakeisi piršdamasi, kad kiekvienose aplinkybėse esanti maestro. O dabar, še tau, bob, ridikas, net menkų sąlygų neišstengei patenkinti. Pfe! — Gėda.

Todėl, būk man gera, atvira, paklusni, ištikima, aš tave mylėsiu, visada su ilgesiu ir meile glausiu prie savęs, nes tu mano mylima M. 985.

žandus išlaužė, o vėl, pamenu, 82-me... bet gal užteks... o tar naujant eiliniu, būdavo ir tokių momentų, pavyzdžiui, 1917 m. paradas Bielgrade, kada visoj mundiruotėj Šveikui trūko 21 sagos... kas mokyklos kursu būtų — dieta porai mėnesių su duonos ir druskos priedais.

Taip gaila tų dienų...

(Melodija — „Taip liūdna man be tavęs“, tango)

1. Ar atmeni tą dieną,
Kada kariūnu tu tapai,
Triukšmingą jauną laisvę
Anapus mūrų palikai?
Ilgi, neaiškūs metai buvo prieš tave,
Miglota, bet žavi kariūniška dalia.
2. Bet metai greit prabėgo,
Kaip Jėsia Nemuno vagon,
Prabėgdami įspaudė
Tiek atminimų mūs sielon.
Gyvenimas pagaus, vėl prie savęs pririš,
Bet gaila tų dienų, nes jos jau nebegrįš...
3. Taip gaila man dienų tų,
Kada žygiavom gretomis,
Kada laukai skambėjo
Kariūnų žygio dainomis —
Petis į petį žengė mūs jauni šimtai,
Visi kaip vienas buvom mes tada draugai.
4. Sunku pamiršti dienas,
Kada mes slinkom apkasais,
Su šautuvais, kuprinėm,
Žiemos užgrūdytais veidais.
Nebaisūs buvo mums nei šaltis nei kaitra,
Vien džiaugsmą teikdavo bedūkstanti pūga.
5. Jau niekad nepamiršiu,
Kaip groja „Maximas“ ugnim,
Kaip jojo serenada
Sumaišo šviną su širdim;
Kaip kartais akys jos iškyla nejučiom
Ir dingsta tuoj su šūvių serijom pirmom...
6. Taip gaila, kad prabėgo
Tos dienos plieno ir ugnies,
Kiti gretomis stoja
Užtikrint kraštui ateities.
Dienos ir jiems prabėgs, ir nieks jų nepavys,
Ir jie gailėsis jų, nes jos jau nebegrįš.

Grandinio „tragedija“...

(Grandinio laipsniui prisiminti)

Sėdi klasėj toks grandinis,
Apsikroves užrašais...
Vargšo akys... išseiginės
Skęsta batuos su aulais...

Dėsto lektorius šaudybą,
Dėsto tonu tokiuo šaltu,
Kazkas pabarbena šybą,
Prisiminęs... diržą baltą...

„Ach, šeštadienis ant nosies...
Kaži, kaip Genutė???
Ar suknutę jį išsprosys,
Gal pasiųst žinutę?...”

Mąsto klasėj tas grandinis,
Apsikroves užrašais,
O čia balsas, kaip griaustinis:
„Ei, kariūne, su sapnais!

Pakartok, pakėlęs toną,
Apie ką kalbėjau?“
„Po velnių — aš negirdėjau!“
Šnibžda jis kaimynui,

Vos suraitęs liūdną miną.
Ten į šoną nebaksnok —
Viską aš matau!
Nuo šios dienos tą žinok:

Kad kalbu ne sau, o tau!
Idant šitą įsidėtum sau ant visados,
Gausi porciją daboklės (gal tik paprastos:
Valgysi ne druską, bet saldžiausią pieną...) —
Kuopos vadui malonėk pasakyt naujieną...

Ir šeštadienį tą gražų,
Siurprizėlis laukė mažas:
Salėj šoko puikų tango,
Jis sėdėjo gi už lango...

Na, kariūne, imk paspruk
Pro langą grotuotą...

Neamžina meilė

(Anglų valsas)

Ir aš jaučiu
 Ir tu jauti —
 Egzaminai arti.
 Širdy jausmai
 Tik tau vienai,
 O laimė taip karti...

Sakyki, o kas gi bus:
 Jau dabar per pratimus
 Ką darai —
 Negerai,
 Ar visai blogai...

Sakau tikrai:
 Tik tau vienai
 Renku širdy jausmus —
 O ką žinai? —
 Egzaminai
 Sugriauš gal laimę mūs —

Ir niekas jau nežinos
 Mūs meilės neamžinos:
 Su stažu
 Pamažu
 Išgaruos visai...

Jei nespruksi, tad nors suk,
 Pasiėmęs... šluotą.

Mąsto „cypėj“ mūs grandinis,
 Apsikrovęs užrašais...
 Vargšo akys išėiginės
 Skęsta batuos su aulais...

„Na, daugiau jau to nebus!“
 Tvirtai tarė. Pasiryžo...
 Ir išgirdęs salėj tango,
 Nusispiovė jis pro langą.

(Iš XII asp. laidos paskutinio vakaro programos)

Karo Mokyklos Muzikos, Meno, Spaudos ir Švietimo Skyrius, vadovaudamasis visuomenės ir kariuomenės susiartinimo ir tautos sukarinimo mintimis, užsibrėžė suruošti ciklą paskaitų ir išleisti spaudos leidinių, kad suvienodintų visuomenės atstovų iš vienos pusės ir kariškių iš antros pusės galvoseną, kas padėtų pasiekti visiškos ir galutinės konsolidacijos.

Vykdamas kas buvo užsibrėžta, K. Mokyklos radiofono atidarymo proga jau buvo visuomenei paskelbtas leidinys „Kariškių terminų enciklopedija“, kurį, reik manyti, suinteresuotieji turi. Kadangi, kaip graikai sako „antropos estin coon politikón“, arba lotyniškai išvertus — „homo est animal socialis“, arba lietuviškai — kariūnui irgi gyventi reikia, tai pradžioje vadovybė buvo pavedusi kariūnams skleisti karinę mintį visuomenėje kiekviena proga: ar tai svečiuose buvojant, ar tai pasilinksminimuose dalyvaujant. Tačiau su širdgėla tenka konstatuoti, kad *kariūnai dedamų vilčių nepateisino*, pav., niekur neteko nugirsti, kad, šokdamas tango, kariūnas savo partnerę supažindintų su apkasų reikšme, maskavimu, šaudybos dalyku, kurių visuomenė, paprastai, noriai mokosi etc. O juk tiek gražaus laiko! Vistik tenka manyti, kad šiandien tą galima konstatuoti ne vien todėl, kad čia būtų pasireiškusi bloga valia, bet, gal daugiau, todėl, kad tam buvo *kliūčių*, kurios kliudė geriems norams realizuotis. Todėl aš šiandien ir turiu malonią pareigą su tamstomis, malonieji svečiai, pasidalinti mintimis, t. y. pakalbėti apie kliūtis.

Kliūčių yra keletas rūšių. Visas kliūtis skirstysiu į grupes ir skyrius, prisilaikydamas sunkiojo kulkosvaidžio ir automat. pabūklo medžiaginės dalies programų. Aplamai kliūtys yra skirstomos rūšimis, pav., sunk. kulkosvaidžio ar automatinio pabūklo kliūtys, O.T.A., signalizacijos skydelių kliūtys etc. Toliau dar lieka *mažiausiai ištirtos kliūtys, tai — kariūniškos kliūtys*. Pastarąsias šią paskaitą daugiau siai ir paliesiu.

Juo tobulesnis ginklas ar mašina, juo daugiau daro kliūčių. Taip, pav., žinome, kiek kliūčių daro „Maksimas“ ir kiek kliūčių daro durtuvas: pastarasis, palyginti, kliūčių beveik visai nedaro, jei neskaityti, kad per paradą kai kam labai sunku pataikyti jį ant šautuvo uždėti, o prieš ginklų patikrinimą, kaip tyčia dažniausiai surūdyja. O todėl ir kariūniškas gyvenimas, kadangi jis yra gana sudėtingas bei komplikuoatas, turi nemaža kliūčių.

Visas šias kliūtis galima suskirstyti grupėmis kaip seka:

I *Rajoninės arba akivaizdinės,*

II *Tarpinės,*

III *Užrajoninės arba išėiginės,*

Laisvu laiku

IV Ypatingosios kliūtys.

Dažniausiai pasitaikanti ir populiariausia rajoninė kliūtis yra — laikinė meditacija, kuri drausmės statutu aiškiai ir tiksliai apibrėžiama, kaip „kondicio sine qua non“. Šios kliūties reikšmė bendrais bruožais nurodyta aukščiau minėtoje enciklopedijoje, belieka prisiminti kiek smulkiau jos pažymiu ante ir post factum. Ir, būtent: iš pradžių kairėje rankoje, paskiau tik kairėje pusėje, diržo aukštumoje šautuvo buožė (kitos šautuvo dalys pačios laikosi); ant nosies musė, ant nugaros balastas; ant kaktos ir kitų išorinių dalių rasa, po padais drėgmė. Toks status quo tęsiasi maždaug valandą, kol, pagaliau, kliūtis nugalima. Kaip žinome, kova su gyvenimo kliūtimis, kuria charakterius, ugdo pajėgas. Paminėtos gi kliūties charakteringa savybė yra dar ta, kad kartą ją nugalėjęs įgauna nenugalimą norą dar kartą susidaryti progą ją nugalėti, ir todėl jos, kaip kliūties, reikšmė dar padidėja.

Būdų, kaip išvengti šios kliūties čia neminėsiu, nes, laimingu

Būva Mokykloje tokių valandų

apystovų dėka, didžiama gerb. klausytojų turi šioj srityj pakankamą stažą ir kritišku momentu mokės orientuotis, gi taip pat žymiai daugumai šis klausimas jau kuris laikas kaip pasidarė visai neaktualus.

Kita svarbi rajoninė kliūtis, tai — palinkimas boikotuoti miestą. Nors šios kliūtis požymiai ne tokie charakteringi, kaip aukščiau minėtos, bet padariniai būna dažnai daug *skaudesni* ir todėl nenuostabu, kad *daugelis bevelytų sutikti ir nugalėti pirmąją kliūtį*, negu beviltiškai grumtis su antrąja tuo metu, kai pasyvus tragedijos elementas veltui laukia Karo Muziejaus sodelyj ar kitoj sutartoj vietoj.

Nemažiau svarbi trečioji rajoninė stacionariniai-lokalinė kliūtis, kurios paliestas asmuo laikinai pasitenkina kuklia grindų kvadratura bei oro kubatūra ir siauru akiračiu, be to, dar aptemdytu firmos „Metalas“ meginiais. Ši kliūtis aktualiausia tiems, kuriems neaktuali pirmoji kliūtis.

Be šių stambiųjų rajoninių kliūčių yra visa eilė smulkesnių. Paminėtinos *eismo kliūtys*, kurios dažniausiai įvykdavo dėl spygliuotų vielų, akmenų ir įvairių grandinių t. y. lenciūgų gausumo rajone. Ši kliūtis ypač įsidėmėtina tuó, kad, būdama savo esmėje visai

menkutė, eo ipso iššaukia visas tris aukščiau apibudintas kliūtis. Tačiau „tempora mutantur et nos mutamur in illis“, arba „sic transit gloria mundi...“ Paskelbus prieš kelias dienas naujas eismo ir judėjimo rajone taisykles, katastrofų įvykdavo žymiai mažiau, o jei ir įvykdavo, tai — diametraliai priešinga kryptimi.

Antros grupės kliūtys tarpinėmis vadinamos todėl, kad jos, kaip aksioma, stovi tarp rajono ir miesto, o kariūnas prieš jas — kaip kupranugaris prieš adatos skylutę.

Jeigu pirmosios grupės kliūtys nors ir sunkiai, bet visos nu- galimos, tai pastarąsias, susidedančias iš smulkesnių, vidutinių ir pačių stambiųjų kliūčių, tesugeba nugalėti tik barjerinio bėgimo spe- cialistai.

Trečios grupės — užrajoninės arba išieginės kliūtys galima pa- dalinti į 2 skyrius, būtent: a) moralinės ir b) fizinės kliūtys.

Imkime moralines kliūtis. Pav., kariūnas užėina pas savo vi- suomenę apie tai iš anksto nepranešęs... Arba eina Laisvės Alėja ir tampa pirmas „pasveikintas“ pulkininko ar generolo... Arba, turėdamas 0,5 lito kišenių, gauna kuklų pasiūlymą užėti į kiną ar kavinę.

Dabar, keli fizinių kliūčių pavyzdžiai. Sakysim, skrieji svaigu- lingam valso sukūryje „Aušros“ parketu ir staiga... nutrūksta štrip- kė! Biauri kliūtis, mano ponai! Arba vėl. Dėl neatsargios finansinės politikos, tenka, palydėjus į Aleksotą, žygio tvarka grįžti į A. Pa- nemunę ir, be to, nuo Šančių halės finišuoti.

Praktikoje moralinės kliūtys dažnai taip susimaišo su fizinėmis, kad sunku būna nustatyti kur prasideda vienos ir kur baigiasi kitos.

Pagaliau *ketvirtojo grupės priskiriamos visos ypatingosios kliū- tys*. Daleiskime, visas būrys arba kuopa porai savaičių neįstengia išeiti į miestą — čia bus *stichinė* kliūtis arba vadinama „kliūtis iš aukščiau“.

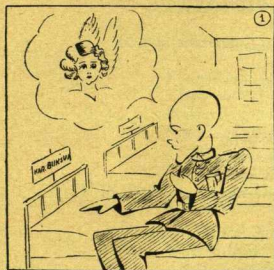
Pasitaiko jojimo aikštėj kliūčių artileristams, kavaleristams ir jų arkliais, nes jie jas ima solidiriai. Jei kartais įsibėgėjęs arklis prie pat kliūties sumano jos neimti, tai tada kliūtį ima raitelis, už ką instruktorius *dideles ovacijas kelia*. Čia bus *fenomenališkos* kliū- ties pavyzdys. Jeigu, tačiau, artilerininkai, palikdami Karo Mokyklą, primoka už čiuzinius ir antklodes, kadangi jie miegodami su pentiniais sapnuoja jojimo pamokas, — tai čia turime spontaniškos kliūties pavyzdį.

Paimkim kad ir tokį faktą. Kas rytą 5-tą valandą kuopos bu- dėtojas prieš visų norą ir švenčiausius įsitikinimus, švilpuku pakelia didžiausią trukšmą ir nutraukia visus sapnus ir kliudo miegoti. *Šiuo atveju turime* chroniškos kliūties pavyzdį.

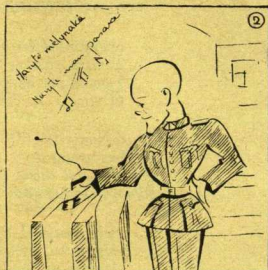
Jeigu kam metų gale tenka primokėti už šautuvo defektus, nežiū- rint į tai, kad dėl tų defektų *per prizinį šaudymą nelaimėtas pistole- tas*, pralaimėtos kelios bonkos alaus ir padaryta išlaidų stiklo po- pieriui, — tai jis yra *skandalingos finansinės kliūties aukos pavyzdys*.

Galėčiau dar daug įvairių kliūčių išvardinti, bet, deja, dėl laiko stokos ir kaikurių techniškų kliūčių turiu *baigti*. Tikiuosi, kad šios

Kar. Buksvos sekmadienio tragedija

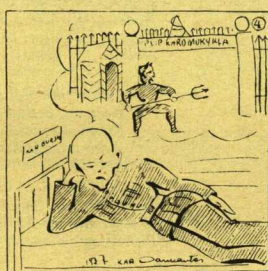
Preludija ...

Libreto ...

Divina comedia

Sic transit gloria mundi

kelios palaidos mintys nebus balsu tyruose, bet ras visuose tinkamo atgarsio.

Baigiant džiugu matyti, kad kai kurie jau dabar taip persiėmę kovos su kliūtimis dvasia, kad net šią paskaitą linkę laikyti rimta kliūtimi bendradarbiauti su visuomene, o kai kurie sugeba bendradarbiauti neatsižvelgiant nei į šią kliūtį, nes visi žinome Horacijaus patarimą: *carpe diem*.

Baigdamas noriu nuoširdžiai palinkėti, kad tamstoms nepritrūktų

Pirmosios dienos...

*Aspirantas, kalbėk aiškiau!
Tamsta, smakrą aukščiau!
Tamsta per daug kraipais,
O tamsta, ko čia šaipais?*

*Trečiakursiai aikštėj nesnaudžia,
Kažkas aspirantų galvą spaudžia ...
Instruktoriai sušilę šluosto kaktas,
Kitas, kaip malūnas, moja rankas ...*

*Ach, drausmė, drausmė, kas čia tik bus,
Argi mūsų darbas be vaisių pražus?
Aspirantas, mesk papirosą iš dantų!
O tamstos, kodėl kelnės be kantų?*

*Lygiuok! Ramiai! Dešinėn!
Kodėl nieks neima domėn?
Kam tą kaklą turi ištiestą?
Neišeisi tris dienas į miestą!*

*Dabar rikiuotėj kažkas nusispiovė,
Kažkam, beskubant, nuplyšo rankovė ...
Kitam, besisukinėjant, koja užkliuvo,
Aspirantas ir drausmė — abu sugriuvo ...*

*Praeis mėnesiai — vienas, du
Nebėbus tada tokių ydų.
Iš aspiranto jau bus ugnis, styga!
Pirmosioms dienoms ... parodys špygą ...*

ištvermės ir pasiryžimo sėkmingai kovoti su įvairiomis kliūtimis ir kad ta kova niekadous nenusibostų, kaip parengiamieji šaudymo veiksmai.

Todėl savo paskaitą ir baigsiu su šviesia viltimi, kad ši bendro darbo idėja ras šalininkų ne tik kariškių, bet per jus, gerbiamosios ir gerbiamieji, plačiuose sluoksniuose. O dabar, jei plačiau panagris nėti tuos sluoksnius, tai jie juk ne visada ...

Finis

Atsisveikinimas su pulku

(Gaida fokstroto „Tu nusikirpk kasas...“)

Tu pasiimki čemodaną,
Viską sudėki ten dailiai,
Stoki rikiuotės karavanan,
Karo Mokyklon eik sparčiai.

Čia kitą tvarką tu regėsi,
Kitus išvysi čia vadus,
Šarvuotųjų gal daugiau turėsi,
Daugiau stovėsi valandų...

Čia žirnių nebegausi košės,
Sriubos pasilgsi vakare,
Čia gersi, gersi atsilošęs
Kavą karštame puoduke.

Čia neb'reikės tau plauti bakų
Ir rinkt nuo stalo trupinių,
Čia už šlavimą kazematų
Viršila nebeduos „velnių“.

Čia nenešiosi į prausykles
Vandens kas rytą vakarą,
O kad kada plovei spiaudykles, —
Paliks graži tai pasaka.

Vandens neneši į bačkutę
Ir nevalysi jau langų,
Daugiau gal dirbsi čia truputį,
Ruošos neb'dirbsi tik darbų.

Nebenuvyksi pulko salėn
Žiūrėti filmos ekrane...
Iš čia galėsi eit Versalin,
Jei tik išleis išeit tave...

Miestan ilgais nebeisi batais
Ir palaidinė gan kuklia,
Tapsi tu čia aristokratas,
Nors ir su tuščia kišene...

Čia baltą diržą užsijuosi
Kiekvieną šventą vakarą,
Gražias mergaites čia sapnuosi,
Kai tu stovėsi valandą.

Kelius kartus ilgiau čia būsi,
Negu buvai penktam pulke...
Tikėk, čia niekada nežūsi,
Nors išsiplautum prakaite.

v Ziupsnys patarimų jauniems aspirantams kandidatams

Jaunus kandidatus mokyti reikia. Nes jeigu jų nemokytų, tai jie dievaži ką padarytų iš Karo Mokyklos: bedarbių prieglaudą ar invalidų sandėį.

Kad to neatsitiktų, juos moko: ir kuopininkas, valandų padešdamas, ir būrininkas, neleidamas į miestą, ir skyrininkas būrio kulkosvaidžių valymo kampeliuose.

Kad būsiančioms kartoms netektų patirti tiekios pamokymų, duosiu ir aš keletą seno vilko patarimų, dykai, vien iš geros širdies.

Sveikinimasis — kariuomenės drausmės pagrindas. Ypač jauni aspirantai kandidatai turi atkreipti į tai dėmesį, nes ne tik išėjimas į miestą, bet ir ramus poilsis, nevargstant prie būrio kulkosvaidžio, nuo to pareina.

Sveikinti reikia ne tik viršininkus ar vyresniusius, bet prietemoje kiekvieną krūmą ar užkampį, nes nežinai kur ir kada gali būti vyresnysis. (Pagal statutą, kariuomenė nė minutės negali likti be viršininkų).

Lygiavimas. Lygiuoti kariuomenėj tenka labai daug. Lygiuojamės ne tik patys, bet ir mūsų šliurės, milinės, rankšluosčiai . . . , na, bendrai nėra daikto, kurio kariuomenėj netektų lygiuoti. Net savo ambiciją tenka dažnai sulygiuoti su viršininkų baudimo galia.

Bet lygiuoti šliures nosim, kaip daro kai kurie, grįžę iš ramovės, nedera. Nuo to ne tik nosis nukenčia, bet ir šliures išlygiuoti sunku. O, be to, — tai pamatę viršininkai išlygiuoja patį su šautuvu.

Raportuoti reikia gausiai. Bet savo simpatijai prie Vytauto paminklo garsiai raportuoti apie meilę nepatariu. Nugirdęs budintis karininkas gali karštį ataušinti nusiųsdamas į vienukė.

Šautuvą valyti reikia dažnai ir nuodugniai ir jį mylėti. Bet tų šautuvų, kurie šaudo meiliais žodžiais ir akimis — geriau venk. Jie patys gali tau nuodugniai išvalyti kišenę.

Kai kas mėgsta, ypač grįžęs iš miesto ar ramovės, dulkinti draugų kupras ir pakaušius. Tai netikslu. Dulkinti reikia antkloves, dulkes valyti nuo šliurių, nuo lovų, nuo spintelių. Valyti geriau tinka ne kumštis ar šiaip kietas daiktas, o paprastas ašutinis šepetys.

Lovą įtempti reikia iš ryto, gi prieš patikrinimą dar padailinti. Išėjus įmiestą, atseit, svečiuose tampyti lovas kariūnui nedera.

Viršininkų klausyti reikia visur ir visada. Prieštarauti bausmei partartina tik tada, kai jautiesi per menkai nubaustas.

Durtuvus valyti reikia po pratimų ir prieš patikrinimą. Tuos durtuvus, kurie duria tau į širdį, šveisti nedera. Juos galima tik švelniai paglostyti.

Tai tiek ši kartą patarimų jauniems aspirantams kandidatams.

Kariūno dienos

(Melodija Fox: „Gražus Abdula“)

1. Kariūno dienas

Atmins kiekvienas,
Nes jos palieka atminimus taip puikius;
Drauge sportavom, drauge žygiavom,
Drauge į žemę trenkėm valdiškus batus.

Tas baltas diržas ir pirštinaitės
Dukrelių mamoms teikė rūpesčių gan daug,
Kada būrys kariūniškas, žvalus
Išeidavo pasaulin pro užgintuosius vartus...

2. Ta sporto salė ir ta kumelė

Jau niekad mums nebeišdils iš atminties,
Gaižūnų smėlis ir Garšvės slėnis
Dažnai iškils, kaip gražus vaizdas praecties.

Diržus baltuosius jauniems paliksim
— Tegul patraukia merguželių jie žvilgsnius,
Nes jau tokias sutvėrė jas visas,
Kad myli jos vien vyrų diržus ir sagas.

3. Truputį linksma, truputį liūdna

Kareivines palikus vykti į namus,
Bet jaunai sielai viskas juk miela
— Kur tik mes eisim, ten ir linksma visad bus!

Jei kurią dieną į vietą vieną
Sueis gražus senų gerų draugų būrys,
Tada jauna kariūniška daina
Skambės šauniai, nes ji bus artima sava!

KRITIKA IR BIBLIOGRAFIJA

MŪSŲ ŽINYNAS NR. 7 (148)
1937. VII.

Šių metų pradžioje „Mūsų Žinynas“ padaręs formos ir turinio atžvilgiu gyvenimiškų reformų, kiekvienu nauju numeriu įgyja vis daugiau simpatijų, kaip aktyvios tarnybos karininkų tarpe, taip lygiai ir atsargoje esančių. Karo Mokyklos auklėtiniams šis mūsų karo mokslo, karinio rengimo ir auklėjimo žurnalas patiekia labai įdomios medžiagos ir, svetimų kalbų dar nesusėjęsiems pramokti, duoda galimybės pažinti kariškos minties visokeriopą pažangą.

Būtų klaidinga manyti, kad kiekvienas „Mūsų Žinyno“ nr. greitai pasensta. Atvirkščiai — ilgai lieka aktualūs, o kai kurie straipsniai ir iš viso nepasensta. 7 (148) nr. kariūnai būtinai turėtų perskaityti sekančius str.: Kontrataka, K. Kėželio; Aviacija Italų Etiopų kare, gen. št. plk. lt. Rapšio; Baudimo menas, j. lt. Šidlausko; Vokiečių nuomonė apie SSSR aviaciją, lt. Švarplaičio.

Čia pažymėti straipsniai iškelia eilę teoretinių ir praktiškų klausimų. K. Kėželis nagrinėja ginamosiose kautynėse iš anksto paruošto smūgio iš gilumos reikšmę. Nagrinėja kuopos, besiginančios pagrindiniame ruože, rezervo — vieno šaulių būrio, veikimą. Prieina išvados, kad „kuopos rezervinio būrio panaudojimas kontratakai ne visuomet apsimuma ir pateisina su ja susištus nuostolius“.

Kitų autorių svarstomi klausimai yra taip pat aktualūs, visiškai suprantama forma rašyti, įdomūs. Itin pabrėžtinas mokslinės apžvalgos skyrius.

MŪSŲ ŽINYNAS NR. 8 (149)
1937. VIII

Turiny: čekoslovakų gen. št. plk. Stanislav Yester — Jei kiltų karas, lt. Gaižutis — Artimosios kautynės, Rois — Pėstininkų organizacijos pakeitimo kryptys, lt. Mačiulis — Pėstininkų apginklavimo vystymosi apžvalga 1936 m., lt. Adomonis — Ryšininkų uždarviniai ir jų apginklavimas, lt. Valys — Priešsarvuotinė apsauga, V. N. — Šių dienų kliūtys ir užtvėrimai, lt. Černius — Divizijos mitybos pamainų maitinimas, lt. Kins. — Dėl raitųjų ir motorizuotų vienetų bendradarbiavimo, Mokslinė apžvalga, Karinė kronika, Kritika ir bibliografija.

Be to, prie šio nr. išleistas „M. Ž.“ XXXII tomo turinys.

Plk. Stanislav Yester plačiai apžvelgia dabarties karinių jėgų santykį pasaulyje. Visi jo spėliojimai dėl ateities karo, paremti ne metafizika, o realiais gyvenimo daviniais — valstybių kariškais potencialais.

„Pasaulinis karas parodė, kad kulkuliuojant karo jėgas, pirmiausiai reikia atkreipti dėmesys į kariaujančios valstybės kariškąjį potencialą — į jį įeina moralinis tautos pajėgumas, vardų sugebėjimas, pramonės gamybos ekvivalentas, žaliavų atsarga, išlavintų divizijų skaičius, neišlavintos atsargos dydis. Kad galėtumėm geriau įsivaizduoti situaciją 1914—1918 metų karo, palyginkime kariaujančių valstybių potencialus, kurie apvaliniais skaičiais nusakomi pridedamoje lentelėje:

Centrinės valstybės:

Vokietija, 10
Austro-Vengrija, 4
Turkija, 2

Santarvė:

Anglija, 10

Prancūzija, 6

Rusija, 6

Italija, 3

Jungt. Amerk. Valst. 3 (15).

1937 m. valstybių kariškąjį potencialą plk. Yester taip vaizduoja:

Anglija, 12

Vokietija, 9

Rusija, 10

Prancūzija, 9

Italija, 5

Lenkija, 3

Čekoslovakija, 2

Mažoji Santarvė, 6

Balkanų Santarvė, 5

Jungt. Amerk. Valst. 15

Japonija, 8

Kariškų potencialų reikšmę gerai supranta pasaulio politikai, bei strategai — nė genialiausia taktika nelaimės blogai strateginiai paruošto karo. O gerai strateginiai paruoštu karu yra vadinamas toks karas, kada santarviniais ryšiais pavyksta suburti savo pusėje daugiau kariškų potencialų vienetų, negu suburia priešas. Čia ir matome aiškiausiai atsakymą į klausimą, kodėl Vokietija taip labai stengiasi išardyti Mažąją Santarvę ir patraukti savo pusėn Jugoslaviją, Rumuniją, ir Lenkiją. Šios trys valstybės savo žaliavomis sudarytų puikų Vokietijos potencialų papildymo fondą.

Stebinančiųjų strategijų — sako Yester — nedaro nei naujos dujos, nei nauji pabūklai, nei mirties spinduliai, nei slaptingosios radio bangos, bet tiktai politinės kombinacijos. Jei yra tiesa, kad myriop nuteistieji Sovietų generolai ruošė slaptą vokiečių — rusų sąjungą prieš Angliją ir prieš mažąsias Vidurinės Europos valstybes, tai čia jau nieks neužginčys, jog **buvome didžiai stebinančios strategijos akivaiz-**

doje. Jei šie planai būtų buvę įvykdyti, tuomet Europos taikos pusiausvyra būtų palikusi absoliučiai sugriauta, nes ofenzyvinis valstybių blokas būtų turėjęs didelę persvarą prieš defenzyvinį bloką. Tuomet jau būtų buvę aišku, kas išeis iš naujo Europos karo nugalėtojo vainiku.

Europai, kokia ji yra šiandien, Berlyno — Romos ašis nėra pavojinga. Pavojingiausioji ašis būtų: Berlynas — Maskva — Tokio. Ta ašis perstatytų dviejų žemynų paveikslą iš pagrindų. Kad Berlyno — Romos ašis potencialiniu atžvilgiu nėra per daug tvirta, rodo ir diplomatiniai mėginimai praplėsti ją antra tiesiaja: Varšuva — Buchareštas — Belgradas — Sofija, kuri sudaro 7 potencialinius vienetus.

Ašis Paryžius — Praha — Maskva 21 vienetas. Ašis Roma — Berlynas 14 vienetų. Ašis Varšuva — Bukareštas — Belgradas — Sofija 7 vien. Ašis Viena — Budapeštas 2 vien.

Pasaulinis karas 1914—1918 metais parodė, kad moderninis kariavimo būdas nėra joks trumpas žaismas, kaip tai neretai buvo įvykę XIX a. Didysis karas nesibaigė autokratijos ponavimo praplėtimu, bet atvirkčiai — baigėsi autokratijos puolimu ir **revoliucijomis.** Vokietijoje visi tie, kurie šiandien sėdi prie vairo, labai gerai atsimena 9-ąją lapkričio, kada minia draskė ir piaustė karininkams distinkcijas ir kada toks Ludendorfas, Vokietijoje antrasis po Dievo, turėjo, prisidengęs dažytais akiniais, bėgti į Belgiją.

Didžiojo karo patyrimai ir geležinė defenzyvinių Europos valstybių politika šiandien yra vieninteliai pasaulinės taikos laidai. Bet ir tie laidai yra paremti vien ginklu ir pasiruošimu, kad reikalui esant būtų galima kuo skubiausiai sumobilizuoti visus kariškų potencialus Europos bloko, būdinčio pasaulio taikos sargyboje — baigia plk. Yester.

„KARIŪNO“ PREMIJA PASKIRTA
KAR. J. P. RIMKŪNUI IR KAR. GR.
ALEKSANDRAVIČIUI, UŽ JŲ RA-
SINIUS, TILPUŠIUS „KARIŪNO“
3 NR.

MOKYKLOS VIRŠININKAS KAR.
J. P. JUODŽIUI TARNYBOS VAR-
DU IŠREIŠKĖ PADĖKĄ IR
PASKYRĖ DOVANĄ

Š. m. P. L. P. Karo Mokyklai įsa-
kyme 171 nr. 2 §: „1-os kadro kuopos
kar. jaun. pusk. Juodis Jurgis, š. m.
rugpiūčio mėn. 26 d. savo noru atsi-
sakė nuo ekskursijos į Klaipėdos kraš-
tą ir likęs Mokykloje nupaišė Karo
Mokyklai dekoraciją.

Dekoracijos piešinys labai artimas
mūsų karių dvasiai ir sudaro gražų
kariškų spalvų derinį: vaizduoja Lais-
vą ir Okupuotą Lietuvą prie Gedimi-
no pilies ir mus karius, siekiančius tą
brangią Lietuvai pilį išvaduoti.

Kariūnui jaun. pusk. Juodžiui Jur-
giui, už darbštumą ir rūpestingumą pa-
puošti Mokyklos patalpas, tarnybos
vardu reiškiau padėką ir skiriu dovaną
50 litų iš Mokyklos ekonominių sumų“.

GERIAUSIEJI K. MOKYKLOS SAULIAI.

Atlikus prizinį šaudymą iš šautu-
vų, daugiausia akių išmušė ir laimėjo
skirtus prizus — pistoletus:

1. Karininkų šaudyme — ltn. Petronis
Pranas — 131,
2. 1 kadro kuopoje — kar. jaun. psk.
Kostkevičius Aleksandras — 127,
3. 2 kadro kuopoje — kariūnas Vizgir-
da Valerijonas — 121,
4. 1 asp. kuopoje — asp. (dabar ats. j.
ltn. Filipūnas Mykolas — 120 ir,
5. 2 asp. kuopoje — asp. (dabar ats. j.
ltn.) Bučinskas Jonas — 123.

II KURŠĄ GERIAUSIAI BAIGĖ
KARIŪNAI JAUN. PSK. GRADINS-
KAS IR STEPAITIS

Š. m. įsakyme K. Mokyklai 182 nr.
rugsėjo 15 d. paskelbta II-o kurso ka-
riūnų pervedimas į II-ąjį kursą bai-
gimo eilėje. Pirmuoju II kursą baigė
kar. j. psk. Gradinskas Jonas (pažymiu
9, 06), antruoju — kar. j. psk. Stepai-
tis Herbertas (pažymiu 9,00).

III-o KURSO VAKARAS

Š. m. spalį 2 dn. gražiai išpuoštoje
salėje įvyko III-ojo kurso kariūnų su-
ruoštas literatūros-dainų vakaras. Pro-
gramą išpildė sekantieji kariūnai: psk.
Juodis, psk. Rimkūnas, j. psk. Karma-
zinas, j. psk. Raugas, j. psk. Sviderskis
ir kariūnų choras.

Vakaras visais atžvilgiais puikiai nu-
sisekė. Dalį vakare skaitytų kūrinių
talpiname šiame nr., kitus talpinsime
senkančiame. Ta proga pažymėtina,
kad paskutiniu metu laiku meniškų pajė-
gų mokykloje pasireiškia kur kas dau-
giau. Toks reiškinys labai džiuginan-
tis ir daug žadantis „Kariūnui“.

Plačiau apie įvykusį vakarą skaity-
site kituose kariškuose žurnaluose.

Krs.

IŠ 1-os ASPIRANTŲ KANDIDATŲ
KUOPOS GYVAVIMO 5-tam PĖST.
D. L. K. KĘSTUČIO PULKE

Šiais metais priimtieji aspirantai
kandidatai Karo Mokykloje nepasiliko
iš karto, bet buvo pasiūsti į atitinka-
mas dalis jauno kareivio apmokymui
išeiti. Pirmoji aspirantų kand. kuopa
(prie šios taip pat buvo priskirtas 2-ai
kuopai priklausęs ginklininkų būrys)
buvo pasiūsta į 5-tą pėst. D. L. K.
Kėstučio pulką.

1-uoju baigęs II-ąjį kursą, kar. psk. Gradinskas ir K. Mokyklos didžiausias kar. j. p. Katilius

Pradžioje nebuvo lengva. Kol supratome kariškojo gyvenimo tvarką, reikalavimus — teko vienam kitam trupučiuką ir nukentėti. Tačiau toliau viskas klostosi sėkmingai: mes stengėmės, o viršininkai visuomet įvertindavo mūsų pastangas ir suprasdavo gerus mūsų norus. Viršininkų atsidėjimu ir savo pastangomis trumpu lai-

ku pasiekėme to, jog aspirantų kandidatų kuopa buvo visame pulke pirmoji. Nuo jos kojos drebėdavo pulko rajonas, o dainų klausydavo visa Panemunė.

Esant pakankamai darbo, apmokymui skirtasis laikas bematant prabėgo. Rugsėjo 18 d., kuopos vadui kpt. Draugeliui maloniai padedant, aspi-

rantų kand. kuopa surengė savo išleistuves — alutį. Į išleistuvinį alutį teikėsi atsilankyti bataliono vadas, kuopos vadas, būrių vadai, keletas kitų kuopų karininkų ir žemesnysis kadras. Alutis praėjo gyvoje, jaunatviškoje nuotaikoje; jame gausiai pasireiškė aspirantų kand. meniškos pajėgos, o bataliono vadas tarė atsisveikinimo žodį, linkėdamas mums ir toliau nunistoti to jaunatviško gyvumo ir džiaugsmo, kurio mes tiek daug atnešę į pulką. Aspirantų kand. vardu atsakė asp. kand. Aglinskas.

Rugsėjo 21 d., atsisikaitę su pulku ir kupini žinių bei jėgų, tvirtu žingsniu ir su daina išdrožėme savo tikrojon „alma mater“ — P. L. P. Karo Mokyklon.

Grįžome nevysi — keliolika žmonių, buvo palikta pulke.

Asp. kand. Enčeris Juozas

YR. FIZINIO LAVINIMO INSTRUKTORIUS KPT. JARUSEVICIUS, nuo 1932 m. vadovaujās K. Mokyklos sportui, šiomis dienomis išty pareigų pasitraukė. Jo vieton paskirtas ltn. Sakalauskas.

PRIĖMIMAS Į KARO MOKYKLĄ BAIGĖSI

Šiais metais, dėl didelio skaičiaus stojančių į K. Mokyklą kariūnais kandidatais, daugeliui stojančiųjų teko atsiimti dokumentus ir... grįžti namo. Sveikatos atžvilgiu tinkamiems kandidatams buvo konkursinis rašomasis darbas. Konkurse „krito“ 9. Pažymėtina, kad K. Mokyklos viršininkas kandidatą Paliulį, baigusį Marijampolės V. gimnaziją iš visų dalykų pažymiu „labai gerai“, nuo rašto darbo atleido.

Priimtieji į kariūnus kandidatus iki š. m. spalio 18 d. paleisti atostogų. Tuoj po atostogų kar. kand. bus išsiųsti į įvairias kariuomenės dalis.

SVARBESNIOSIOS SAVOKOS

Naudotis patariu tik kariūnams, baigusiems II kursą aštuoniais.

A.

Apėjimas, platesnio užsimojimo veiksmas, vertas 10-ties valandų su šautuvu, kada kreipiamasi, apėjus visus kitus vadus, tiesiai pas kuopos vadą. Vartojamas dažniausiai mūsų futbolininkų.

Asipas, kriminologas, Vandos gerbėjas, sveria 114 kg., jei cigarečių nerūko, reiškia pinigų pritrūko.

Arklis jėga, pakelimas 75 kg. per 1 sek., 1 metrą aukštyn. Praktiškai: jei kar. Baca sveria 75 kg. ir, bėgdamas nuo nepasveikinto aspiranto, pakyla per 1 sek. į trečią aukštą, vadinasi jis turi 15 arklis jėgų.

Artėjimas, 3-čio kurso kariūnų slinkimas gegužės m. kryptimi, apskrovyvus statutais ir konspektais, faktinos lektorių „dešimties sistemos“ įtakoje.

Ataka, didesnio ar mažesnio egzaminų ruožto lemiamas veiksmas pataisomis.

Atsipalaidavimas, sąmoningas sąlyčio nutraukimas su atsargos jaun. leitenantais, jau lengviau atsikvėpus.

B.

Baras, statmena su frontu vietovės atkarpa, o kartais (jei tas karas mieste) — kariūnams uždraustas vaisius.

Baklagė (gertuvė) vartojama prie kautynių aprangos, kaip užpakalinis pakušalas, o kartais 5-to kazemato (dabar išformuoto) vadas nešioja ir prie išieginės.

Burklys, futbolo kankinys, literatas, parašęs dizertaciją „Oro užtvary klausimas futbolisto, 14 m. amžiaus jaunuolio akimis žiūrint“. Į miestą einąs dėl futbolo, į mokslą žiūrįs pro futbolą, šaudąs ne į taikinį, o į... futbolą, nors galvą kietą turįs, kaip futbolas.

MŪSŲ SPORTAS

MŪSŲ FUTBOLININKŲ VIEŠNAGĖ UKMERGĖJE

Atliekant poligone cilinius pratimus, mūsų futbolininkai liepos 3 ir 4 dienomis buvo pakviesti futbolo rungtynių Ukmergėn. Nors ir nuvargę, po užsiėmimų kariūnai vis dėlto išvyko. Tegul bus leista pačioj pradžioj padėkoti ltn. Šagamogui už tą malonų rūpestingumą, kurį jis parodė mūsų vyrams laike viešnagės.

Į Ukmergę nuvykome autobusu ir netrukus, už kokios valandos, turėjo me pirmas rungtynes su 1 p. pulko komanda, kurios eilėse žaidė ir j. ltn. Marcišauskas, neseniai garbingai kovojęs Mokyklos komandoje.

Mūsų vyrai į aikštę išėjo šios sudėties:

C.

Cerberis, iš aspiranto staiga pasidaręs aspir. jaun. pusk.

D.

Drausmė, krūtinės išpūtimas ir nugaraulio išlyginimas.

Draudžiamoji ugnis turi tikslą uždrausti kariūnui tam tikru laiku ir tam tikroje vietoje susisiekimą ir darbų vykdymą... be leidžiamo raštelio.

I.

Išeities riba. Nubaustam neišėjimu, išeities riba — ties Šefo vartais.

K.

Kontrataka, įtaisymas savo buvusiame sveikinimosi instruktoriui 10 val. su šautuvu už nepasisveikinimą.

M.

Maskavimas, užtepimas kreida išeiginės uniformos trikampių.

Manevras — saugus, lektoriui netikėtas ir darnus špargalkės panaudojimas pataisai ir daboklei gauti.

Asp. Šodė; asp. Graudušius, kar. gr. Kondratas; asp. Bendoraitis, asp. Deltuva, asp. Oškinis; kar. gr. Sviderskis, kar. j. p. Sipavičius, kar. gr. Paulionis, asp. Klimas, kar. gr. Buzas.

Kaip matome, sąstatas susilpnintas. Trūko kelių 1-os komandos žaidėjų. Tarp kitko turiu pastebėti, kad neturėtume ir asp. Klimo, bet paskutinėse minutėse jis atvažiavo iš Kauno.

Dabar apie pirmas rungtynes.

Mūsiškiai buvo geriausiam ūpe ir tvirtai tikėjo pergale, juo labiau, kad ir mūsų vidurio trejukė, kaip futbololo žinovai, ir visa viltis tai tvirtino.

Žaidimą pradėjo mūsų vyrai. Pradžioje šiek tiek vyravo pulkas. Bet nuo dešimtos minutės jau mūsų trejukė pradėjo grąšinti pulko vartams, kurių

P.

Parengtis, munduro nunešimas pasiuvėją laipsniui prisiūti, kol dar nėra įsakymo apie pakėlimą.

S.

Sąlytis (kontaktas) — toks priešingų pusių suartėjimas, kada viena jų (pa-prastai geresnės iškalbos), mirksėdama akimis, pakankamai susivokia apie palankumą antrosios, o antroji pusė tiek pirmosios suvaržyta, kad be atskiro manevro laišku, nuo jos negali atsipalaiduoti.

Slėpimasis — rajono savumų išnaudojimas, saugojantis nuo vyr. kuosio akių ar kuopininko ugnies už nepasisveikinimą.

Svidėnas — solistas ir futbolistas.

Sipėnas — futbolistas ir solistas.

Svidėnas ir Sipėnas — „bambonkių“ 100 gramų!

Kar. j. p. Vl. Aleksandravičius

„sargas“, reikia pasakyti, išgelbėjo savo komandą nuo katastrofingo pralaimėjimo. Šaltai ir gražiai jis sulaukė visą eilę Sipavičiaus, Paulionio ir Klimo šūvių. Vis dėlto pirmas iš vartų sviedinį išima Šodė.

Mūsų trejukė po šio įvarčio gražiu žaidimu dar labiau užimponuoja nekausius žiūrovus ir jau 18 min. Sipavičius šauna įstrižą sviedinį, ir 1:1! Netrukus vėl Sipavičius padaro 2:1! Žemu šūviu įkerta efektingą kamputį.

Po šio įvarčio, puslaikis tęsiamas daugybe šūvių į pulko vartus, kas nustebina žiūrovus ir tokiu būdu savo simpatijas jie paskiria tų šūvių autoriams — Sipavičiui ir Paulioniui. Gaila tik, kad pulko vartininkas tą dieną buvo ypatingoje Laimės globoje, kitaip puslaikis baigtųsi liūdniau.

Antro puslaikio pradžioje pulkas išlygina. Eil. Abramavičius iš dešinės paduoda gražią pasuotę ir pusdešynsis nelaikomai iš oro įkerta. Šis įvartis nė kiek nesujaudina mūsų vyrų, nes tuojau pat Sipavičius padaro 3:2! Vienas gražiai pralina pulko gynėjus ir įkerta.

Po šio įvarčio ir prasidėjo visi tos dienos rungtynių nemalonumai, kurių autorius buvo rungtynių teisėjas Zabulionis. Šis vyras pradėjo tiesiog tragikomiškai teisėjauti ir rezultate pulko naudai užskaitė du (2) neužtaurus įvarčius. Vienas buvo įkirstas iš nuošalės, o kitas visai nebuvo įkirstas, nes per 80 cm. trūko, kad sviedinys būtų vartuose. Mat, Šodės pašalmė buvo už linijos tai ir sviedinys, pono Zabuliono nuomone, turėjo būti už linijos...

Taigi, rungtynės baigėsi 4:3 pulko naudai.

Po šių rungtynių Ukmergės „Šaulys“ mums tą patį vakarą neoficialiai pažadėjo rytdienai mažiausia 6:0! Taip ir pagalvojame, kad tie vyrukai, norį

jeiti į L.L., tikrai pradėjo kliedėti, ypač po tokio gražaus mūsiškių žaidimo, kuris jiems dar toli gražu negreit bus pasiekiamas.

Neminėsiu čia, kaip mūsų vyrukai praleido tos dienos vakarą, tik viena galiu pasakyti, kad jie gerai pasilsėjo ir kitą dieną Ukmergės „Šauliui“, kaip to miesto meisteriui, įrodė, kad jis į Lietuvos lygą jeiti toli gražu dar nepriaugęs.

Antrosios rungtynės prasidėjo tuo pačiu laiku, kaip ir pirmą dieną. Žiūrovų buvo kiek daugiau, bet ir tų didesnė dalis kareivių. Jų visų simpatijos buvo mūsų pusėj. Daugis suaugusių ukmergiškių žiūrovų, ypač daug šnibždėjo apie Paulionį, Sipavičių, Klimą...

Prieš „Šaulį“ mūsų vyrai žaidimo taktiką šiek tiek pakeitė. Jei pirmą dieną daugiausia dirbo vidurio trejukė, tai antrą dieną gavo padirbėti ir sparnai. Ir visai teisingai buvo padaryta. Dešinysis Sviderskis įkirtė tą dieną net 3 įvarčius.

Mūsų vyrai į aikštę išėjo tuo pačiu sąstatu, tik vietoj asp. Bendoraičio žaidė asp. Speičys, labai gražiai tą dieną pasirodęs.

Žaidimą pradeda „Šaulys“ ir tuojau pat siunčia žygin savo kairįjį sparninį, bet jo karštus gerus norus atšaldo Graudušius, iškiša sviedinį Deltuvai, šis siunčia pirmyn Sipavičių, kuris paduoda sviedinį Paulioniui ir tas nelaikomai įkerta. Jau 3 minutėj 1:0 Mokyklos naudai. Atrodo, „Šauliui“ bus šiant karšta.

„Šaulys“ kurį laiką dar nežada pasiduoti, bet mūsų Klimukas jiems pranašauja mažiausia 5:0. Jis sako: „Pamatysit, jie tuoj išsikvėps...“ Ir iš tikrųjų, jau 7 min. Sviderskis iš nepatogios padėties silpnu šūviu padaro 2:0! „Šaulys“ dar laikosi, stengiasi, vysto pakenčiamą tempą. Mūsų vyrai,

atvirkščiai, kovoja šaltai, ramiai, nekalba, nešūkauja, nes kažkokį Zabulionį su baltom kelnėm sėdintį žiūrovų tarpe šiandien pakeitė kitas, jei ne geresnis teisėjas, tai bent ne tragikomedijų aktorius. Mūsų vyrai pasielgė labai džentelmeniškai ir puslaidį užbaigė Paulionio įvarčiu, 4:0 Mokyklos naujai.

Antrame puslaiky mūsų žaidėjai išvystė pasiutišką tempą; įvarčiui įkirst beveik visi puolėjai turėjo po keletą progų, bet jas išnaudojo tik Sviderskis 2 įvarčiais ir Sipavičius su Paulioniu, įmušdami dar po 1 įvartį. Taigi, rungtynės baigėsi 8:0 mūsų naudai. Atsimenant, kad Karo Aviacijos futbolininkai, kurių eilėse žaidžia keli geri mūsų žaidėjai, laiko save kariuomenės futbolo meisteriu, laimėjo prieš „Šaulį“ (susilpnintą!) vos 3:1, tai mūsų vyrų laimėjimas puikus.

Baigiant rungtynių aprašymą, norėčiau kreiptis į tuos kolegas, kurie labai nevykusiai sutiko grįžusius iš Ukmergės. Vietoj to, kad jie Sipavičiui paspaustų dešinę už 6 įvarčius, kuriuos jis paliko ukmergiškiams futbolo atstovams, kaipo atminimą gražaus žaidimo, vietoj to, kad išklaustyti, kaip „ten“ teisėjavo kažkoks teisėjas, jie tuoj pasišovė su savo pastabom. Girdi, prieš pulką pralošėt, o prieš vaikus išlošėt!

Kar. gr. Buzas

P. L. P. KARO MOKYKLA — ARTILERIJOS DIRBTUVĖS 8:0

Š. m. rugsėjo 25 d. įvykusios futbolo rungtynės tarp K. Mokyklos f. I km ir Artilerijos dirbtuvių I f. kom. baigėsi dideliu, visiškai pelyntu K. Mokyklos laimėjimu — 8:0.

K. Mokyklos komandoje žaidė kar. j. psk. Kostkevičius, asp. kand. Žalaskas, kariūnas Ugianskis, kar. j.

psk. Kondrotas, asp. kand. Gudelis, kariūnas Bačiulis, kar. j. psk. Paulionis, kar. psk. Sipavičius ir kar. j. psk. Sviderskis. Vartuose asp. kand. Chamanskis.

Mūsų rinktinė sukovojo kariūniškai. Lauktina rungtynių su stipresnėmis komandomis. Atrodo, kad su tokio puolimu galima stoti kovon ir su L. lygos komandomis. Krs.

POZICINIO ŠACHMATŲ LOŠIMO BRUOŽAI

Šachmatų lošimas gali būti pozicinis arba kombinacinis. Pozicinis lošimas yra tas, kuris yra paremtas figūrų pozicijomis, o kombinacinis lošimas — tas lošimas, kuris nededa pagrindinė figūrų pozicijų, bet pirmoje vietoje stato taktiskus momentus. Praeitame šimtmeityje dominavo kombinacinis lošimas, dabar beveik visį geriausi pasaulio meisteriai lošia poziciniu lošimu. Nors trumpame straipsnylyje nėra galimybės išnagrinėti bent kiek giliau pozicinį lošimą, tačiau aš čia stengsiuos paliesti svarbiausius to lošimo bruožus.

Šachmatų lošime yra trys svarbūs faktoriai: jėga, erdvė ir laikas. Jau pradedančiam lošėjui aišku, kad šachmatuose yra svarbu turėti kuo daugiausia jėgų. Nemažiau yra svarbu neaikvoti laiko bereikalingiems bei mažaverčiams ėjimams ir neatiduoti erdvės priešininkui. Kadangi ir jėga ir laikas, žiūrint pozicinio lošėjo akimis, pareina nuo bendros situacijos bei nuo gerų pavienių figūrų pozicijų, tai šachmatų strategijos pagrindinis uždavinys ir yra užimti kuo geriausias pozicijas ir priešininkui stengtis neleisti užimti jas. Kokios pozicijos yra geros, pilnai čia išnagrinėti neįmanoma, tačiau paliesiu svarbiausius pozicinio lošimo momentus.

Kaip foną užėmimui gerų pozicijų,

reikia skaityti padėtis aktyvumą bei solidumą. Tam tikslui reikia stengtis jau nuo pat pradžios lošimo sulošti aktyviau, kartu saugant savo figūras viena kita. Taigi, pozicinis lošimas yra menas jungti figūrų veiklumą su jų saugumu.

Figūrų veiklumas pirmiausia priklauso nuo jų atakuojamų laukų skaičiaus. Kadangi figūros paprastai gali daugiausia laukų užatakuoti iš centro ir kadangi pozicinio lošimo arena dažniausiai yra centras, tai ceteris paribus figūrų centrinę padėtį reikia laikyti geriausia. Figūros veiklumas dar padidėja, kai figūra turi galimybės pasilikti centrinėje padėtyje ilgesnį laiką, kitaip tariant, jei priešininkas be nuostolių negali išvaryti figūros iš geros pozicijos. Apsaugota figūra, neatsižvelgiant į kombinacinius momentus, yra priversta trauktis, kai ji yra atakuojama mažesnės vertės figūros ar pėsčio. Atsižvelgiant į tai, pradžioje lošimo paprastai centre stengiamasi pastatyti tik pėsčius arba lengvas figūras. Į lošimo galą gali būti vertingai centralizuojamos ir sunkiosios figūros. Tačiau iš kitos pusės ir lengvosios figūros centralizavimas pabaigoje lošimo nenustoja savo reikšmės. Žirgo „forpostas“ (tokia žirgo padėtis, iš kurios jis negali būti išvarytas pėsčio) turi teigiamos reikšmės turinčiai tą „forpostą“ pusei ne tik viduryje lošimo, bet dažnai ir pabaigoje. Lošimo pabaigoje, o ypač valdovių lošimo gale, didelės reikšmės

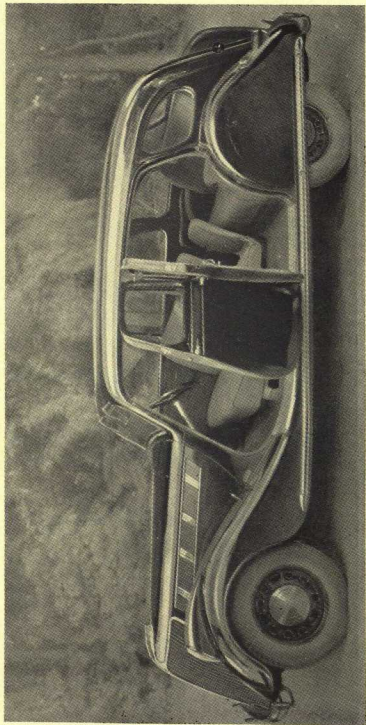
gali turėti ir valdovės centralizavimas. Kai lentoje belieka nedaug figūrų ar lieka tiktai pėsčiai, karaliaus centrinė padėtis gali duoti tam tikrais atvejais ir laimėjimą. Kadangi centralizacija yra svarbus dalykas, tai decentralizacija dažniausiai yra nenaudinga. Apie decentralizuotą žirgą vokiečiai sako: „Springer am Rande ist immer eine Schande“.

Šachmatų strategijoje svarbus faktorius yra užėmimas laisvos linijos bokštais ar valdove ypač tada, kai ta laisva linija yra vienintelė. Toks užėmimas gali duoti ir lemiamą persvarą, reikalingą išlošimui partijos.

Kadangi pėsčiai, anot buvusio ilgus metus pasaulio čempionu dr. E. Laskerio, yra šachmatų lošimo siela, tai svarbu turėti gerą pėsčių konfigūraciją t. y. svarbu, kad pėsčiai nekludytų veikti savosioms pajėgoms ir, reikalui esant, jas remtų, kludytų priešininkui užimti geras pozicijas, saugotų savas figūras ir dengtų karalių. Pėsčias yra silpnas, jei be užtenkamos paramos yra perdaug toli nuvartytas į priekį, jei jis yra atsilikęs pusiau laisvoje linijoje ir dažnai, jei jis yra izoliuotas t. y. nesurištas su kitais pėsčiais. Paprastai pėsčias yra tuo vertingesnis, kuo jis yra arčiau centro ir, aišku, kuo daugiau jis turi šansų tapti valdove.

Tai tokie yra elementariausi pozicinio šachmatų lošimo bruožai.

Asp. kand. I. Žalys

Automobiliai RENAULT—Atstovybė Technocentras,

Kęstučio gatvė 29, KAUNAS. Telef. 25130.

KARDAS

Lietuvos Karininkų Laikraštis, eina dukart per mėnesį.

KARDAS svarsto kariuomenės, krašto gynimo, karo mokslo ir meno reikalus.

KARDUI rūpi tirti savo krašto apsaugos ir jos resursų klausimai, stiprinti tarp kariuomenės ir visuomenės dvasios vienybę ir aiškinti visuomenės vaidmenį krašto gynimo darbe.

KARDE dedamos žinios iš mūsų ir kitų valstybių kariuomenių gyvenimo.

KARDAŲ leidžia KARININKŲ RAMOVĖ.

Redaktorius: plk. lt. Sližys.

Prenumerata: Lietuvoje: metams — 18 lt.; 6 mėn. — 9 lt.; 3 mėn. — 6 lt.; Atskiro nr. 1 lt. Atsargos karininkams: metams — 12 lt., 6 mėn. — 6 lt. Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai brangiau. Skelbimai pagal susitarimą.

ADRESAS: „KARDAS“, KAUNAS, MIŠKŲ G-VĖ NR. 10

JAU XIX METAI GYVUOJA

KARYS

Įdomus ir gražus mūsų kariuomenės savaitinis laikraštis. Jo gražūs viršeliai, kariniai paveikslai, atsiminimai, apysakos, eilėraščiai ir kitokie skaitymai traukia kiekvieną, ypač jaunimą. „Kuprinės pabiros“ visus linksmai nuteikia.

KARYS kasmet tobulėja, ir tai aiškiausiai pabrėžia kiekvienais metais sparčiai didėjanti skaitytojų šeima.

Neatsilik ir Tamsta, neišsirašęs šiems metams KARIO.

KARIO kaina: puskarininkiams ir kareiviams, išsirašant sau arba savo namiškiams ir moksleiviams, išsirašantiems per karinio rengimo instruktorius, — metams 5 litai, 6 mėn. — 3 litai, 3 mėn. — 2 litai. Karininkams, atsargos kariams ir visiems kitiems — metams 6 litai, 6 mėn. — 4 litai, 3 mėn. — 2 litai.

Adresas: KARYS, Miško g-vė 10 nr., Kaunas

Šaulių S-gos
organas

TRIMITAS

gyvai nagrinėja krašto gynimo klausimus. Eina XVIII metai, kas savaitė, ketvirtadieniais.

Prenumeratos kaina metams 5 lt.

Adresas: Kaunas, Laisvės al. 20, telef. 22663.